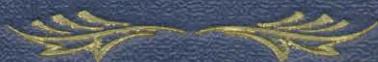

DOMOVĚDNÝ
SBORNÍK
ČESKÉ OBECNÉ
ŠKOLY

V BŘEZNE
U CHOMUTOVA

Cls. inv. pořad. 1679.
Cls. inv. odbor,

16.221

OMOVEDNÝ SBORNÍK

ČESKÉ ŠKOLY OBECNÉ
V BŘEZNĚ U CHOMUTOVA.

BĚZNO u Chomutova

P r a m e n y a l i t e r a t u r a :

1. Archiv české školy v Březně u Chomutova.
2. Archiv míst. školního výboru v Březně u Chomutova.
3. Archiv místní osvětové komise v Březně u Chomutova.
4. Archiv knihovní rady české v Březně u Chomutova.
5. Školní kronika čes. školy v Březně u Ch., značka Š.K.
6. Kronika farního úřadu v Březně u Chom., značka K.F.B.
7. Kronika farního úřadu ve Stranné, značka K.F.S.
8. Kronika četnické stanice v Březně u Ch. značka : K.Č.B.
9. Kronika staničního úřadu ČSD v Březně u Ch., značka : K.D.B.
10. Kronika města Března u Chomutova, značka : K.M.B.
11. Kronika obce Holetic, značka K.O.H.
12. K.A. Polánek : Chomutovsko, značka : P.CH.
13. Fr. Polánek : Kraj Žatecký, značka : P. Ž.
14. Dr. A. Sedláček : Místopisný slovník hist. kr. českého.
15. Dr. A. Sedláček : Snůška starých jmen.
16. Dr. A. Sedláček : Hrady, zámky a tvrze král. čes. XIV.
17. Bernau : Čechy X.
18. Tomáš V. Bílek : Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618.
19. Dr. Antonín Frič : Malá geologie.
20. J. Šubrt : Vývoj a život čes. menšin roč. II. 1908, Chomutovsko.
21. Heimatkunde pol. okresu chomutovského r. 1898. / H. 1898. /
22. Heimatkunde pol. okresu chomutovského sešit 1-10.

23. Unsere Heimat, příl. chomutovského časopisu : Deutsches Volksblat , 1923 , I. str. 5 - 6 . značka: U.H.
24. Informace obecních úřadů obcí : Střezov , Holetice , Stranná , Vičice , Nechranice a města Března .

Podle těchto pramenů , spisů a příruček zpracovali a doplnili : pp. Karel Knedlík, učitel a Jaroslav Ulč, říd.uč.

V Březně u Chomutova, dne 26. února 1931.

Jaroslav Ulč
říd. učitel.

Karel Knedlík,
říd. učitel.

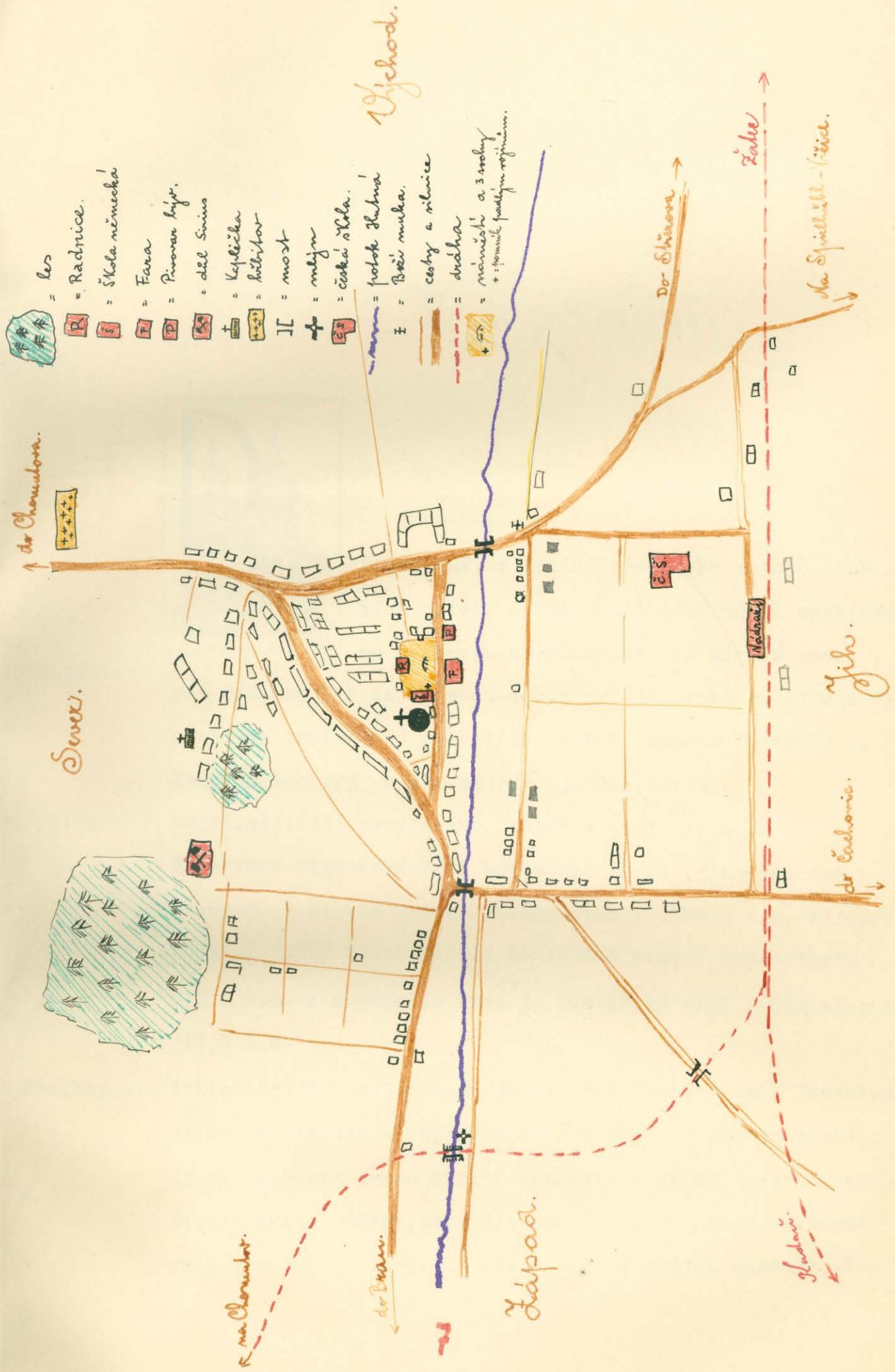

Celkový pohled na Březno a kostel sv.Petra
a Pavla od jihozápadní strany.
/ Foto: Ulč./

Náčrt plánu města
Března u Chomutova.

Popis přírodní.

řezno leží v nížině březenské po obou stranách potoka Hutné. Větší část města rozkládá se na levém břehu Hutné ,na mírném svahu , kde stávalo již za starých dob. V novější době rozšiřuje se město na protilehlý svah jižní a také směrem západním na Brany. Nadmořská výška nádraží je 291.294 m.

Poloha místa:

Nejdůležitější vyvýšeniny v našem okolí jsou :

Na severu Březenský vrch 294 m nad mořem , jihovýchodně u Stranné je Dlouhá rokle / Langgraben / 320 m n.m./vojenská kota ,/ Jižně u Spielhüblu Studniční vrch / Brünnelberg / 313 m n.m. a západně u Bran je Pastýřský vrch / Hirtenberg/ 318 m n.m.

Ráz krajiny : Vzhled krajiny kol Března je na první pohled dost jednotvárný, avšak zkušený a znalý cestovatel našich končin pozná , že skýtá často mnoho skryté romantiky. Je tu jakási vyvýšená mohutná rovina, zvyšující se k jihozápadu a severozápadu pod Krušné hory. Plocha tato je v našich místech pře-

rušena dvěma údolími, z nichž jedno vyhlédl si potok Hutná za své koryto, kterým protéká celou délku. Druhé, značně menší údolí, táhnoucí se severně od Bran, ústí v Březně na Bran-skou silnici. Povrch plošiny rozrýt je četnými roklemi, z nichž nejznámější je rokle Střezovská, zvaná též Březen-ská. Nížina březenská má mírný sklon k východu, což naznačuje potok svým malým spádem. Těsně u potoka jsou louky, výše prostírají se úrodná pole. Lesů je poskrovnu a vyskytuje se jen 2 lesíky u Března a 1 u Libouše.

Okolí :

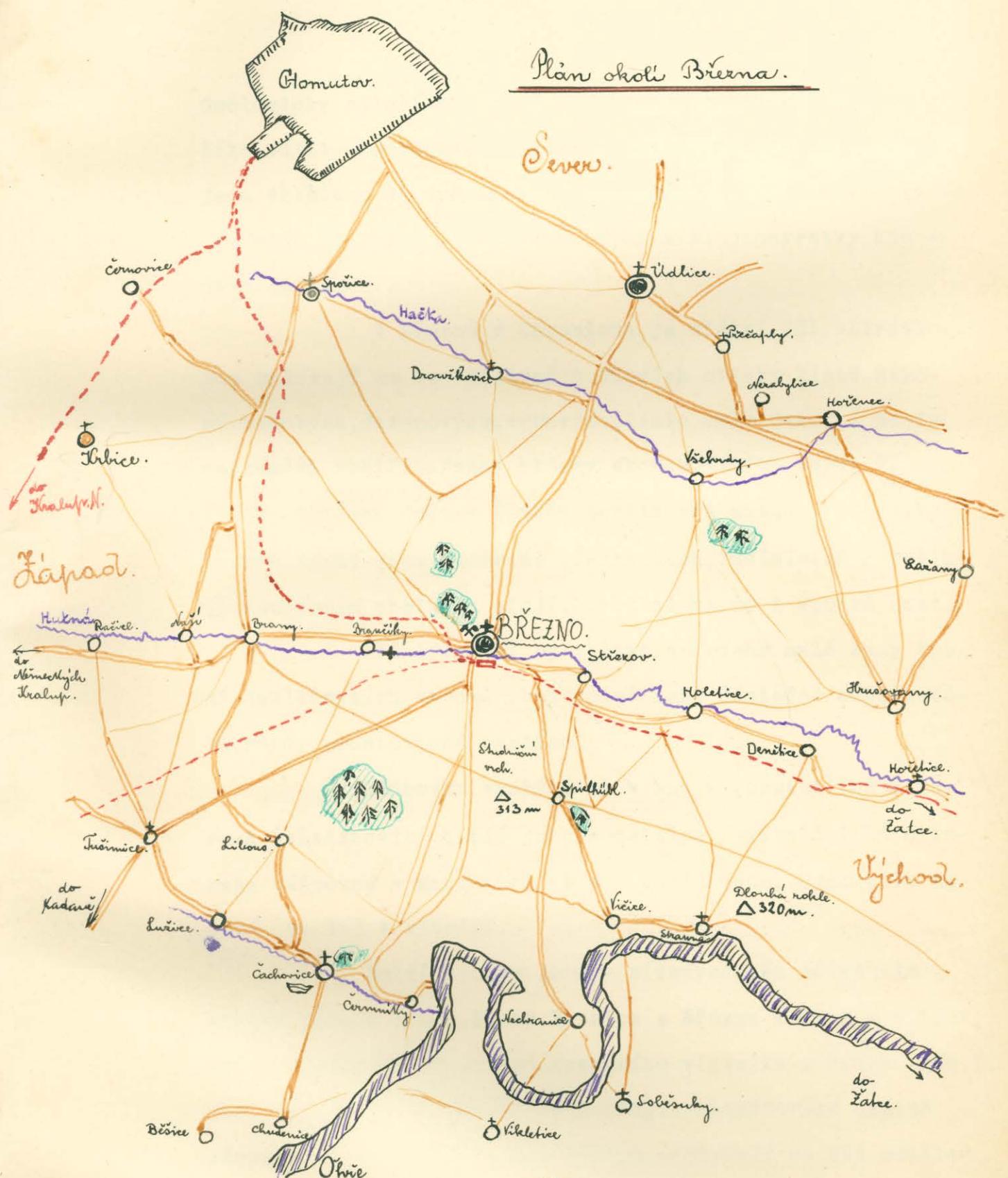
Kraji březenskému vévodí kostel, z jehož dvou věží je krásný rozhled do okolí. Na jihozápadě vystupují hory Dourovské a na západě rýsuje se hory Krušné s horou Klínovcem. Vystoupíme-li na kostelní věž, vidíme dále tyto blízké vesnice: / počátek na str. jihovýchodní / : Střezov, Holetice, Hrušovany, / při pěkném počasí i Žatec /, Spielhübl, Brany, Brančíky. V dalším okruhu jsou viděti vesničky v horách.

Vzdálenost : Vzdálenost níže uvedených vesnic od Března je:

Střezov . . 1.2 km	Stranná . . . 5.-- Km
Holetice .. 3.2 km	Nechranice . . . 4.-- km
Spielhübl . 1.6 km	Brančíky . . . 1.9 km
Vičice . . 3.8 km	Brany . . . 3.1 km.

Spojovací prostředky : Březno je spojeno se jmenovanými obcemi okresními silnicemi a obecními cestami. Dalším komunikačním prostředkem je železnice, hlavní trať Praha-Cheb, vedoucí přes Žatec a Chomutov. Vedle té vede místní dráha z Března do Prunéřova přes Tušimice. Od r. 1929 je zavedena autobusová linka z Chomutova do Čachovic přes Spořice a Brany.

Plán okolí Brézna.

- - - železnice
- — — potok
- — — cesta
a silnice
- = les.

Geologie : Geologicky náleží náš kraj do útvaru třetihorního, mladšího oddílu neogenového, pásma miocenového. Horniny uloženy jsou většinou ve vrstvách vodorovných a jsou to vrstvy : jílovité, hlinité a pískovité. Mezi nimi jsou vrstvy hnědého uhlí.

V Březně u Chomutova je státní důl "Sirius", kde nalézají se ve vypálených lúpcích otisky listů stromů bukových, javorových, vrbových, listy tráv, jakož i plody neznámých rostlin./snad otisky skořepovitých ráčků ?/ Otisky uloženy jsou v Českém menšinovém museu v Žatci. Vypálené lupky jsou v Březně, Čermníkách, Tušimicích a vznikly vznícením uhelných slojí. Lupků užívá se k úpravě cest.

Při dolování byly také nalezeny malé kusy kmenů jehličnatých stromů, buď úplně nebo částečně zuhelnatělé, někdy prostoupené pyritem.

Sádrovec vyskytá se u nás v rozmanitých útvarech hvězdicovitých, též jako srostlice krystalů. Také o lupy sádrovce "Mariánské sklo" není nouze. Ojediněle nalézá se též i vitriol.

Další zprávy jsou v níže uvedeném příspěvku, psaném důlním ing. p. Františkem Matulou z Března u Chom. v r. 1927. Bylo uveřejněno ve II. roč. Musejního věstníku v Žatci čís. 1. str. 3, 4 a 5. "Příspěvek ku geologii chomutovské uhelné pánve." V chomutovském revíru vyskytuje se dvě oddělené hnědouhelné pánve. Severní, která je důležitější, táhne se od Prunéřova přes Německé Kralupy, Chomutov, Vrskmany směrem k Mostu, v průměrné šířce 6-7 km. Na jihu vychází tato

pánev u Libouše a Března u Chom. Jižní pánvička je asi 3 km široká, začíná u Radonic a Vintířova, táhne se přes Pětipsy, Vikletice, Nechranice a vychází severovýchodně od Holetic. Obě pánev jsou od sebe odděleny hřbetem břidličnatých vrstev, táhnoucím se po levém břehu Ohře od Kadaně ku Střezovu. Tyto vrstvy jsou až 20 m mocné a jsou bohaté na pyrit. Zvětráváním pyritu tvoří se sircné soli, které bývají povrchovou vodou vyluhovány a činí ji tvrdou, ba téměř nepoživatelnou.

Nadloží uhelných slojí tvoří ornice, žlutošedé a šedé jíly, které často přecházejí v břidličnaté jíly. Uhelné sloje doprovázejí běločerné, kyzem bohaté lupky, které jsou snadno zápalné. Tyto lupky se vyskytují také mezi uhelnými slojemi. Snadno na vzduchu zvětrávají, při čemž se silně zahřívají a podporují takto vznik důlních ohňů. Jsou proto velikým nepřítelem horníka. Mocnost nadložních vrstev je 15 - 120 m.

Podloží uhelné sloje tvoří hlavně tak zvané žatecké vrstvy, které se skládají ze střídavých vrstev bílých a nažloutlých křemenitých písků, více nebo méně písčitých břidlicovitých slínů a plastických, pyrit obsahujících kaolinových hlinek, které se místy dobývají. V podloží vyskytuje se často menší čočky sférosideritu nebo hnědele. Žatecké vrstvy patří střednímu oligocénu.

Nad žateckými vrstvami vyskytuje se u Kadaně, Čachovic a Ostrova basaltové tufy. U Kadaně nalézají se v tufech místy zelené hlinky / seladonit/, které poskytují

cenné barvivo, tak zv. kadaňskou zelen. Západní části pánve tvoří podložní jíl, který je uložen na krušnohorské rule. V okolí Března u Ch. se tento jíl úplně ztrácí a nejhlubší sloj spočívá na žateckých vrstvách. Toto uložení je možno dobře pozorovat ve střezovské roklí u Střezova. Mocnost uhelných vrstev je 24-33m; úhrnná mocnost dobývatelného uhlí je však pouze 8-17m. Jakost uhlí je ve větších hloubkách lepší než u výchozu. Na obtíž je značná délka vlhkost uhlí /až 28%, následkem které uhlí nesnadno chytá a na vzduchu snadno zvětrává.

V severní pánvi na západním kraji je vyvinuta pouze jedna sloj, která se v severovýchodní části / směrem k Chomutovu/a na jižním kraji / u Března/ dělí ve slabší horní /první sloj/a dvě mocné sloje. U Března je první sloj hlinitá, druhá a třetí sloj stlačená. Směrem k Chomutovu mocnosti slojí přibývá a jakost uhlí se lepší s mocností nadloží. Třetí sloj je roztríštěna na mnohých místech ve více lavic, ku př.u Údlic a Vrskmaň.

Uhlí chomutovské pánve je značně bohaté na živícnaté látky a dalo by se proto výhodně zušlechťovati, čímž by bylo částečně odpomoženo krizi, která v posledních letech zasáhla chomutovský revír. Bohužel, nemáme dosud v republice vůbec žádných zkušeností v tomto oboru a jsme odkázáni úplně na cizinu, hlavně Německo. Rovněž finanční obtíže, hlavně značný investiční náklad a nezajištěný odbyt některých vedlejších produktů, staví se tomuto průmyslu v cestu.

Výchozy slojí jsou dobře patrný na západním okraji u Prunéřova, kde jsou založeny uhelné lomy, u Tušimic,

Libouše, Března a severovýchodně od Střezova. Výchozové uhlí je hlinité, silně prorostlé lupky, takže obsah nespalitelných látek dostupuje mnohdy až 22%.

Poměry v jižní pánvi jsou v celku obdobné s poměry v pánvi severní. V západní části je vyvinuta jen jedna sloj, která leží přímo na basaltových tufech. Dále se jeví rozdělení na 3 sloje, které jsou ale slabší a roztríštěnější, než v západní pánvi. Mocnost nadloží je 7-70m, mocnost uhlonošných vrstev 23-41m, z čehož připadá na uhlí u Pětipsů 8.5m a u Holetic 8.2m. Uhlí je většinou zemitéjší než v severní pánvi.

Dlužno se zmíniti také o vypálených lupcích, které se v kraji mezi Kadaní a Chomutovem na mnohých místech vyskytují. Netvoří samostatnou formaci, ale jsou zajímavé. Vyskytují se ponejvíce na okraji produktivních vrstev a jenom zřídka do nich zasahují. Tvoří je nejčastěji pahorky, protože vypálené lupky mnohem více vzdorují erozi než nevypálené. Ložiska těchto vypálených hornin se vyskytují východně od Bystřic, jihozápadně od Milžan, mezi Tušimicemi a Liboušem, východně od Libouše, severozápadně od Března /u dolu Sirius/, severovýchodně od Čermníků na levém břehu Ohře, ve Strupčicích a severně od Chomutova. Tyto vrstvy dosahují na mnohých místech značné hloubky.

V mnohých případech /ku př. u Března, Čermníků/ je jisté, že ložiska spálených lupků a břidlic povstaly požárem uhelných slojí mezi nimi uložených, které byly při výchozech bohaté na kyzly a teplem, které se vyvíjelo při zvětrávání kyzů, se vznítily.

V druhé polovici minulého století bylo v chomutovském re-víru, hlavně při výchozu, v provozu více menších dolů, které dobývaly uhlí většinou pro domácí otop. Pracovalo se většinou v první sloji. Dobývání omezovalo se na ražení chodeb. Mezi jednotlivými chodbami ponechány pilířky 1-2m silné, aby se při eventuelním zavalení chodby neutvořila na vrchu propadlina a podnikatel nemusil platiti majiteli pozemku odškodné. Mnohdy se opuštěné chodby zasypávaly neprodejným drobným uhlím a popelem. Vyrubané uhlí se dopravovalo koléčky k jámě a ručněm vrátkem se vytahovalo v okovech na povrch. Když byla sloj v okruhu 50-100m okolo těžné jámy v pravém smyslu rozvrtána, zasypala se šachtice a v sousedství se založila jiná.

Ku konci světové války a po převratě bylo na okraji pánve narychlo založeno mnoho malodolů, které byly však v provozu tak dlouho, dokud trvala konjunktura. Uhelna krise v r. 1923, horší jakost uhlí a v mnoha případech špatné hospodářství bez svědomitého technického dozoru, přivedly tyto doly k zániku.

Písek :

U nás vyskytuje se hojně země jílovité, mastné, proniklé místy bílým nebo žlutým pískem - v mocné síle až 20 m. V Březně u Ch. Ježeklik lomů; též ve Střezově a Holeticích. Jinde zase tvorí hlína výborný materiál k výrobě cihel. / Březno - Střezov /.

Střídavé uložení vrstev písčitých, jílovitých a hlinitých je příčinou často se vyskytujícího sesouvání půdy, zvláště na svazích. / Stranná r. 1820. /.

Jednotlivé profily hnědouhelných vrstev páteře :

chomutovsko - žatecko - duchcovské .

/ Podle Jokély-ho / 1857/ navrhl C.Hellering ./

V y s v ě t l i v k y :

0 Kamenné uhlí .

1 Hlína .

1' Nadložní jíl .

1" Ležaté jíly .

2 Hnědé uhlí .

2' Plynové uhlí.

3 Kamencový jíl .

4 Kyz železný / pyrit/ .

6 J í l .

6' L u p e k .

6,, Barevný jíl.

7 Plasticový jíl.

8 P í s e k .

9 Slepeneč .

10 Písek a pískovec.

1 - 10 - Žatecké vrstvy .

11 Směs břidličnatých jílů.

12 R ú l a .

12' Rula a bělokámen.

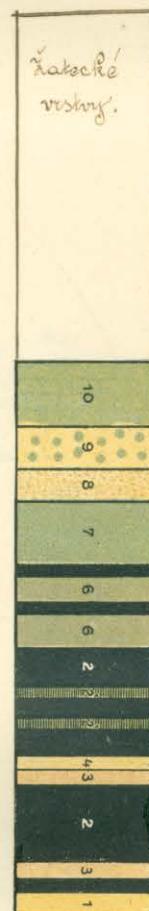
13 Čedič .

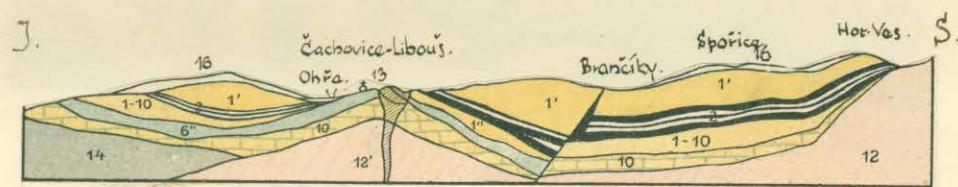
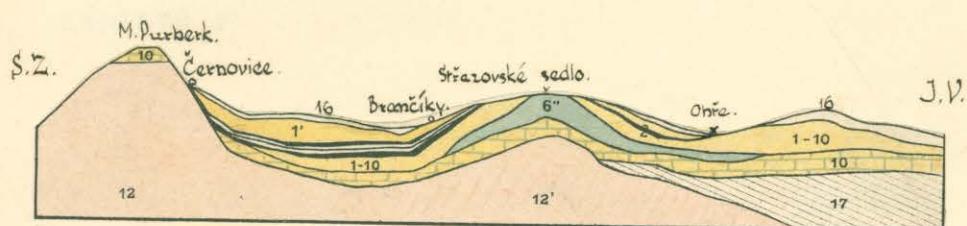
14 Čedičový jíl.

15 Znělec.

16 Diluvium.

17 Křída .

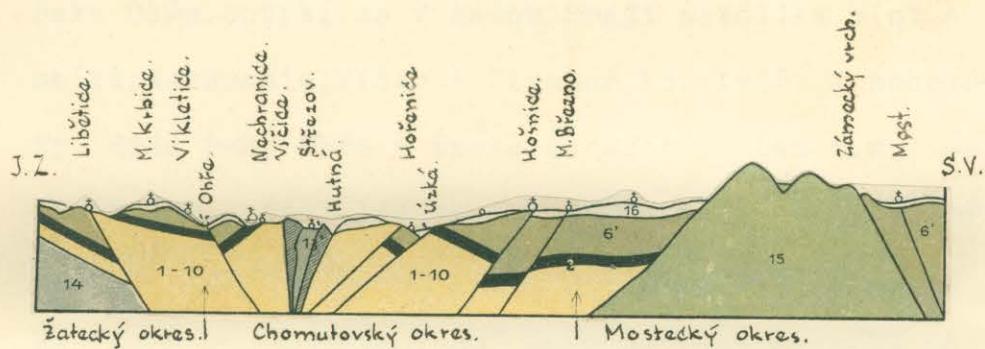

Čedič : Čedičový tuf nalézá se ve zdejším kraji na málo místech a také ne ve velikých vrstvách. Rozkládá se mezi Střezovem a Holeticemi. Zdejší hospodáři připravují z něho kompost. Tuf ukazuje se také u Čermníků.

Hlinka : U Střezova v rokli jsou lomy na bílou hlinku, kterou posílájí na vagony do Nejdy u Kar. Var., Lužné-Lišan/tov. "Rako"/, Horní Břízy u Plzně a Marienbergu v Sasku. Hlinky užívá se jako příměsi při výrobě šamotek a nebo k vypalování.

Na starších jmenovaných vrstvách třetihor - ních, nalézají se místy - hlavně u potoka - mladší vrstvy náplavů.

- Podnebí : Podnebí je mírné a převládají západní i jižní větry. Nejteplejšími místy našeho okresu, do kterých nejdříve zavítá jaro, jsou záhyby řeky Ohře mezi Strannou a Čermníky . Roční teplota : ní teplota pohybuje se mezi + 30 až -22 C a průměrná roční teplota je 8.0 C. Počet mrazivých dnů v roce bývá až 77.
- Srážky : Deštů mnoho není, jelikož v blízkém okolí není velkých lesů, ani větších vodních ploch. Průměr ročních srážek je 500mm.
- Sucha : KMB zaznamenává , že r.1842 bylo od června až do počátku podzimu velmi sucho, protože nepršelo. Všechny potoky se vysušily tak, že ani nejstarší lidé toho nepamatovali. Později se podobná sucha opakovala v r.1865, 1874, 1893, 1904 a 1921. V r.1921 bylo takové sucho, že byl vodovod uzavřen . Voda vydávána pouze večer a to ještě podle počtu hlav v rodině. Při rozdělování vody musel být přítomen strážník.
- Vodstvo : Ohře. Asi 3/4 hodiny jihovýchodně od Března teče řeka Ohře. Dotýká se v našem kraji několika míst a to u Čermníků, Nechranic, Vičic a Stranné, kde tvoří 2 mohutné oblouky. Spád řeky Ohře v úseku Čermníky /234m n.m./ --Stranná /220m n.m./ činí 14m na délku 12km. V r.1898 vytvořily posuny půdy u Stranné malý poloostrov do toku řeky. U Čermníků vlévá se do Ohře potok Lužice, který přitéká od Čachovic.
- Potok Lužice: ků vlivá se do Ohře potok Lužice, který přitéká od Čachovic.
- Potok Hutná: Potok Hutná vzniká ze 3 pramenů. Hlavní pramen začíná ve výši 700m, nad Pekelným mlýnem u Nebovaz a jmenuje se Pekelný potok/Höllenbach/. Druhý pramen vzniká u obcí Vysoké a Lideně a nazývá se potok Lidenšký. Poslední pramení u Blahuňova a jmenuje se potok Tříselný./Lohbach/. Hlavní pramen teče gpočátku směrem východním.

Od Jedlového vrchu / Tännichhübl/ až k Málkovu, ubíhá romantickým Pekelným údolím kolem pověstného malého Purberku a to již směrem jižním. Protéká dále Zásadou/ Sosau /, Ahníkovem /Hagensdorf/ a Německými Kralupy, odkud pak teče směrem jihovýchodním. Za Ahníkovem přibírá potok Lideňský, který protéká a odvodňuje Grünský rybník. Před Něm, Kralupy vlévá se z levé strany potok Tříselný, který pramení u Blahušova a odvodňuje Ahníkovskou rybníkovou oblast.

Takto zesílený potok Hutná vine se hadovitě poblíž silnice Něm. Kralupy-Březno-Hořetice/Žatec/. Na své cestě od Něm. Kračup protéká vesnicemi : Račicemi, Naší , Branami, Brančíky , Březnem , Střezovem, Holeticemi , Deněticemi a Hořeticemi a dále až za Žatec , kde se vlévá do Ohře. Malý spád potoka je příčinou častých povodní. V našem obvodě není potok regulován, takže způsobuje vždy z jara menší škody. Podle záznamů rozvodňuje se pravidelně po 10 ti letech měrou neobyčejnou.

Poznámka : P.Ž. Str.63. píše : H u t n á , / Původně Gutna /, potok pramenící se nad Kralupy Něm. a ústící pod Žatcem do Ohře, jejž připomíná Kosmas / + 1125/ ve svých letopisech. Tak se nazývá r. 1547 a roku 1613 S v i n ě / překlad něm. Saubach / . Též někdy nazýván Sázava / dle hlinitých břehů, které se často sází - uklouznou, byvše podemlety vodou/.

Rybničky : Větších rybníků u nás není. Ve městě / ve vyšších polohách/ nalézají se menší rybníčky/nádržky/, napájené dešťovou vodou, které jsou udržovány z důvodů bezpečnostních, hlavně proti ohni.

Pramenitá voda: Čistá, pramenitá voda ze Studničního vrchu /Brünneberg / - nedaleko nádraží - vedena je asi 425m dlouhým železným potrubím / dříve dřevěným/ do městské vodní nádrže , býv. pivovaru, která má jeden výtok, z něhož se zásobuje celé Březno. Obyvatelé si odnášejí pitnou vodu denně v putnách na zádech nebo ji odvážejí v sudech. Vodu pro dobytek mají sedláci z potoka, kterou si vozí domů ve voznicích .

Kyselka : Pod železničním náspem /po pravé str.silnice do Bran/ je malá studánka, kde vyvěrá kyselka. V dobách dávných ,ve žnich vozili ji i v sudech.R.1870 -1871 se pramen úplně ztratil,jelikož byly v blízkosti doly , patřící Angličanům ./ J.R.Caton ,důl Pangrác a Anna ./KMB.

Mlýny : Asi 500m západně od Března /pod železničním mostem/ je starý mlýn, jehož počátek spadá do nejstarších dob, kdy byl ještě v majetku pánu.R.1551 daroval jej Jan Körner pán z Vel.Krbic a Března obci březenské.Dne 27./3. r.1756 pronajala obec mlýn Vojt.Fischerovi.Později byl mlýn obcí prodán ,často měnil majetníky a dnešním jeho majitelem je p.Schreier. Mlýn je poháněn kolem na svrchní vodu.

Myslivny : Jelikož nemáme v našem kraji lesů ,není také myslivěn. Zda byly v dřívějších dobách nějaké , není známo.

Zájezdní hospody: Zmínka o staré hospodě je v r.1592 . U - místěna byla ve staré radnici / č.l.u Pragra / a nadána byla svobodným právem čepovati pivo.

Statistiky.

očet domů v Březně u Chomutova :

R.1898 bylo 176 domů ,

r.1929 bylo 246 domů ,

r. 1930 bylo 257 domů .

Počet bytových stran v roce 1928 byl 424 .

Počet obyvatel: R.1900 napočteno úředně všech 1067,1054 Němců,13 Čechů .

R.1900 podle soukromého sčítání všech 1067 ,z toho bylo
937 Němců a 130 Čechů ,t.j.12 %.

R.1921 úředně napočteno bylo při sčítání všech 1313 ,z to-
ho bylo 1225 Němců ,72 Čechů ,16 židů .

R.1929 bylo podle soukromého obecního sčítání napočteno
všech 1458 ,z toho 1290 Němců ,145 Čechů a 23 jiných.

R.1930 bylo při sčítání úředně napočteno všech 1524 z to-
ho 1305 Němců ,210 Čechů , 8 cizozemců a 1 jiný

Náboženství : R.1900 bylo v místě 1056 řím.katol.,5 protestantů ,5 ži-
dů a 1 starokatolík.

R.1921 bylo 1275 řím.katol.,18 bez vyznání,4 protestanté,
16 židů .

Volby do obce r.1923. Dne 16./9.1923 byly volby do městského zastupitelstva ,kde česká kandidátka obdržela 56 hlasů.Na jeden mandát bylo zapotřebí 36 hlasů.Čechům zůstal zbytek 20 hlasů,na kterýžto zbytek připadl jim druhý mandát.Za českou menšinu byli zvoleni:pp.Jan Macek,traťmistr z Března u Ch. a Vavřinec Vertán,topič ČSD z Března u Ch.Pokud pamět sahá, neměla prý nikdy česká menšina svého zástupce v městském zastupitelstvu a proto radost Čechů je pochopitelná. Starostou byl zvolen p.Karel Ducke,rolník z Března./ŠKstr.12./

Volby do obce r.1927. Dne 16.října 1927 byly v Březně u Ch.volby do městského zastupitelstva.Češi postavili společnou kandidátní listinu č.3.a soustředili na ni 82 hlasů.Na jeden mandát bylo zapotřebí 38 hlasů .Češi obdrželi 2 mandáty a byli to pp.:ing.Frant.Matula a Jos.Brabec,vlakvedoucí z Března. Ing.Frant.Matula byl jmenován do městské rady/ ze 6./,což byl velký úspěch Čechů.Radost menšiny však netrvala dlouho,jelikož p.ing.F.Matula byl služebně přeložen do Jáchymova.Do rady nastoupil p.Brabec a na místo tohoto p.Jan Rezek,hradlář v Březně. Starostou byl zvolen p.Jos.Kräupl, rolník z Března č.79. / Š.K.str.72./

Volby do okresu r.1928. Dne 2./12.1928 konány volby do okresu,při kterých obdržely jednotlivé politické strany tyto hlasy:

Kand.č.1." Česká volební skupina	16
kand.č.2. der Alldeutschen Volkspartei	5
kand.č.3. der Deutschen Gewerbeapartei	52
kand.č.4. des Deutschen Volksverbandes	41
kand.č.5. der deutschen sozialdem.Arbeitapartei	96
kand.č.6. der kommunistischen Partei v ČSR	133

kand.č.7.der deutschenArbeit- und Wirtschafts....9	
kand.č.8.čsl.strany národ.socialistické . .	32
kand.č.9.der Deutschennacionalsozial.Arbeit.	91
kand.č.10.der deutschen chritlichsozmalen . .	70
kand.č.11.čsl.sociálně demokratické str.děl. .	16
kand.č.12.des Bundes der Lanwirte . . .	89
platných hlasů	650
neplatných "	13

Počet všech hlasů . . . 663

Volby do země r.1928 : Téhož dne konány volby do země a výsledek je :

Kand.č.1. čsl.strany národně- socialistické ...	18
kand.č.2. der DeutschenArbeits-und Wirtschafts.	10
kand.č.3. Republikánská str.zeměděl.a malorol.	4
kand.č.4. der Deutschen sozialdem.Arbeit.	14
kand.č.5. čsl.strany lidové	6
kand.č.6. der Deutschen nationalsozial.arbeit.	88
kand.č.7. čsl.živnost.obchod.str.středostav.	1
kand.č.8. čsl.národní demokracie	11
kand.č.9. komunistická str.čsl.	124
kand.č.10.des Deutschen Volksverband.	30
kand.č.11.čsl.strany sociál.demokrat.děl.	20
kand.č.12.des Bundes der Landwirte .	79
kand.č.13.der Deutschen Gewerbepart.	51
kand.č.14. der Deutschen christ.sozial.Volks.	80

Volby do poslanecké sněmovny: konány dne 28.října 1929 .

Kand.č.1.komunistické str.čsl.	. . .	140
kand.č.8.čsl.str.národně-socialistické	. .	57
kand.č.10.čsl.sociálně-demokratic.str.dělnic.	. .	20
kand.č.13.čsl.národní demokracie	. .	6
kand.č.14.čsl.strany lidové	. .	1
kand.č.15.republik.str.zeměd.a malorol.lidu	. .	5
kand.č.16.čsl.živnost.obchod.str.středostav.	. .	1

Volby do senátu : konány téhož dne s tímto výsledkem :

Kand.č.1.komunistická str.čsl.	. . .	122
kand.č.8.čsl.str.národ-social.	. .	48
kand.č.10 čsl.social-demokrat.str.děl.	. .	18
kand.č.13 čsl.národní demokracie	. .	2
kand.č.15.republik.str.zeměd.a malorol.lidu	. .	5
kand.č.16.čsl.živnost.obchod.str.středostav.	. .	1.

Domácí zvířectvo: Statistika z konce r.1929 a r.1930.

Počet jednotlivého druhu dobytka:

koně	. . .	63	. .	63
hovězího dobyt.	262	. .	314	
licenc.býci	4	. .	4	
kozy	. .	145	. .	132
ovce	. .	2	. .	2
veprů	/	92	. .	164
slepice	. .	1854	. .	1971
husy	. .	200	. .	213
kachny	. .	145	. .	126

Majetkové poměry: Obyvatele města Března možno zařaditi do skupiny lidí prostředně zámožných. Finančně silných jedinců je málo, což možno vysvětliti tím, že v kraji samém není průmyslu a obchod je malý. Obyvatelstvo je většinou stavu rolnického, z nichž několik jedinců je bohatých. Ostatní obyvatelé jsou železniční zřízení, úředníci, pensisté, obchodníci,

Zaměstnání: řemeslníci a dělníci, kteří však ve většině případech dojíždějí za svým povoláním do Chomutova, kde pracují v Mannesmannových železárnách, Poldinově hutí, Stát. želez. díl - nách a jinde. Železniční zaměstnanci jsou většinou majetníky malých rodinných domků.

Za války a ještě několik roků po válce byly v Březně v provozu 2 uhelné doly, Sirius a Karel, kde bylo dobýváno uhlí IV. jakosti. Tehdy pracovalo asi 480 horníků.

V r. 1924-25 bylo však dolování velmi omezeno a dnes pracuje ve stát. dole "Sirius" jen asi 18 horníků a jeden úředník. V r. 1928 byl prodán v dražbě s veškerým zařízením důl "Karel" "za obnos 53.000-Kč.

Výměra obce : Výměra katastrální obce Března /H.svazII. seš.1.str.28-29 / je v celku : 752 ha, 66 a ,43 m².

Z toho připadá na :

půdu ornou	648	ha	2	a	67	m ²
louky	22	ha	77	a	6	m ²
zahrady	10	ha	2	a	7	m ²
pastviny	25	ha	37	a	97	m ²
lesy	4	ha	6	a	28	m ²
zastavěnou plochu	8	ha	94	a	62	m ²
mrtvcou půdu	10	ha	84	a	49	m ²
nezdaněnou půdu	22	ha	61	a	27	m ²
	752	ha	66	a	43	m ²

Ploch, jež by zaujmaly rybníky, jezero nebo močály není. Pravděpodobně před r. 1550 byly severně od Března asi dva větší rybníky, které již dávno neexistují.

Rozpočet obce: V posledních letech se Březno stavbami rozšiřuje, obyvatel přibývá, jsou nutná mnohá veřejná opatření a tím se také obecní rozpočet přiměřeně zvětšuje.

Rozpočet města Března na rok 1931.

Předpokládané vydání činí 126.327 Kč
předpokládaná rozpočtová úhrada činí 88.878 Kč
zbývá nekrytý schodek 37.449 Kč,

který má být vyrovnan obecními přirážkami.

Peněžnictví: Jediným peněžním ústavem v místě je německá Raiffeisenka. Spořitelna ta byla založena v r.1895, ale vešla v život až r.1898.

Českého peněžního ústavu v Březně není, ale v blízkém Žatci a Chomutově jsou České občanské záložny.

Poměry hospodářské.

ejrozšířenějším zaměstnáním u nás je rolnictví. V dřívějších dobách užívalo se k obdělávání půdy primitívních nástrojů, ale

Rolnictví: v dnešní době pracuje se většinou moderními stroji, oračkami, traktory a j.hosp.stroji. Obilí mlátí se mlátičkami ve většině případech již přímo na poli .

Plodiny: Půda je velice úrodná a dává plodiny všeho druhu; pšenici, ječmen, žito, oves, brambory, řepu cukrovou a chmel./ Řepa pěstuje se od r. 1848 a nabyla zvlášt velikého významu od té doby, kdy zrušena byla robota./ Ojediněle pěstuje se na polích i zelenina a to: zelí, cibule, mrkev , a okurky. Jakost a množství sklížně je podmíněna příznivým počasím, zvláště dostatečným množstvím vodních srážek.

Meliorace: Meliorace pozemků omezuje se na nejmenší míru, poněvadž pozemky leží na mírných svazích, takže odtok přebytečné vláhy děje se samočinně.

Živelní pohromy: Živelních pohrom v Březně nebývá, jelikož toto leží v pásu mírných srážek. Mohutná mračna sbíhají se v okolí od 3 stran a to od Kadaně, Chomutova a Žatce, avšak průtrž mračen postihuje jen okolní vyvýšeniny, takže město samé je ušetřeno. Povodně postihují jen luka, protože polí v tomto pásu není.

Hospodářské a majetkové poměry místních rolníků jsou ustálené, takže úpadek nějakého hospodářství není v naší době znám.

Dobytkařství: Chov dobytka je rozšířen potud, pokud slouží účelně potřebě, hlavně v hospodářství, avšak racionelního chovu dobytka ve velkém není. Dokud byly velkostatky neparcelovány/dor. 1927/, byl dobytek chován ve větších stádech, ze kterých byl dodáván na porážku. V obci jsou 4 plemenní býci, rozličné rasy, /pinzgavský a j./, kterými se zušlechtují plemena místního dobytka.

Mlékařství: Stejně i mlékaření pozbylo významu. Počet dojních krav řídí se pouze domácí spotřebou mléka. Družstevní mlékárny není.

Ovocnářství: Ovocné stromoví je pěstováno v zahradách, hlavně však podél obecních a okresních silnic. Mnoho stromů je vysázeno na obecních pastvinách. Nejvíce urodí se hrušek a jablko. Ovoce kupují sadaři, kteří je prodávají a na vagony vyvážejí do Německa.

Zima v roce 1928 natropila v ovocném stromoví mnoho škod, jak uvádí statistika z měsíce září r. 1930.

Název stromů a keřů :	zašlo : kusů	zůstalo zdravých : kusů	nově vysázeno : kusů
Jabloně	420	551	142
hrušky	917	1.758	87
třešně	279	39	68
višně	144	24	10
švestky	1.170	208	74
slívy	21	12	19
ořechy	22	2	3
merunky	6	2	6
rybíz	158	289	160
angrešt	126	241	144

Obec založila již r.1870 ovocnou školku. Téhož roku byly v Březně osázeny pro okrasu města prázdné plochy stromovím a keři. / na náměstí a jinde/.

Zelinářství není nikterak rozšířeno a zaměstnávají se jím 2 zahradníci.

Drůbežnictví:

Chov husí, kachen a hlavně slepic je pro jejich veliký užitek hojně rozšířen, ale jen po domácku. Několik přátel domácího zvířectva pěstuje zvláštní druh bílých slepic, za kterýmž účelem založili spolek. Mnoho drůbeže odváží se na trhy do Chomutova.

Včelařství:

Včelařství je málo rozšířeno a podle statistiky z jara r.1930 bylo v Březně jen 30 úlů. Na podzim téhož roku stoupil počet na 58 úlů, což je pozoruhodný příbuzek a chová naději, že v blízké budoucnosti rozšíří se jistě potěšitelnou měrou.

- Rybničářství: Jelikož není v kraji rybníků, není též rozšířen chov ryb. Zdejší rybáři chodí lovit ryby do blízké Ohře. V místním potoku Hutné jsou jen okouni a několik druhů obyčejných malých ryb.
- Lesnictví: Větších lesních komplexů u nás není a lesy omezují se jen na 2 malé háje./4 ha, 6 a, 28 m²/. Pro jejich malý rozsah není třeba žádné myslivny ani hájovny.
- Odstřel zvěře: Na polích pobíhá mnoho zajíců, a koroptví, na které jsou na zimu pořádány hony. Roční odstřel zajíců byl v r. 1929 ... asi 950 kusů, v r. 1930 jen 600 kusů. Koroptví jest méně. Divoký králík je za to hojně rozšířen.
- Turistika: Blízko tekoucí řeka Ohře láká svou neporušenou krásou a romantickými zákoutími mnoho milovníků přírody. Také blízké lázně Čachovice jsou v sezonní době hojně navštěvovány. Léčí se tam reumatické nemoci. U lázeňské budovy, která byla minulého roku nádherně znovuzřízena a Zvětší části přestavěna, je malý rybník, ve kterém rostou krásné leknínky. Význačnou charakteristikou našeho okolí jsou podélné průrvy a rokle. Oko diváku se zalíbením spočíne na kolmých pískových stěnách, nejrůznějšího zbarvení, které působí mohutným dojmen. Ve střezovské rokli uchvátí pozorovatele nádherné skryté pyramidy hlinité půdy, které trčí nad cestou v nebezpečných polohách, a budí údiv až úžas.
- Obecní majetek: Obecní majetek zahrnuje radnici a chudobinec, 20 ha pastvin a 8 ha neplodné půdy.
- Obecními zaměstnanci jsou městský tajemník a strážník.

- Ovčiny : Pro málo pastvin nebyly ovce nikdy chovány ve větším množství a protože se chov jejich nevyplácel, úplně zanikl. Z toho důvodu nemáme také žádných pamětí o pastýřích.
- V předních kapitolách zmínili jsme se již, že u nás není velkých lesů, ve kterých by se mohla zdržovat i dravá zvěř.
- Vinice : Víno se nepěstuje ve velkém množství a vyskytuje se jen ojediněle v malých zahradách. Zima v minulém roce i tyto zbytky téměř zničila. Ve Vičicích, v zahradě velkostatku, je však vinná réva pěstována. V r. 1551 byly v Březně 2 vinice, patřící pánu Janu Körnerovi z Krbic, avšak dnes nevíme po nich stopy. Byly pravděpodobně na stráni, kde nyní je důl Siráus. Tehdá získalo Březno polovinu vinic.
- Chmelnice: Kraji náš patří k chmelové oblasti žatecké a chmel u nás pěstovaný je známkován jako chmel žatecký. Náš chmel nedosahuje však té jakosti jako chmel žatecký, ač půda a podnebí je příznivé. V Březně je jen několik chmelnic, které leží všechny na chráněných místech blízko potoka. Chmelnice jsou zakládány v blízkosti potoka z toho důvodu, protože právě v době od května do srpna, kdy chmel rychle vyrůstá, potřebuje rostlina značné množství vody, kterého se jí nedostává pro malé vodní srážky. Také v blízkých okolních obcích, jako v Branech, Brančíkách, Střezově, Holeticích jsou chmelnice, avšak v Čermníkách a Nechranicích je pěstován nejvíce, takže je hlavní plodinou.
- Družstevnictví: Družstevnictví se u nás nevyvinulo, taktéž nevznikla žádná hospodářská družstva. Jediným spolkem ně-

meckých hospodářů je " Bund der Landwirte ". Čeští rolníci založili 26./5.1927 místní " Domovinu " domkářů a malorolníků Březno - Střezov u Chomutova.

Ptactvo : Nejdůležitější druhy ptactva, žijícího u nás na polích, lukách a v lese :

Krahujec, poštolka, sova pálená, obecná, sova ušatá, sýček, strakapud, žluna, krutihlav, slavík, ledňáček, kukačka, vlaštovka, jiřička, břehule, kos, kvíčala, drozd, rehek zahradní a domácí, červenka, pěnice, konipas bílý a žlutý, ťuhýk, střízlik, sýkora, šoupálek, skřivan, chocholouš, linduška, stehlík, čížek, vrabec polní a domácí, pěnkava, konopka, zvonek, strnad, špaček, havran, vrána, kavka, straka, sojka, žluva, zlatohlávek obecný, koroptev a křepelka.

Zvířectvo : Nejdůležitější zvířectvo, žijící na poli, lukách avlese: Netopýr, tchoř, lasička, hranostaj, krtek, ježek, rejsek obecný, veverka, sysel, myš domácí, hraboš polní, potkan, křeček, ondatra, zajíc, králík divoký.

Plazi : hadi: ještěrka, slepýš a užovka. Obojživelníci: Rosnička, ropucha, skokan zelený a hnědý, čolek a mlok.

Ryby : Okoun, bělice; - v Ohři - kapr, štika, úhoř, parma a podhoustev.

Motýlové : Bělásek zelný, ovocný, babočka admirál, jilmová, osiková, žahavková, paví oko, otakárek feniklový, perleťovci, modrásek, hnědásek, - bourec prsténkový, bourec borový, přástevník medvědí, lyšaj borový, smrtihlav, dlouhozobka svízelová, dále různé druhy můr a píďalek.

Rostlinstvo : Rostlinstvo našeho kraje / H.svaz.I.seš.5.str.66 -L24/:

I.Rostliny nahosemenné - jehličnaté .

Smrkovité : Smrk obec.,*Picea excelsa*/Lam./Lk. v Březně.

Modřín evrops.-*Larix decidua* - v Březně a okolí.

Borovice černá - *Pinus nigra* Arn.- u Čachovic.

II.Rostliny kryptosemenné - a/ Dvouděložné- Prostolupenné:

1. Břízovité:

Bříza bílá - *Betula pendula* Roth.- v Březně a okolí.

Olše šedá - *Alnus incana* - ve Stranné.

2. Bukovité :

Dub zimní - *Quercus sessiliflora* Sal.-v Březně .

3. Vrbovité:

Topol černý - *Populus nigra* L.- Na březích Ohře u Stranné. Vrba u potoka Hutné.

4. Kopřivovité:Kopřiva palčivá - *Urtica urens*- všude.

5. Santalovité:

Lněnka obecná- *Thesium linophyllum*- u Čermníků .

6. Podražcovité: Štovík pobřežní-*Rumex maritimus*- v Ohři u Nechranic. Pohanka plotní - *Fagopyrum* -u Stranné.

7. Merlíkovité: Merlík smradlavý -*Chenopodium vulvaria*- rozšířen u Stranné,Spielhüblu,Čermníků a Račic.

Merlík městský -*Chenopodium urbicum* L.-u Holetic, Nechranic a Hrušovan. Lebeda lesklá-*Atriplex nitens* Schk. -u Stranné a Holetic. Lebeda tatarská-*Atriplex tataricum* L. - u Drouškovic a Všehrd.

8. Laskavcovité:

Laskavec srstnatý-*Amaranthus retroflexus*- vyskytuje se u Nechranic a Brančíků.Laskavec ocasatý u Holetic.

9. Silenka, ušnice-Silene otites/L.- u Nechranic, Března.

Knotovka noční-Melandryum noctiflorum/L./Fr.-U Stranné, Brančíků, Račic, a Čermníků.

Knotovka bílá-Melandryum album/Mill./Garcke- u Stranné, Vičic, Března a Čermníků.

Mydlice lékařská-Saponaria officinalis L.-u Stranné ,Vičic, Nechranic a Čermníků.

10. Pryskyřníkovité:

Blatouch bahenní-Caltha palustris L.- na březích potoka a řeky. Pryskyřník u Nechranic, Čermníků a Branské rokli.

Hlaváček letní-Adonis aestivalis L.- u Brán a Spořic.

Hlaváček plamenný-Adonis flammea Jacq.- na polích u Bran.

11. Makovité : Mák polní-Papaver argemone L.-na kompostu u Bran, Brančíků, Března a Stranné.

Mák pochybný-Papaver dubium L.-u Března, Stranné a Vičic.

Dymnivka dutá-Corydalis cava/L./Schw. et K.- u Stranné.

12. Křížaté: Křen div.-Armoracia lapathifolia- u Holčic .

Kokoška obecná-Capsella bursa pastoris - u Stranné.

Lnička setá-Camelina sativa -u Spielhüblu, Střezova, Libouše, Čermníků, Vičic a Stranné.

Lnička maloplodná-Camelina microcarpa Andr. u Března.

Tryzel malokvětý-Erysimum cheiranthoides- Brany.

Tryzel rozkladitý-Erys. repandum -u Stranné, Března, Bran.

Tryzel škardolistý-Erys. crepidifolium Rchb.-Březno, Nechr.

Tařice kališní-Alyssum alyssoides-Čermníky a Stranná.

Tařice chlumní-Alyssum montanum -Čermníky a Stranná.

Šedivka obecná-Berteroa incana- Březno, Nechranice, Stranná.

- Hořinka východní-Conringia orientalis-Březno, Stranná .
13. Rýtovité: Rýt barvířský-Reseda luteola-Březno, Stranná.
Reseda žlutá-Reseda lutea L.- u Bran.
14. Tučnicovité: Rozchodník nachový-Sedum pupur.-Nechranice.
Rozchodník bílý-Sedum album- Na zdích u Nechranic.
15. Lomikamenovité: Srstka n.angrešt-divoce v Březně, Branech.
Rybíz n.meruzalka Alpská-Ribes alpinum- v okolí .
16. Růžovité: Ostružiník plstnatý- Rubus tomentosus Borkh.
-rostet u Spielhüblu a Března.
Jahodník obec.Fragaria vesca- všude v okolí.
Mochna položená-Potentilla supina- u Čermníků.
Mochna jarní/Tabernaemontani Asch.- Potentilla/ -vyskytuje se jen v březenské rokli a u dráhy blízko Brančíků. Tužebník jilmový u Libouše.
Růže nízká - Rosa gallica- u Bran.
Růže čihovitá-Rosa turbinata Ait.- u Března.
Hloh obecný-Crataegus oxyacantha - v okolí .
Střemcha -Prunus padus - v okolí ,v roklích.
Trnka - Prunus spinosa - v Březně a okolí na stráních.
17. Tolice srpovitá-Medicago falcata-Holetice, Stranná, Čermn.
- Jetel válcovitý-Trifolium rubens- Stranná, Tušimice.
Kozinec dánský-Astragalus danicus- Nechranice, Čermníky.
Viķev uherská-Vicia pannonica Cr.-Dlouhá rokle u Stranné.
18. Šťavelovité:Šťavel kyselý-Oxalis acetosella- všude .
19. Lnovité: Len luční-Linum catharticum - u Nechranic.
20. Pryšcovité:Pryžec plocholistý- Euphorbia platyphylla - pouze na břehu Ohře u Stranné.

Pryžec drobný-Euph. exigua-u Března, Bran, Čermníků ,Vičic, Stranné a Holetic.

21. Slezovité: Sléz planý-Malva silvestris- na Holetickém vrchu.
22. Tykvicovité: Posed bílý-Bryonia alba-na břehu Ohře- jedovatý.
23. Kyprejovité: Kuřinec kalužní-Peplis portula- Stranná, Nechr.
24. Pukalkovité: Pukalka chlupatá-Epilobium hirsutum- Nechranice.
Vrbovka chlumní-Epil. collinum -v Branské rokli.

25. Zrnulovité: Stolistík klasnatý-Myriophyllum spicatum - jen území při řece Ohři a to: Čermníky, Nechranice, Stranná.

26. Okoličnaté: Krabilice bulvatá-Chaerophyllum bulbosum- Čermn.
Dejvorec mrkvovitý-Caucalis daucoides - Ohře u Čermníků.
Bedrník větší-Pimpinella major- u Nechranic /reservoir/?

b./ Dvouděložné - Srostlolupnné :

1. Prvosenkovité : Prvosenka bledožlutá-Primula elatior /L//.

Schreb.- jen při Ohři mezi Strannou a Vičicemi.

Drchnička modrá-Anagallis femina Mill.- u Brančíků ,Holetic, Střezova, Spielhüblu a Čermníků .

2. Trávnicovité : Trávnička dlouhostopečná - Armeria elongata Koch. - Na hrázi býv. dráhy u Nechranic, nad Strannou a severně od Čermníků.

3. Hořcovité: Zeměžluč obecná - Centaurium umbellatum Gilib-
-v březenské rokli, v rokli u Bran a sever. Čermníků .
Zeměžluč nízká-Cent. pulchellum-u Ohře mezi Nechranicemi a Vičicemi.

4. Svalčcovité: Svalčec polní- Calystegia sepium /L./R.Br.-
na březích Ohře u Nechranic.

5. Brutnákovité neb drsnolisté :

Užanka lékařská -*Cynoglossum officinale* L.-ve strženém území u Čermníků, u Spielhüblu na hrázi býv. dráhy u Nechranic.

Strošek obec.-*Lappula schinata* Gilib.- severně od Čermníků, u Března . Ostrolist položený -*Asperugo procumbens* . - Březno , Čermníky a u Nechranic.

Kostival lékařský - *Symphytum officinale* L.- velmi málo, jen na březích Ohře u Vičic a Nechranic.

Pilát lékařský -*Anchusa officinalis*-Holetice, Březno, .

Prlina rolní-*Lycopsis arvensis*-Brány, Brančíky a Holetice.

Pipla osmahlá- *Nonea pulla*/L./D.C.- u Března, Holetic, Hrušovan, Denětic, Stranné, Čermníků a Nechranic..

Pomněnka měňavá - *Myosotis sparsiflora* Mik.-Březno, Brany.

6. Pyskaté : Jablečník obec.-*Marrubium vulgare*- u Holetic.

Šanta kočičí-*Nepentha cataria*-u Nechranic a Tušimic.

Šedivka černá-*Ballota nigra* -Holetice, Březno, Stranná.

Čistec roční- *Stachys annua* L.- u Stranné a Všechny .

Šalvěj luční-*Salvia pratensis*- u Holetic, Brančíků a rokli u Bran.

Šalvěj hajní-*Salvia nemorosa*-u Střezova, Holetic a Spielhüblu. Máta dlouholistá-*Mentha longifolia*- jen na březích Ohře u Stranné a Nechranic.

7. Lilkovité: Kustovnice obec.-*Lycium Halimifolium* Mill.- u Března a Spielhüblu.

Blín černý -*Hyoscyamus niger*- u Stranné a Naší.

Potměchuť hojná u Čermníků a v branské rokli.

- 8.Krtičníkovité-: Divizna brunátná - *Verbascum phoeniceum* L.
jen na březích Ohře mezi Nechranicemi a Vičicemi, také na
basaltovém kopci severně od Čermníků.
- Divizna obecná-*Verb. phlomoides*-Mezi Nechranicemi a Vičice-
mi.
- Rozrazil rozprostřený-*Veronica prostrata*- u Března.
- Rozrazil dlouholistý -*Ver. longifolia*- u Střezova .
- Zdravínek nachový-*Odontites rubra* Gilib.-Stranná, Vičice,
Březno.
- Podbílek šupinatý-*Lathraea squammaria*-u Ohře u Stranné.
- 9,Zárazovité: Záraza žlutá-*Orobanche lutea* Baumg-jen u Čermní-
ků.
- 10.Mařinovité: Mařinka psí-*Asperula cynanchica*-u Čermníků .
- 11.Kozlíkovité: Kozlíček ouškatý-*Valerianella locusta*/L./ Btcke.
při Ohři u Vičic.
- 12.Štětkovité: Štětka obecná - *Dipsacus silvester* Huds.-růzší-
řena hlavně při Ohři u Stranné, Vičic, Čermníků, Denětic .
- Hlaváč žlutavý-*Scabiosa ochroleuca* -u Stranné, Čermníků,
Čachovic a Holitickém vrchu.
- Hlaváč obec.-*Scab.columbaria*- jen při zlomu Ohře u Čermní-
ků.
- 13.Složnokvěté: Turan kanadský-*Erigeron canadensis*- u Března.
- Blešník obecný-*Pulicaria vulgaris* Gärtn.-na březích Ohře
u Stranné a Nechranic, na návsi v Holeticích, Brany.
- Dvouzubec níci-*Bidens cernuus*- Holetice, Stranná, Březno,
Brany, Čermníky a Naší.
- Galinsoga malokvětá-Galinsoga parviflora Cavan- u Stranné.
- Kopretina polní-*Chrysanthemum segetum*- u Března a Všechny.
- Pelyněk pravý-*Artemisia absinthium*-mezi Spielhüblem a Stran-
nou.
- Pelyněk pontický-*Art. pontica*-v březenské rokli a sever.
od Čermníků.

Bělotrn obec.-*Echinops sphaerocephalus*-jen ve zlomeném území při Ohři u Čermníků a Stranné.

Pupava obec-Carlinea vulgaris-severně od Stranné a Čermníků.

Pcháč šedý -*Cirsium canum* M.B.-Březno, Brany, Libouš.

Pcháč nízký-*Cirsium acaule* Web.- na Holetickém vrchu.

Pcháč bělohlavý-*Cirsium eriophorum* Scop. u Libouše.

Ostropes trubil-Onopordon acanthium- ,Holetice a Stranná.

Srpek barvířský-Serratula tinctoria- u Holetic.

Chrpa čekánek neb jesenec- *Centaurea scabiosa*- Holetice.

Hadí mordec Jaquinův-*Scorzonera Jacquiniana*/Koch/Čelak.- na suchých místech severně od Vičic.

Hadí mordec dřepavý-*Scorz. laciniata* - u Stranné.

c./ rostliny jednoděložné :

1.Rdestovité: Rdest říční-*Potamogeton fluitans* Roth.-jen v řece Ohři u Čermníků.

Rdest travolistý-*Potam. gramineus*-jen u Stranné a Nechraničích v řece Ohři.

Rdest hřebenitý-*Potam. pectinatus*-velmi zřídka, jen v řece Ohři u Čermníků a Nehranic.

2.Aronovité : Puškvorec obec.-*Acorus calamus*- v Ohři u Čermníků.

3.Trávy : Lipnice cibulatá-*Poa bulbosa*- u Března.

Sveřep vztýčený-*Bromus erectus* Huds.-v rokli u Bran.

Oves hluchý-*Avena fatua*- u Hrušovan, Libouše a Všehrd.

Vousatka obecná *Andropogon ischaemum*-jen na basaltové skále severně od Čermníků.

4.Šáchorovité:Bahenka jednoplevá-*Heleocharis uniglumis* -u Vičic.
Ostřice u Čermníků.

Ostřice trsnatá-Carex caespitosa - u Stranné.

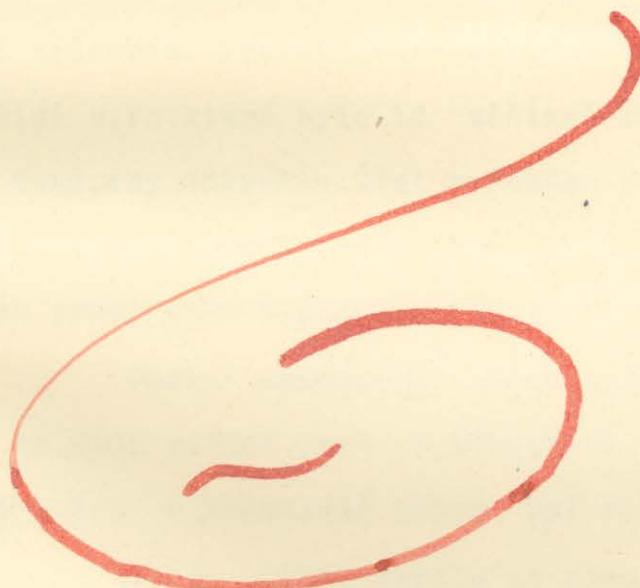
Ostřice odstálá-Carex distans - u Stranné.

5. Liliovitě : Chřest obecný-Asparagus officinalis L.-u Libouše, Spielhüblu a severně od Čermníků .

Poznámky k bodu Rostlinstvo :

Mimo všech uvedených rostlin je ještě mnoho jiných druhů obyčejných, které se všude vyskytují a které proto neuvádíme. Uvádíme jen ty, jež se tak hojně ne-vyskytují . Jsou to rostliny z okolí, takže nebudou více uvedeny při popisu jednotlivých obcí .

Hojná a rozličná květena je hlavně při řece Ohři u Stranné, a Čermníků, také u Nechranic , kde je teplejší podnebí a stráně jsou obráceny k jihu nebo k jiho-východu .

Průmysl a obchod.

ivovar. R.1469 dne 20./1. povýšil král Jiří ves Březno na městys a zároveň povolil obyvatelům jeho vařiti pivo. V r.1515-16 byl starý pivovar v č.p.79 /nyní Kräupl/, kde vařili pivo velice primitivně. R.1551 propůjčil měšťanům březenským pán Jan Körner z Vel.Krbic pivovarskou pánev / za roční poplatek 12 kg loje/ a tím bylo jim umožněno vařiti pivo dokonalejším způsobem. Právováreční měšťané vařili pivo vždy po „střídě“, ve které bylo 12 měšťanů. Vařené pivo odváželi si domů, aby dokysalo. Část vařeného piva dávali do hospod a zbytek čepovali sami doma, neboť tenkráte měl každý z nich právo pivo čepovati.

Podle oznamovací listiny primatoria březenského z 23./10. r.1721 , bylo v Březně 45 právovárečných domů, jichž počet v sedmileté válce byl rozmnoven na 86.

Až do r.1793 vařilo se pivo po „střídě“. Od r.1794 byl pivovar měšťany pronajat a nájem věnován obci po dobu 18 ti let s tou podmínkou, aby obec vystavěla novou spilku.

V.r.1815-16 byl vystavěn nový pivovar a nová spilka a to u fary na parc.č.134, kde stojí dodnes. Začátkem r.1870 byl však provoz tohoto pivovaru zastaven. Od r.1884 patřil pánu Filipu z Horní Vsi, od kteréž doby sloužil za sklad piva a dnes je tam vodní nádrž. / H.1898 , K.M.B., K.F.B./

Cukrovar :

Ač místní pole plodí dostatečné množství cukrovky, nevznikl tu cukrovar a to proto, že v blízkém Pruněřově a Žatci jsou velké cukrovary, do kterých je cukrovka k zpracování dovážena.

Lihovar:

Lihovaru u nás rovněž není, jelikož není k jeho založení a udržení podmínek.

Cihelny :

V dnešní době je v Březně pouze jedna cihelna a to po levé straně silnice vedoucí do Čachovic. Vyrábějí se tam ručně cihly bílé i červené, ale jsou menšího formátu než cihly normální. Na západní straně Března po pravé straně silnice do Bran, před železničním přejezdem, jest ještě jedna cihelna, avšak již zpustošená. Vznikla již dávno před válkou. Náš kraj je málo průmyslový a proto i továren tu není. Zdejší obyvatelstvo je hodně zaměstnáno v blízkém průmyslovém Chomutově. Jediným objektem v místě je cementárna, vzniklá v r.1928-29, kde se vyrábějí skruže do studní a různé druhy rour.

Dovoz-vývoz:

Dovoz i vývoz je malý a omezuje se na nejnuttnejší životní potřeby. Vyváží se ovoce a obilí, dovážejí se některé plodiny a hlavně hospodářské stroje.

Obchodníci a živnostníci: Která řemesla byla u nás za starých dob provozována, dovdídáme se z této zprávy : ./.

Jan Valdemar, pán z Lobkovic a Hasištejna, na Líčkově, Nepomyšlu a Mašťově, uděluje privilegiem ze dne 16./VI.r.1584 řemeslníkům a to: pekařům, řezníkům, bednářům, sládkům, ševcům, krejčím, kožešníkům, zámečníkům, kovářům, truhlářům, kolářům, provazníkům a hrnčířům v Březně, na jejich prosbu společný cechovní řád se 17 články. / U.H.I.r.č. seš. 5-6, str. 7, priv. 14. /

V.r.1898 byli v Březně: 1 klempíř

2 pekaři	2 truhláři	1 knihař
3 řezníci	1 zámečník	1 hodinář
1 mlynář	1 kovář	1 natěrač
3 krejčí	1 sedlář	1 malíř

6 hospod, mnoho kupců, obuvníků, tesařů a zedníků. / H.1898. /

Počet obchodníků a živnostníků v Březně u Chomutova z r.1930:

1 mlynář	1 krejčí	4 tesaři	1 hodinář
3 pekaři	5 obuvníků a Baťa	15 zedníků	2 holiči
3 řezníci	2 truhláři	1 klempíř	3 trafikanti
7 obchodníků	1 kovář	2 pokrývači	1 zahradník
1 cukrář	1 zámečník	1 sedlář	1 elektrikář
6 hostinců	1 malíř a natěrač	1 kolář	1 papírník

Obchodníci a živnostníci jsou většinou Němci, ale mnozí ovládají jazyk český. Od r.1926 je v místě také odbocka chomutovského něm. konsumního družstva "Selbsthilfe."

Trhy týdenní:

Vr.1469 žádal Jan z Lobkovic a Hasištejně, pán v Březně, u krále Jiřího o povýšení své vesničky /dvoře/ jménem Brzezno na městys a o udělení týdenního trhu na každý úterek, což bylo králem Jiřím, dopisem ze dne 20./1.1469 povoleno. Týdenní trhy se však nikdy nekonaly. / K.M.B. /

Trhy výroční:

Právo ke konání výročních trhů v Březně uvedeno je v přípise král.krajského úřadu v Žatci ze dne 17. srpna r.1785 a má toto odůvodnění : Březenskému magistrátu: Podle obsahu vysokého guberniálního nařízení ze dne 13./9.1784 , prokázala Jeho Výsost / Josef I./ ,hraběcímu martinickému městečku na jeho žádost milost a dala mu at unum et Exercitium / k vykonání/ potřebná privilegia ze dne 21./7.1784 pod obyčejnou klausulí, a přeložení trhů , místo neděle a svátečních dnů na následující všední dny informa novae concessionis / po způsobu nového udělení / obnoviti, respektivě potvrditi ráčila , s tím milostivým rozkazem, aby tímto obdařenému městečku Březnu v jeho provádění svobodným poplatkem chráněno a zaručeno bylo. Což se v nejvyšším propůjčení magistrátě k zprávě a dalšímu vědomí měšťanstva uveřejňuje.

Tyto výroční trhy , které po mnoha léta byly v kalendáři uváděny a připadaly na pondělí po sv.Jiřím , Nanebevzetí P.Marie a pondělí po sv.Michaelu , nebyly stejně, jako krajské trhy na dobytek, dodržovány a zůstal trh jenom na den Nanebevzetí P.Marie.

Přeložení výroč. trhů : Dne 26./7.1837 zaslal březenský magistrát žádost žateckému krajskému úřadu , týkající se konání ročních trhů a trhů na dobytek v Březně , kde se odvolává na svá privilegia , neboť dosud určené výroční trhy připadají s výročními trhy na stejnou dobu jako v sousedních obcích a proto navrhuje : Pondělí před sv.Jiřím, pondělí před sv.Bartolomějem a pondělí před sv. Michaelem.

Na to přišlo od vys.zemského úřadu ze dne 2./l.1838 číslo 63.170 vyřízení, které bylo zasláno od král.kraj.úřadu ze Žatce dne 21./l.1838 čj.692 do Března a oznamuje : „že privilegia města Března, předložená nyní za účelem přeložení konání výroč.trhů, kdy již od několika let se neužívají a od následujících monarchů nebyla potvrzována, za vypršelá se považují, a že vys.c.k.zemský úřad není proti tomu, omezovati konání trhů výročních ve dny na pondělí před sv.Jiřím, pondělí před sv. Bartolomějem a pondělí před sv.Michaëlem, když dříve již vypršelá potvrzení privilegií znova vymohou, pro které bude nutno znova zažádati a při té příležitosti dokázati, že obec je ochotna a také s to zaplatiti všechny poplatky, které jsou spojeny s vyhotovením těchto výsadních listin. Budíž uvažováno, zda-li by takové přeložení výroč.trhu na pondělí před sv.Michaëlem pořádáno býti mohlo, aby tím starostem chomutovských ž obchodníků a živnostníků ulehčeno bylo . / K.M.B./

Vysokým c.k. okres.úřadem v Chomutově bylo v témže roce o výročních trzích v Březně jednáno a protokolárně zjištěno. / K.M.B./

Dopravní prostředky: V dávných dobách nebylo řádně vybudovaných silnic a spojovacími prostředky byly tehdy steky.

Stezky : Našim krajem procházela důležitá obchodní stezka, vedoucí ze Žatce Dlouhou roklí nad Strannou, kolem Spielhüblu do Brán a dále přes Kralupy do Saska . Stezka vinula se od Žatce po vyvýšených místech a teprve před Branami klesala do nížiny. Stezka ta je ještě dnes dosti

zachována a dodnes je jí užíváno jako polní cesty. V Kra-
lupech bylo již r. 993 vybíráno clo.

V pozdější době vznikla asi pravděpodobně ní-
že vedlejší stezka, vedoucí z Kralup podél potoka Hutné ,
přes Brančíky, B ř e z n o , Střezov, Holetice do Žatce.

Silnice : V dnešní době je Březno spojeno všemi okolními
obcemi řádnými silnicemi a s Chomutovem, Kadani a Žatcem
železnicí.

1. okresní silnice vedoucí Březnem : Droužkovice-Březno-
Čermníky, dlouhá 10 km, stavěná v r. 1880-81 až k Čachovic-
kému oblouku. R. 1886 dostavěná obcí Čermníky od tohoto
oblouku až do vsi Čermníků.

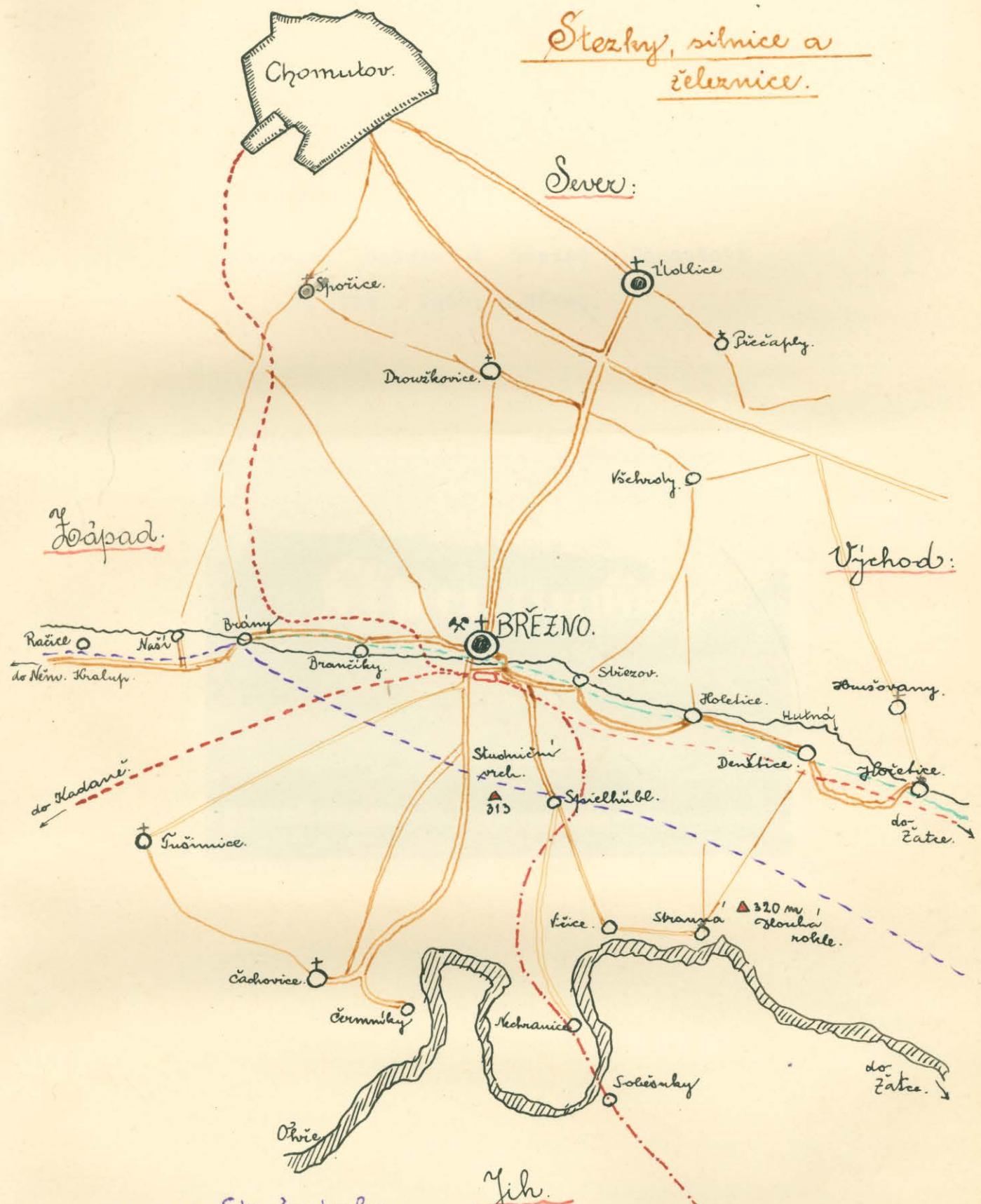
2. okres. silnice : Něm. Kralupy-Brany-Březno-Střezov-Deně-
tice, stavěná r. 1886-88 okresem.

3. silnice Vičice- Spielhübl , stavěná r. 1882-85 ,dlouhá 4
km, obcemi Vičice, Spielhübl, Střezov. Od r. 1886 převzal ji
okres a pokračování je k březenskému nádraží a z Vičic
do Stranné.

4. silnice Nechranice- Spielhübl , stavěná r. 1879-85 obcí
Nechranicemi.

Železnice : Březnem prochází nyní hlavní trať Praha -
-Cheb , vedoucí přes Žatec a Chomutov a místní dráha z Břez-
na do Prunéřova přes Tušimice. Dříve však bylo jinak . V ro-
ce 1870-71 byla stavěna hlavní trať z Hořetic do Března /
/priv. spol. buštěhradská/, která vedla dále přes Tušimice
do Prunéřova. Tušimická trať byla hlavní a z Března do Chomu-
tova vedla jen vlečná dráha, s jejíž stavbou bylo téhož roku
začato.

Sterky, silnice a železnice.

— Stara sterka.
— Pozdejší sterka

— cesty a silnice.

— Střed. železnice.

— ljs. dráha Brno - Blatná.

— potok Kubna

Nádražní budova v Březně u Chomutova
od jihu . Foto: p.Němec.

Teprve v pozdějších letech byla chomutovská vlečná dráha přeměněna na hlamní trať a na tušimické trati zavedena doprava jen místní nákladní doprava. V.r. 1900 zahájena znova doprava osob také z Tušimic.

Dne 1./7.1923 koupil buštěhradskou trať Čsl. stát, a trať podřízena ředitelství ČSD Praha - Sever. Telefon zařízen v r.1922 , telegraf již dříve. /K.D.B./

V Březně končila také trať dráhy Plzeň-Březno, která vedla přes Žabokliky, Soběsuky, Nechranice, Spielhübl do Března. Stavěna byla v r.1871-72 , ale po krátké době byla doprava zrušena /1878/ jelikož provoz se nevyplácel a také sesouvání půdy a náspev činilo potíži. / H.1898 /

V Březně je dodnes stará topírna / z býv. dráhy Plzeň-Březno /, užívaná za kovárnu ČSD.

Starých traťových náspevů užíval důl „Karel“ od Spielhüblu do Března, kde měl třídírnu a kam vozili uhlí z dolu. Dnes však třídírny té není, jelikož důl „ Karel“ byl zrušen, prodán a rozbořen.

Bývalá trať je však dodnes znatelná jen podle záhybů, náspevů, podezdívek a též podle strážních domků.

Uhelné doly:

Jak jsme se již dříve zmínili, byly v Březně za války v provozu 2 uhelné doly / Sirius a Karel / , ale od r.1925 pracuje se jen na státním dole ” Sirius “, který zaměstnává asi 18 horníků . Do dolu vede jedna hlavní štola , vodorovná , která se ve vnitru kopce rozvětuje na 3 menší. Uhlí vyváží se na povrch ve vozících, tažených elektrickým pohonem do třídírny, kde je uhlí podle jakosti tříděno. Od třídírny až k nádraží vede lanová elektr. dráha, kterou se uhlí dopravuje do vagonů.

Státní důl „ Sirius „ od jihu.

/ Foto:p.Leitner, farář./

Celkový pohled na stát.důl „ Sirius „ .

/ Foto : Jar.Ulč./

Železná ruda: Zmínky zasluhuje dřívější dolování železné rudy, která se nacházela u Holetic. U Března nebyl krevel, ale ledvinovité kusy „ železného kamene „ , které se vyskytovaly v jílovitých vrstvách nad vrstvami uhelnými. Ještě v r. 1860 byl výtěžek 2.200 q a zaměstnáno 5 dělníků.

Až do poloviny 18 století byly také kamencové doly u Žermníků . / H.1898 str.163./

Písek : Písek vyskytuje se v Březně a okolí na několika místech ve vrstvách často až 20 m silných, a to dosti blízko povrchu.

Vyskytuje se písek barvy bílé i žluté , zrna jemného i hrubého a používá se hojně při stavbě. Jeho značné množství dalo vznik několika pískovnám , neboť jeho dobývání je velice snadné , takže stačí často odkrýti pouze 25 cm ørnice. Lomy patří obci a místním rolníkům.

Sociální a kulturní pomáry.

zaměstnání a výdělečné poměry obyvatelstva před a po válce. Před válkou byli obyvatelé Března zaměstnáni prací hospodářskou, ale též v továrnách v Chomutově. Výdělky nebyly tehdy veliké, ale plně postačovaly na výživu rodiny. Po válce /1918-22/ poměry se podstatně zlepšily a nejlepší výdělky měli horníci, z nichž někteří šetrní našetřili sám pěkný peníz. Zadnešní doby plné krisí je v Březně dostači lidí bez zaměstnání a také výdělky jsou malé. Každý je rád, najde-li nějakou práci. Zajištěný stálý příjem mají jedině železniční zaměstnanci. Dělníci na dvorech, horníci, želez. úředníci i zaměstnanci byli a jsou většinou Češi. Nejnuznější poměry hmotné, též bytové, jsou mezi lidem pracujícím na dvorech..

Podle Š.Ch.II.str.66.soukromé statistiky z r. 1900, čítala česká menšina v Březně na 130 Čechů, to je 12 %. Lid u dráhy, tehdy buštěhradské, byl poněkud volnější, ale v obci samotné bojácný a nesmělý, něboť většinou závisel na

svých zaměstnanců a dělníků zřejmě původu českého, jak dokazují sama česká jména, / Sláma, Nový, Sádlo, Chaloupka, Korda, Panovský a j./, ale dnes jsou naprosto smýšlení jiného a mnozí již česky vůbec nemějí. Vystěhovalectví do zámořských států není a z místních Němců jen několik rodin vystěhovalo se za zaměstnáním do sousedního Saska.

Velkostatky: Veškeré velkostatky v našem okolí patřily panu Eman. Karschovi, velkostatkáři v Prunéřově a to až do r. 1927, kdy byla provedena parcelace Velkostatků. Na každém velkostatku dříve hospodařil správce, který vedl správu velkostatku. Velkostatek Střezov byl rozdělen na 4 díly. Tři díly po 20 ha a jeden statek zbytkový asi se 105 ha. Díly po 20ha obdrželi v Březně p. Vojtěch Vomela, ve Střezově p. Josef Vondráček a Jaroslav Petrlík. Zbytkový statek koupil p. Bedřich Kumerman. Z drobného přídělu obdrželi ještě některí Češi pole./Rezek, Rožánek, Rys, Havel, Nypauer./ Také Němci z Března /2/ a ze Střezova obdrželi příděly. Velkostatek Vičice koupil JUC Alois Holub a má asi 200 ha.

Velkostatek Brany rozdělen byl na 3 díly a to Brančíky má v nájmu Němec Havránek ; Brany mají v nájmu pp. Čech Ant. Junek a Němec Carmine.

^{*librata}
Velkostatek patří bývalé hraběnce Hoiasové a byl jí parcelován jen z části, kterou obdržel Čech p. Rus.

Parcelací velkostatků byl v našem kraji posílen živel český, zvláště ve Střezově. Také drobným přídělem byla zajištěna existence několika místním Čechům, kteří hodlají se zde trvale usaditi.

Přesto, že parcelací byl český živel posilněn, přece ne takovou měrou, jak se předpokládalo. Záleží jen na nynějších velkostatkářích, aby zaměstnávali české dělníky.

Česká škola parcelací mnoho posílena nebyla, jelikož děti navštěvující českou školu jsou velkou většinou děti železničních zaměstnanců.

Roboty:

R.1440 prodal Plichta ze Žerotína, pán na Červeném Hrádku a v Březně březenským měšťanům 28 Huben půdy / Hub je 64 strychy/ za laciný roční poplatek a několik robot. /K.M.B./

Šebestián z Veitmile, pán na Červeném Hrádku, aby si naklonil březenské, prodal jim v r.1545 dědičně svá dvorská pole a luka, ležící u tohoto městyse, též pluhý, vodu, což vše od starých dob podle práva ke dvoru náleželo./Toto dvorské pole měřilo 5 polovin Huben a 4/2 strychu. / Osvoobodil je také od činží naturálních a robot, které spočívaly ještě na půdě z dob Plichty ze Žerotína. /K.M.B. /

V dalších letech není o robotách zmínky.

Chudinství a nadace:

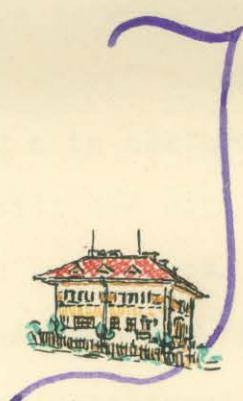
O místní chudé stará se městský úřad, který má ve věci té zvláštního referenta .V obci je chudobinec.

V dřívějších dobách byla založena rolníkem Löschnerem nadace pro místní chudé.

Hasiči :

V Březně je spolek dobrovolných hasičů , založený již r.1871.Původně užívali jednoduché růční stříkačky, ale asi před 2 roky zakoupili se/ stříkačku motorovou.

Škola —

iž za Rakouska bydleli v Březně u Chomutova a okolí Čechové, avšak ne v takové síle, aby mohli uplatnit své nároky na českou

Dějiny : iž za Rakouska bydleli v Březně u Chomutova a okolí Čechové již více k životu a o svá práva, ale teprve v r.1921 ozval se první nesmělý hlas, který žádal zřízení české školy. První pokus však zanikl hned v počátcích – prý pro nerozhodnost českých rodičů; obávali se, snad ne bezdůvodně – překážek a msty zdejších Němců, svých zaměstnavatelů./ Dráha buštěhradská, doly, velkostatky./

V r.1922 počali Čechové znovu přemýšleti o založení české školy, jelikož byli nuceni své děti i nadále posílati do školy německé. V květnu r.1922 byl proveden soupis českých dětí v Březně, Střezově, Holetic a Tušimic. Správce české školy ze Spořic p. Vacl napsal žádost, která 11. května r.1922 zaslána byla ministerstvu škol. a n. osvěty. Dne 19. května 1922 jeli pp. Vertán a J. Brabec do Prahy, aby žádost osobně podpořili.

Bylo jim slíbeno, že počátkem r.1922-23 bude česká škola povolená a otevřena.Dne 26.července 1922 přijela do Března první Zřízení školy:komise,aby zjistila poměry. Výnosem Mšano ze dne 17.srpna 1922, č.j.82776-22 zřízena česká škola v Březně u Chomutova a to jednotřídní.Dne 6.září 1922 přijela nová komise,která zabrala jednu místnost ve staré budově německé školy v I.patře pro školu českou. Pro učitele získán pokoj v přízemí domu č.p.79.

Na německé škole počalo se vyučovati dně 1./9. 1922 a tu některí rodičové,nespokojeni dlouhým řízením, přihlásili své děti opět do školy německé.Při prvním zápisě hlásilo se do české školy 35 dětí,z nichž 11 přešlo zpět do školy německé. Dně 12./9.1922 bylo znovu intervenováno u Mšano.Záležitost české školy uvázla,protože majitelé zabraných místností nechtěli je vykliditi. Teprve,když traťmistr p.Jan Macek žádal o pomoc ústředí NJS ,byla záležitost k našemu dobru ukončena,. / Místnosti vystěhovány exekutivně./

První učitel: Dne 18.října 1922 nastoupil své místo učitel a správce školy p.Václav Pecák z Klecan u Prahy.Dokud neměl bytu,přijímal pohostinství u traťmistra p.Jana Macka.Zatím

Zápis : došly potřebné pomůcky a nábytek,takže 8. 1 i s t o p a d u r.1922 proveden nový zápis.Prawidelné vyučování v české škole začalo 13. 1 i s t o p a d u 1922. / Š.K.str.4-5. /

Vyučování: Dne 4./4.1923 konala se komisionelní porada za účelem zjištění vhodnosti pozemků pro novostavbu nové české školy. / 1511/2 a 1512/2 od dvora střezovského./Komise shledala, že jmenované pozemky / kde nyní stojí škola / vyhovují všem zákonitým požadavkům.

Min, škol.a n.o. čj.121.659-23-I ,ze dne 13./X.1923 požádalo okres.inspektorát v Mostě,by předložil návrh stavebního programu nové škol.budovy ,což se stalo. / Š.K.str.10./

Komise:

Dne 25.října 1924 přijel do Března Dr.prof. p.Babuška a škol.insp.p.K.A.Polánek,by získali potřebných informací pro zpracování projektu a rozpočtu pro novou škol. budovu.Při té příležitosti bylo shledáno,že zakoupený pozemek je příliž úzký. Později uvažováno a jednáno s Ú.M.Š. a ústředím NJS o možné výměně pozemku za jiný vhodnější. /ŠK.s.20./

Dne 23./3.1926 byla v Březně komise,která měla posouditi o vhodnosti pozemku pro stavbu školy.Jednalo se o nový pozemek parc.č.1568 a 1569/1. u Čachovické ulici , který vlastní nyní Češi - Rezek,Rožánek,Rys,Havel,Nypauer a Hradec. Vhodnost pozemku uznána a Mšano podána žádost,by pozemek koupilo. Později se zjistilo,že pozemek není vůbec v záboru a může být kdykoliv zvolné ruky prodán majitelem p.E.Karschem. Mšano však navrhovaný pozemek nekoupilo,věc se dlouho vlekla / 3 roky / a konečně zůstalo při starém.

Zábor 1/2 kabинету:

Jelikož nebylo vůbec možno,by česká škola uložila veškeré učebné pomůsky dož skříní ve třídě,na půdě a v bytě správce školy,byla v r.1926 komisionelně zabrána 1/2 kabínetu německé školy.

Pokus o zříz.mateř.školky:

V září r.1926 činěny pokusy o zřízení mateřské školky,ale vše se rozbito o nedostatek místnosti ,ač bylo zapsáno do školky 35 dětí.

V r.1925-26 psal spr.šk.Ulč ve věci stavby nové školní budovy nespočetné množství dopisů a proseb do

Prahy Mšano , ÚMŠ, NJS a ochranitelce „Lumíru“. Mnohokráte byli tam i osobně pp. Jan Rezek a Jar. Ulč, leč vraceli se stále s malými nadějemi.

V r. 1927 v červnu, bylo ve třídě již 39 dětí, ač místa bylo jen pro 24.

Aby naši potomci dovedli si představiti jak to v naší první české škole vypadalo, viz fotografii : Z celkového počtu dětí /39/ je na fotografii pouze 27, jelikož se jich tam více pro krátkost třídy nevešlo.

Ve třídě je 16 lavic, t.j. místa pro 32 děti. Pro ostatní ne-
ní místa. Jeden hoch, Richard Pták, nalezl "útočiště" u ši-
cího stroje a ten bez velikých okolků "okupoval" pro se-
be. Ostatní sedí na stupínku. Tři řady lavic jsou sraženy ú-
plně k sobě a jsou až u stupínku. Mezer mezi lavicemi není,
když chce žák z prostředka ven, buď musí přeskakovat lavice,
nebo je podlézá. Při vší bídě a nouzi musí nám být veselo.
Třída je dětmi i nábytkem úplně přeplněna. Je nejvyšší čas,
by bylo přikročeno ke stavbě nové budovy. / ŠK.s.51-52./

Zajímavý exemplář naší třídy.

/ Foto: Ulč. /

II.tř.postupná: Při zápisu na šk.r.1927-28 bylo mnoho dětí, 42, takže bylo vyloučeno, by se 42 děti vešly do malé třídy. Proto byla dne 9./9.1927 podána Mšano žádost o povolení II. třídy .Výnosem Mšano čj.110.272-I-27 ze dne 21./9.1927 byla povolena II.tř.postupná a to zatímní.

Polodenní vyučování: Jelikož však byla jen jedna učebna, ale dvě třídy, bylo vyučováno polodenně, takže se vyučování střídalo. Vyučování ve II.třídě začalo dne 1./10.1927.

Tísnivé poměry pokročily tak daleko, že Mšano konečně uznalo nutnost stavby.

Mateřská školka, zřízení: Mšano čj.61.153-I-28 z 11./5.1928 povolilo zřízení mateřské školky v Březně u Chom., která má míti jedno oddělení a bude pod společnou správou se školou obecnou.

Komise mat.školky: Dne 13.června 1928 byla v Březně komise za zjištění účelem vhodnosti 3 místností v domě č.181 v Čachovické ulici- státní dům důlní.Komise umístění schválila.Rovněž Mšano za roční nájem 240-Kč. Zapsáno 26 dětí. Vyučování započalo dne 28.srpna 1928.

Plány školy: V době mezi r.1923-27 byly vyhotoveny plány pro školu jednotřídní, poté změněny na jednotřídní a opatrovnu, a konečně na 2tř.s opatrovnou.

Schválení projektu: Dne 12./1.1928 byla v Březně komise, která schválila projekt novostavby čes.školy definitivně na parcele 1511 a 1512/2 a to v jižní části pozemku s měrem k nádraží. Budova bude pro 2 třídy a opatrovnu s kabinetem, bytem pro říd.učitele a pěstounku. Staví ji ÚMŠ.

Vypsání stavby: Od 15/2. - 15./3.1928 byla stavba vypsána a stavbu obdržel stavitele p.Miroslav Smlsal z Prahy. Dne 19./5. 1928 pole vyměřeno a stavitele předáno. 5. června 28 začali Započetí : dělníci kopati základy a 4. července byly základy vyzděny.

Útok v něm.novinách: Dne 11. října 1928 uveřejněn byl v Kaadner Tagblattu německý útok proti české škole a hlavně proti stavbě budovy. Němci zde tam rádili, že prý česká škola má 37 dětí a ne to potřebuje 2 třídy a 2 učitele. Konečně , že se pro tu hrstku staví palác. / Ve skutečnosti máme však 49 dětí. /

Stavba školy: 25.září 1928 bylo v novostavbě školy dosaženo " glajchy" - rovnosti, jak znázorňuje obrázek :

Krov: Dne 31.října byl dodělán a zvednut krov.Dne 8.dubna 1929 byla v Březně komise, jež jednala o převzetí školní budovy do vlastnictví československého státu. Přítomni pp: Min. rada ing.Schwippl,Macháček,Opatrný,Dr.Babuška a stavitel Smitsal.

Kolaudační komise: Dne 30.dubna 1929 byla kolaudační komise , která měla dátí povolení k užívání školní budovy.Přítomni: pp.inspektor K.A.Polánek,ing.Oschowitz,okres.lékař p. Kraus,rada okres.úř.p.Jennel,Rezek a Ulč.Povolení však dáno nebylo,jelikož není budova úplně hotova,zvláště vnitřek.

Studna: U školy byla nouze o vodu.U vchodu do bytu ř. učitele byla vykopána první studna přes 13 m hluboká, ale vody v ní nebylo.Podle dohadů muselo by se ještě kopati nejméně 20m do hloubky a snad by potom ve spodních vrstvách pís-kových vody bylo.Zavolán proutkař,který pak nalezl vodu tam, kde stojí nynější studna a určil,že voda bude ve hloubce asi 6-8 m.Při kopání se skutečně na vodu přišlo.Jakmile však spuštěny do studně skruže,voda se zastavila a ztratila. Kopáno ještě hlouběji,ale vody nenalezeno.Tak bylo přes celou zimu;až dne 15./4.1929 po rozbití 2 spodních skruží a vyložení cihlami a zasypání studny tak by byla hluboká 9 m, se voda opět ukázala.Pomalou stoupala až do výše 3.30 m.

/ ŠK.str.93./

Povolení k obývání novostavby: Dne 27.srpna 1929 konalo se nové kolaudační řízení za účelem udělení povolení k užívání a obývání novostavby české stát.obec.školy v Březně u Chom.Povolení uděleno okres.úřadem v Chomutově čj.36.721 ze dne 29./8.1929.

Do novostavby stěhovali jsme se 27./8.1929. Vyučování začalo 2./9.1929. Při zápisu zapsáno 67 dětí.

Otevření budovy: Slavnostní otevření nové školní budovy bylo v neděli, dne 8.září 1929.

Příprava: Jako příprava na otevření školy byl zřízen slavnostní výbor, do kterého byli zvoleni : Za NJS pp. Josef Koutecký, Jar.Petrlík, V.Vondráček, Jan Fiala, Tomáš Rožánek a Jidř.Šimek. Za odbočku želez.zam. pp. : Fr.Šmíd, Jos.Barborka, Jos.Brabec, Al.Kolář, Jan Šimek a Fr.Pecen.

Za škol.výbor pp.Jan Rezek, Jar.Ulč, K.Heller, V.Rejvíř; celkem zvoleno bylo 16 členů. Slavnostní výbor připravoval s horečnou činností důstojné otevření nové školy. Konal 10 schůzí, z nichž bylo 9 přípravných a 1 závěreč-

Slav.výbor: ná. Předsednictvo slavnostního výboru :

Předseda : Josef Koutecký, důlní, Březno u Ch.181.

Místopředseda: Jan Rezek, hradlář , Březno u Ch.156.

Jednatel : Jaroslav Ulč, říd.učit.Březno u Ch. 79.

Pokladník : Jan Fiala , průvod.vlaků, Březno č. 164.

Slavnostní den : Úvodem: Předcházel chmurný, nevlídný, deštivý týden a přitom blížil se památný den březenských hraničářů - den 8. září 1929 .

Dílo dokonáno jest , které přetrva věky. Před námi stojí hotova nová, krásná, školní budova. V plné své velebnosti a výzdobě praporů a květin vítá nedělní ranní zlaté sluneční paprsky - rozradostněna, že dnešního dne bude slavnostně předána novému posvátnému úkolu i těm, kteří na ni tak dlouho čekali a o ní snili.

Sedm let přešlo pomalu v těžké práci tam ve staré, najaté, pomuré a cizí místnosti. Sedm let ústrků a strádání , sedm let bojů a čekání , sedm let touhy a naděje : Dnes vše to již uplynulo. Nový život nadchází nám všem. Slavnostní náladu zřetelná všude kolem nás a vše hýří a září v národních barvách. Všude jako v úle, plno spěchu a práce, radostného rozechvění. Stanovená hodina nadchází - místo srazu se plní a vlní pestrými barvami jako pole máku. Průvod rychle se řadí, ještě šum a hluk, pak nastává ticho. Na znamení praporčem jezdci vyrazili, průvod se hnul jako lavina , hudba zahrála a česká píseň jasně rozezvučela se krajem na plno. Všem radostí hene se krev do tváří, každý cítí, že je tu doma. Ohromný , velkolepý průvod , který pln nadšení jásá, to dokazuje.

Skupina krojů národních ze slavnosti :

/ fotografoval p.Fr.Němec./

Vítání hostí: 8.září 1929 o 1/2 9 dopoledne bylo na nádraží vítání hostí a zástupců úřadů z Chomutova. Po té o 10 té hodině vítání hosté ze žatecka a Prahy. Hudba při příjezdu vlaku hrála.

Složení průvodu: Ve 1/4 11 řadí se malebný průvod před nádražím vpravo pod stromy, směrem k Čachovické ulici.

1./ Strážník, 2/ cyklisté na vyzdobených kolech, jezdci na očepených koních, školní děti, krojovaná skupina, hudba, řečníci, obecenstvo a ověnčené povozy. Monumentální průvod prošel Březnem; čítal asi 1.300 osob, a stanul u nové školy.

Slavnost u školy: Školní budova byla bohatě ozdobena prapory a hlavní vchod dekorační látkou v národních barvách. Schodiště tonulo v záplavě aster, bílých, modrých a červených.

Předání školy: O 11 hod. dopoledne bylo předání školy. Pořad:
Hudba zahrála "fanfáry" z Libuše" - po ní zahájil předseda slavnostního výboru p. Jos. Koutecký celou slavnost uvítáním všech zástupců úřadů, korporací, též obecenstva. - Za Mšano promluvil p. Jannel, rada okres. úř. v Chomutově. - Za stavebníka ÚMŠ, odbor. učit. a redaktor p. Ladislav Horák z Prahy, jako slavnostní řečník. - za ústřední výbor NJS z Prahy p. Stránský, /- za okrsek NJS p. Jos. Duchon, přednosta důchod. kont. úř. v Chomutově. - stavitelem škol. budový p. M. Smitsal z Prahy měl proslov a předal klíče od budovy zástupci ÚMŠ, který je odevzdal do rukou správci školy Jar. Ulčovi. Správce školy poděkoval zástupci a složil slib. - za spolek Samostatné Rychty Baráčníků z Prahy - Veleslavína promluvila známá sociální pracovnice pí. Havířová. -

Za odbočku želez.zam. z Prahy VII. promluvil p.Voženka.- za ním následoval p.K.A.Polánek,menš.škol.inspektor ze Žatce,který se zmínil o začátcích zdejší čes.školy,o jím poslání a podpoře. - Ku konci děkuje všem p.Koutecký za účast,na čež hudba zahráním stát.hymen končí dopolední slavnost o 12. hodině.

Po předání školy prohlídli si účastníci slavnosti škol.budovu.

Delegace :

Mimo uvedených řečníků byli účastníci : za vojsko z Chomutova major p.V.Malík , za stranu čsl.nár. socialistů z Chomutova p.Rosický ,za Baráčníky z Prahy - Veleslavína rychtář Václav Ekart,místorychtař Ant.Holeček, syndik Ant.Bartoš s celou delegací čítající 40 osob v krajích. Březenská obec zastoupena nebyla,ač byla pozvána. Dále hromadně navštívili nás páni učitelé se školními dítky z českých škol z Hořetic,Tušimic a Údlic.

Odpolední koncert :

Odpoledne od 2 - 6 hod.pořádán byl koncert na louce p.Vojt.Vomely,který se dobře vydařil, pro krásné počasí.Hrála hudba želez.zam.z Chomutova.Návštěva byla veliká a o zábavu bylo všechno postaráno.

Veselice :

Večer o 1/2 8 hod.byla na sále p.Duckeho pořádána veselice spojená s tancem, na níž byla také účast hojná.

Vyúčtování slavnosti:

Veškeré doklady o vyúčtování slavnosti ,celkem 24 kusy, jsou podle usnesení slav.výboru uloženy v archivu míst.škol.výboru pod čj.41./1929.

Celkový příjem činil ... 6.470.10-Kč,

vydání podle dokladů 4.528.40-"

čistý zisk 1.941.70-Kč,

který byl rozdělen na 3 stejné díly a to mezi spolky :
NJS, Odbočku žel.zam.a míst.škol.výbor, v Březně u Chom.

Závěr :

Slavnost měla ohromný význam národní i finanční. Ke zdaru přispělo hlavně pěkné počasí, náležitá spolupráce všech členů slavnostního výboru i pomocníků, jakož i účast všech místních Čechů a přátel z blízkého i dalekého okolí. Česká škola nechť stojí zde jako nezdolná bašta češství, ať je věčným Světlem a nedotknutelným stánkem naší menšiny. /ŠK.str.115-120./

Rozpočet na stavbu:

Podle původního rozpočtu měla škola státi 550.223.40-Kč, avšak ve skutečnosti stála 585.858.62-Kč, tedy rozpočet překročen přibližně o 35.500-Kč.

Pohled na českou škol.budovu od východu.

/ Foto v zimě : Ulč./

Pohled na českou školní budovu od jihu .

/ Foto : Ulč./

Pohled na českou škol.budovu od severozápadu.

/ Foto: Ulč./

Pohled do chodby v I. poschodi čes. školy.

/ Foto : Ulč. /

Pohled na schodiště s bustou T.G.Masaryka.

/ Foto : Ulč./

Slavnostní otevření nové budovy české školy v Březně u Chomutova zahájeno bylo o 11. hod. dopolední v neděli dne 8. září 1929 mohutným průvodem, který skýtal pestrý pohled a budil vědomí síly a života. Průvod ubíral se od nádraží městem ke škole, kde uvítáni byli čelní zástupci, slavnostní řečníci a všichni hosté. Za zvuků Fanfár z „Libuše“ zahájeny byly slavnostní řeči. Za ministerstvo školství a n. o. promluvil rada okresního úřadu z Chomutova pan Jannel, za Ú. M. Š. slavnostní řečník, odb. učitel a redaktor p. Ladislav Horák z Prahy, za ústřední výbor N. J. S. p. Stránský, za okrsek N. J. S. předseda okrsku a člen ústř. výboru NJS. p. Josef Duchon, přednosta důch. kontr. úřadu z Chomutova. Po té stavitele školní budovy, p. Miroslav Smíšek z Prahy, předal klíče od školy zástupci Ú. M. Š. a ten správci školy. Za spolek Baráčníků z Prahy-Veleslavína řečnila pí. Havířová a za odbočku Jednoty žel. zam. z Prahy VII. p. Voženka. Ku konci promluvil také menš. školní inspektor p. K. A. Polánek ze Žatce. Celkový motiv, který prochyval většinou pronesených slov, byla právě radostná událost — otevření nové školní budovy. Hluboký smysl těchto slov zanechal v každém posluchači mohutný dojem, neboť spolučítil a prožíval sdílenou radost. Touto novou baštou zase nejen, že posílen náš živel národní, ale i krásná budova bude se tu hrdě vypínati do výšin nebeských a bude okrasou našeho města. Velká zásluha o postavení školní budovy patří ministerstvu školství a nár. osv., Ústř. Matice Školské, menš. inspektoru p. K. A. Polánkovi ze Žatce, jakož i všem našim přátelům a ochráncům. Ke konci děkujeme také všem účastníkům, kteří přispěli ke zdaru slavnosti.

K.

Opětný zájezd Rychty Baráčníků z Prahy-Veleslavína do Března u Chomutova. K slavnostnímu otevření školy dostavili se též naši přátelé, sousedé a sousedky spolku Baráčníků z Prahy-Veleslavína, vedeni rychtářem p. Václ. Ekartem a syndikem p. Antonínem Bartošem. Přijeli v našich krásných národních krojích a jejich skupinka malebně působila na oko divákovo. Přes dalekou cestu k nám znova se rozhodli přijeti na tak významný den, aby se mohli s námi radovati. Vždy pěknou vzpomínku budeme mít na ně, neboť jejich obětavost a péče přátelská neznámezí. V upomínce na tento význačný den věnovali škole krásnou bronzovou plaketu presidenta T. G. Masaryka, zdobenou národními stuhami se zlaceným věnováním a datem otevření nové školy. Stejně pěkné je i společné tableau rychty Baráčníků. Vzácné pochopení těchto snaživých přátel tkví v jejich snaze, pomoci české škole a českému dítěti. Děkujeme co nejsrděčněji jak za plaketu, tak i za tableau. Stejně děkujeme za vzácný dar peněžní 500 Kč, který věnován byl škole na obohacení a rozšíření školních pomůcek. Zájezd zanechal v nás hluboký dojem a touhou nás všech je, by toto srdečné a upřímné přátelství neutuchalo.

K.

Statistiky školy: Inventář chronologický má v záznamu od počátku zřízení školy do Ronce r.1930 l.623 inv.kusy.

Učitelská knihovna má 208 knih a žákovská 338 knih.

Ve šk.r.1928-29 bylo v obou třídách 35 čtenářů ,výpůjček ze žákovské knihovny bylo 598 ,takže připadá průměrně na 1 dítě 17 knih. Ve šk.r.1929-30 bylo čtenářů 49 ,výpůjček jem 405, takže připadá průměrně na 1 dítě 8 přečtených knih.

Slavnosti školní: Školní slavnosti pořádány jsou každoročně v rámci význačných dnů ,jako: 28.říjen, vánoční nadílka, 7.březen, Komenský, 1.květen, a j.

28.říjen: Oslava 28.října bývá vždy konána v místnosti škol.budovy za účasti všech školních dětí ,jejich rodičů a přátel školy.Na programu bývá 1 - 2 přednášky ,které mají učitelé míst.školy.Obsah přednášek vztahuje se na významný den našeho osvobození.Program je zpestřen recitacemi a zpěvy škol.dětí.Slavnost ukončena bývá zapěnán hymn.Na škol. budově vlaje vždy stát.vlajka.

Vánoční nadílka: Slavnost vánoční nadílky konána bývá vždy v neděli před Štědrým dnem ,ve školní budově,za účasti škol.dětí a jich rodičů. Slavnost zahajuje obyčejně některý člen míst.škol.výboru,který má kratší proslov o účelu a významu ván.nadílky.Děti vyplňují program básněmi,zpěvy - koledami a v posledních dvou letech některí žáci hrou na housle. Po skončení programu jest rozdávání dárků . Vyzdobenou třídu vhodně doplňuje okrášlený,vysoký,vánoční strom, pod nímž jsou nakupeny dárky pro děti.Většinou všechny děti dostávají boty ,dvorské děti i šaty a prádlo.Děti rodičů lépe situovaných obdrží pro radost pěknou knihu. Vánoční nadílka je podmíněna určitým obnosem ,podle kterého musí škol.výbor rozhodovat. Cena ván.nadílky pohybuje se mezi 3000 - 5000-Kč . Obvyklými dary pro děti jsou : boty,šaty,kalhoty,kabáty,zimníky,trička, světry,košile,šály, čepice,rukavice,punčochy,zástěry,baěkory,látky na šaty neb košile,kabelky a knihy. Vánoční nadílka se dosud každým rokem vydařila.

Mikulášská nadílka: V posledních 2 letech konány byly v mateřské škole mikulášské nadílky pro děti z opatrovny.Děti poděleny byly jablky,ořechy a cukrovým.Slečna pěstounka hrává vhodnou loutkovou hru o Mikuláši.Vydání platí míst.škol.výbor, na které přispívá míst.odbor NJS.

7.března: O oslavě 7.března vyjímáme zprávu ze školní kroniky z r.1930.: Na den 80 tých narozenin pres.T.G.Masaryka, konána byla v české škole důstojná oslava .II.třída byla vyzdobena obrazy našich velikánů a bustou T.G.Masaryka, ozdobenou národními barvami.

Po zapění zpěvů následovaly přednášky, pojednávající o životě a díle presidentově. Děti recitují básně, přednášejí též básně sborové a slavnost skončena je hymnami. V upomínku na tento den dostaly všechny děti pohlednicové podobizny prvního prez.republiky. Sehrána byla též loutková hra : Do Prahy za presidentem. Účast na oslavě : 80 dětí a 57 osob.

J.A.Komenský : Na den 28./3. jsou v obou třídách zmínky o velkém učiteli národů J.A.Komenském.

Besídky : Besídky s rodiči jsou obyčejně spojeny se školními oslavami, na kterých se projednávají po programu oslavy, některé důležité časové otázky školní a výchovy.

Statistika škol.podniků : Podle uvedených zpráv jsou každoročně pořádány tyto oslavy s obdobným programem a ježkož se obsahem od sebe mnoho nelíší uvádíme jen statistiku :

28.říjen	pořádán od r.1922 -1930	..8 krát ,
Vánoční nadílka	od r.1922 - 1930	..9 krát,
Mikulášská nadílka	od r.1928 -30	... 2 krát ,
7. březen	.. od r.1923 -1930	... 7 krát,
J.A.Komenský	5 krát,
1. květen	5 krát,
Fr. Palacký	1 krát,
Besídky	17 krát,
Dětský ples	v r.1930	.. 1 krát,
Mír čsl.červ.kříže	2 krát,
Al.Jirásek -posmrtná -.	1 krát,
Mil.R.Štefanik	1 krát.
Oslava konce škol.roku	8 krát.

Je u nás zvykem, že před ukončením školního roku fotografujeme školní děti podle tříd a foto ukládáme do školní kroniky. Níže jsou některé fotografie.

Fotografie dětí jednotřídní školy ze šk.r.1926-27.

Fotografie dětí ze třídy I.a II.

s učitelem p.K.Knedlíkem ve škol.r.1928-29.

/ Foto : Jar.Ulč,ř.uč./

Fotografie dětí z mateřské školy šk.r.1929-30.

/ Foto : Ulč. /

Fotografie dětí z I.tř.škol.r.1929-30.

/ Foto : Ulč./

Fotografie dětí ze II.třídy s uč.p.K.Knedlíkem.

Škol.r.1929-30..

Naše první kuchařky se sl.M.Horníčkovou, šk.r.1929-30.

Fotografoval p.Fr.Bakule, spr.šk.

v Hořeticích.

Spoření žactva: Spoření žactva zavedeno bylo na naší škole ve šk.roce 1926-27 a jelikož se dobře osvědčilo ,pokračujeme v něm dodnes.Dd počátku našetřeno 2.852-Kč .Peníze byly ukládány prostřednictvím školy v českém peněžním ústavě v České obč.záložně v Žatci.Děti šetřily si hlavně na školní výlety,které pořádáme koncem šk.roku.

Prázdninová kolonie: Spolek čes.feriálních osad v Praze přijal na svou prázdninovou kolonii zliditě ze zdejší školy. Chlapci byli umístěni v Sušici,děvčata v Klatovech.Stalo se tak ve šk.roce 1922-23, v pozdějších letech již děti nebyly nikde v kolonii přes prázdniny./ŠK.str.11./

Jazykový kurs : Ve šk.r.1924-25 a 1925-26 byl zřízen péčí ÚMŠ z Prahy na zdejší škole jazykový kurs pro školní mládež. Jazykové kurzy měly pěkné úspěchy.

Pojištění dětí: Od r.1926 jsou všechny děti zdejší školy pojištěny proti úrazu u pojišťovny " Legie" v Praze.

Výstavka ruč.prací: Správa školy pořádala dne 27./6.1926, ještě ve staré místnosti něm.školy, první výstavku ruč. prací a výkresů ,která byla hojně navštívěna a dospělí lidé jevili o ni opravdový zájem. /ŠK.str.31./ V dalších letech nekonána pro nedostatek místa.Nová výstavka bude v některém následujícím roce.

Lékařská prohlídka dětí: Od roku 1923 koná pravidelně 1-2 x v roce lékařské prohlídky dětí vrch.zdrav.rada p.MuDr.Josef Kēnig z Chomutova. Opisy výsledků jsou v archivech.

Loutkové divadlo: Dne 18./6.1926 hráli jsme poprvé ve staré škole loutkové divadlo s malými loutkami,na malém jevišti,tak 40 cm x 40cm.Hráli správce školy a 2 děti .

Dnes se nad tím smějeme, jak bylo malíčké a nizoučké. Ale protože nebylo jiného, hrálo se nám vesele a dětem se hry líbily. Od té doby snili jsme stále o větším, ale pro finanční potíže nemohli jsme si je zakoupiti. Utěšovali jsme se vždy a říkali : až v nové škole." V lednu r.1929 předložila spr.školy Min.škol.a n.o.v Praze žádost o podporu na zakoupení loutkového divadla. Přípisem inspektorátu čes.stát.škol menš.v Žatci ze dne 9./10.1929, č.j.6359 bylo škole sděleno, že Mšano č.j.14594-V-29 poukázalo na zakoupení lout.divadla pro naši školu obnos 500-Kč, jako mimořádný příspěvek.

Ve schůzi míst.škol.výboru dne 15./XII.1929 bylo usneseno doplatiti k obnosu 500-Kč ještě 940-Kč na plný obnos 1440-Kč, by mohlo být zakoupeno škole nové velké lout.divadlo, s loutkami 35 cm vysokými.

Staré lout.div. bylo předěláno, 3 x zvětšeno a dáno mateřské škole.

Loutkové divadlo hrají : sl.M.Součková , pp. K.Heller, K.Knedlík, Jan Šimek, Fr.Šmíd a Ulč. Někdy i děti na výpomoc. Poprvé bylo hráno na 7./3.1930. Pořad dosud hraných her.

7./3.1930 - "Do Prahy za presidentem " účast 137 dětí a osob.

23./3.1930 - " Kníže a uhlíř " účastno 130 dětí a dospělých.

6./4. 1930- " Kašpárkovo dobrodružství na měsíci ." 128."

28./10.1930- "Pohádka o našem Honzovi ." 110 .

16./11.1930- " Bavlnka a Rorejs ." 102.

7./12. 1930- " Vášovo dobrodružství." 87.

Vstupné je dobrovolné, kterým se hradí režije a zakupují se nové loutky.

Školní loutkové divadlo :

Scéna z lout.kry : „Kašpárkovo dobrodružství
na měsíci.“ / Foto : Ulč./

Výlety školní:

Praha. Dne 17.a 18.června 1926 byl konán školní výlet do Prahy; jelo 14 dětí, kterým byla placena dráha NJS a odbočkou želez.zam.v Březně.V Praze prohlédli jsme si veškeré důležité památky.Praha se dětem líbila a odnesly si z ní pěkné vzpomínky.

Křivoklát:

Karlův Týn: Ve dnech 23-24.června 1927 byl pořádán druhý školní výlet na Křivoklát a Karlův Týn.Účastno 15 dětí a p.Jan Rezek, předseda m.š.výb. Viz foto. /fotograf.Ulč./

Hasičejn:

Ve škol.roce 1927-28 konán jednodenní výlet dne 14./6.1928 na Hasičejn u Prunéřova.Jelý obě třídy,30 dětí, vlakem přes Chomutov do Něm.Kralup,odkud pěšky na Hasičejn a zpět do Prunéřova,odkud vlakem přes Tušimice domů.Na Hasičejně jsme se zdrželi as 3 hodiny.Výlet se vydařil a dětem líbil.

Školní děti s učitelstvem a rodiči na Hasištejně.

/ Fotografoval: Ulč./

Lány:

V úterý, 19./6.1928 byl druhý jednodenní výlet do Lán. Účastno 21 dětí s rodiči. Viz fotografií./ Foto: Ulč./

Žatec-Čeradice: Dne 5./6.1930 škol.výlet do Žatce/prohlídka čes.menš.musea/ a do Čeradic-nová škol.budova/, odtud zpět do Žatce. Vedl uč.p.K.Knedlík - účastno 53 dětí.

Hřensko: Ve dnech 17.18.a 19./6.1930 výlet do Mostu-Ústí-Střekova-Hřenska.

Odjezd z Března 17./6. vlakem ráno v 7.17 přes Chomutov do Mostu / Schlossberg, důl na svrchní dobývání uhlí /- dále vlakem do Ústí - Střekova / prohlídka zřícenin/.18./6. ráno parníkem do Hřenska ,Třebíčská brána / /autem,/ -Soutěska Divoká, Edmundova ,zpět lodí do Ústí, dø třetí den vlakem do Chomutova, odkud pěšky do Března. Účast 29 dětí. Obnos 128-Kč darovala NJS pro 4 chudé děti, by se mohly zúčastnit škol.výletu.

Školní hygiena: V nové školní budově je hygieně věnována větší péče, jelikož je budova prostorná a též po stránci hygienické stavěná.

Děti odkládají si šaty na chodbu do šatny a také se přezouvají. Boty ponechávají v šatně a obouvají si bačkory.

Tím je zamezeno šíření se prachu ve třídách, takže vzduch je čistý. Na čistotu tělesnou i obleku je týdně dohlíženo.

Úchylky škol. mládeže : těžší případy v nepřicházejí u nás v úvahu.

Poměr občanů: Poměr občanů ke škole je dobrý a o školu jeví rodiče zájem, což dokazují hojně návštěvy při různých školních slavnostech a besídkách. Velké porozumění pro školu a její rozkvět jeví hlavně spolky NJS a Odbočka Jednoty želez. zam. v Březně u Ch., které podporují školu finančně.

Prvním učitelem a správcem školy byl jmeno-

Učitelé školy: ván p. Václav Pecák z Klecan u Prahy a to od 18./10.1922 – 16./1.1923. Po něm byl učitelem a spr. školy p. Jaroslav Paur ze Středokluk od 16./1.1923 – 31./8.1925. Náboženství učil P. K. Toufar ze Žatce. Žens. ruč. práce vyučovala sl. Pavla Tichá z Chomutova.

Šk. r. 1925–26 : Učitelem a spr. šk. – Jar. Ulč, z Plzně. Žens. ruč. pr. učila pí. A. Marzínová z Chomutova.

Š.k.r. 1926–27. Spr. šk. Ulč. Žens. r. pr. pí. Eugenie Polánková – Janoušková ze Žiželic. Šk. r. 1927–28 nebylo změn.

Ve šk. r. 1926/7 a 27/28 vyučoval nábož. ř. k. děkan p. Václav Macoun z Droužkovic. Ve šk. r. 1927–28 od 1./4. – 28./6. 1928 učila žens. ruč. pr. sl. A. Mašková, výp. uč. ž. r. pr.

Šk. r. 1928–29 . Spr. šk. a uč. Ulč, žens. r. pr. sl. Anastazie Dittrichová, farář D. P. V. Macoun do 30./3., po něm Katecheta Arnošt Voves ze Žatce.

Šk.r.1929-30 spr.šk.Ulč, žens.r.pr.sl.M.Horníčková z Hořetic, katecheta Ar.Voves do 31./XII.1929 , po něm katecheta Athanáš Wenzl ze Žatce.

II.třída je od 1./10.1927 a učili zde učitelé :p.Josef Hejda do konce škol.r.1928. Ve šk.r.1928-29 a 1929-30 uč.p.K.Knedlík ze Žatce. Přechodně na výpomoc vyučoval I.tř. od 10./5. - 28./6.1928 p.uč.V.Kubánek z Postoloprt. Šk.r.1930-31 .spr.šk.Ulč ,uč.K.Knedlík,žens.r.pr.sl.M.Horníčková, katecheta Ath.Wenzl.

V mateřské školce vyučuje od počátku t.j.od 28./8.1928 až do dnes sl.M.Součková, pěstounka z Počapelu u Berouna.

Škola německá:

Německá škola musela v Březně vzniknouti pravděpodobně již v r.1600, neboť výtah z matriky zaznamenává učitelské osoby. Byla to zprvu škola triviální s jednou třídou. Jelikož stará školní budova byla na spadnutí a měla jen jednu učebnu, byla v r.1827-28 stavěna nová školní budova / panství Ahníkovským/, kde byly 2 učebny.

Přiškolené obce byly Střezov a Brančíky. Patronát mělo panství Ahníkovské, ale od 13./9.1864 přešel školní patronát od vrchnosti na školní obec Březno, Střezov a Brančíky. Dne 10./6.1865 byla konána volba školního výboru. V r.1874 zaznamenává se již škola trojtřídní. V r. 1881 vzrostla tato škola na 4 třídní. Stará budova školní nestačila, proto byly dvě třídy umístěny v I.patře nynější radnice. V r.1913-14 stavěna nová školní budova o délce 4 učebnách a 2 kabinetech a stála i se stavebním místem obnos 63.000-Kč. Dnes je to škola 5ti třídní s něm.opatrovou.

Pohled na starou a novou německou školu od východu
r.1930 v zimě ./ V pozadí kostel sv.Petra a Pavla./
/ Foto : Ulč./

Ve staré němec.škol.budově byla umístěna čes.škola
v I.poschodi a to od r.1922 - 29. Okno 3-4-5 . Vchod
do staré školy je v nové škole, odkud se jde do I.po-
schodí,přes chodbu,schody dolů do školy staré.

Před starou školou je též pomník Padlých vojínů .

Celkový pohled na Březno a kostel od jihovýchodu.

/ Foto: Ulč./

Pohled na kostel sv.Petra a Pavla od jihovýchodu.

/ V popředí stará němec. škola, ve které byla

v I. poschodí umístěna škola česká./

/ Foto:p.Leitner, farář./

Pohled na kostel sv.Petra a Pavla od jihozápadu.

/ Foto : Ulč./

Kostel

ějiny kostela. Již v r. 1383 je zmínka o farním kostele zasvěceném sv. Petru a Pavlu, jenž stál v severní části Března na dnešním březenském vrchu.

V 16. stol. v době reformace byl nějakou dobu užíván protestanty, kteří zde tenkráte nabýli většiny. Od r. 1592 měli patronátní právo jezuité z Chomutova, ale administrativně přejali je r. 1613. V dlouhých sporech, které byly vedeny o patronát mezi jezuity a podporovateli místního kostela, hrabětem Ždárským a Martinici, zvítězil hrabě z A hníkova, který v r. 1737 vymohl pro sebe patronát./H. 1898./

Podle záznamů K.M.B. stál prý v r. 1222 na pustém kopci blízko dubového lesíka ještě malý kostelík, ve kterém byla uctívána soška "Černé matky Boží", vyřezaná z neznámého dřeva, neznámým umělcem. Dřevořezba pochází z doby předhusitské. Socha byla za válek husitských 16./3. 1421 -

/kdy také Chomutov byl přepadem/ od Husitů zahozena a kostelík zbořen. Soška ležela 216 let ve studni, kde ji nalezl v r. 1632 farář Jakub Meyer. Po nalezení sochy dal hrabě Florián ze Žďáru postaviti na troskách starého kostelíčka novou kapličku, této sošce zasvěcenou. V r. 1671 byl v Březně hrabě Maximilián Valentin Martinic, který si sošku prohlédl, dal Mariánskou kapli zvětšiti a lépe vybaviti. Dne 10./8. r. 1710 dal hr. Jiří Adam z Martinic přestavěti tuto kapli na větší budovu s věží.

Od r. 1669 konány každého roku z celého okolí průvody a procesí k tomuto obrazu. Úcta k březenské soše P. Marie stoupala přičiněním faráře Arnošta Krinesa tak, že v r. 1712 stoupl počet účastníků na 6,000. Dosavadní kostelíček byl přípiš malý a proto vystavěna vedle kaple, kamená kazatelna. Tyto záznamy zachovány jsou v účtech údlického kostela z r. 1669 a 1702. Při pohřebních obřadech bylo používáno kaple Mariánské. R. 1834 byla věžička bouří porouchána; teprve v r. 1853 byla hřbitovní kaple úplně opravena. R. 1861 byly tam zase slouženy pobožnosti.

Stavba kostela.

Protože starý kostel i Mariánská kaple byly

již ve zchátralém stavu, měl patron vystavěti nové, avšak hr. František Michael z Martinic na místo dvou menších, rozhodl se vystavěti jeden velký a nádherný chrám. Dne 23./5. 1739

Plány:

byl položen jím samým základní kámen.

Plány chrámu zhotoval slavný pražský stavitec Jan Antonín Dienzenhofer, jenž se však nedočkal a ni vyzdění základů. Pokračovatelem byl kadaňský stavitec, muž

velkého umění, Jan Krištof Koš / Kosch ?, který též zhoto-vil plány věží a stavbu dokončil.

Kostel stojí uprostřed města na písčitém pa-hrbku. Pro sypkost půdy je kostel postaven na silných ^{dubových} pilotech. Zajímavé je, že základy kostela jsou tak hluboké , jak je vysoký./ 32 sáhy asi 60 m./.

Půdorys:

Půdorys je kříž, jehož ramena jsou stejné délky, šířky a výšky, uprostřed vypíná se pak smělá kopule. Pod střechou jsou velké železné spony, kterými je stavba zajištěna. Kostel je významnou uměleckou památkou, stavěnou v barokovém slohu, tak zvaném slohu jezovitském. Na první pohled imponuje důkladnou svou stavbou, velkolepými rozměry a krásnou klenbou.

Vnitřek:

Návštěvníka upoutá hlavní oltář, na kterém jest 2 a půl lokte vysoký zázračný obraz „ Černé Matky Boží,“ jenž byl sem přenesen 8./5.1763, kteréhož dne byl kostel vysvěcen. Oltář se svatostánkem je po stranách zdoben sochami sv.Petra a Pavla. Přes celou loď chrámovou vznáší se chromná kopule, zdobená freskovou malbou, znázorňující pád pyšných andělů; také ostatní část klenby je pokryta freskami. Fresky pocházejí z r.1750 od neznámého malíře, jehož jméno nebylo možno dodnes vyzkoumati. Mezi presbyteriem a lodí nalézají se po obou stranách oratoře s 2 tribunami . Mimo hlavní oltář jsou tam ještě 4 postranní oltáře a to: Mariánský s obrazem Pasovské P.Marie, oltář s Archandělem Michaelem, oltář se sv.Janem Nepomuckým a oltář pražského Jezulátka. První až třetí obraz je malován olejem.

Krásnou uměleckou prací sochařskou je kazatelna, též asi z druhé poloviny 18. století. Také pěknou památkou je mramorová křtitelnice. Nábytek kostelní je pracován v barokovém slohu. / B.X.str.250-251 , K.M.B. ,K.F.B. /

Varhany:

Kostelní varhany jsou staveny v r.1756 Ignácem Schmidem z Lokte a mají 19 rejstříků v krásně upravené schránce. Důkladně opraveny byly v r.1873-74./KMB./

Hodiny:

Nové věžní hodiny byly darovány r.1850 biskupem královehradeckým K.Hanlem, který tím jako bývalý farář v Březně, zanechal po sobě trvalou památku. Stály 616 zlatých a dodal je hodinář Sammereiker z Prahy. Poprvé byly 3./6.1850. / K.M.B./

Zvony:

Kostel měl původně 4 zvony.:
Velký zvon z r.1520, jehož cena byla 800 zlatých a váha 776 kg, má nápis: " Sit nomen Domini benedictum ex hoc nunc et usque in saeculum 1520."

Prostřední zvon z r.1775 , jehož cena byla 600 zlatých, zhotoven byl ke cti sv.Jana a Pavla.Na něm je nápis : "
" Benedictae linguae Johannis et Pauli factae claves
aperire et claudere coelos 1775."

Malý zvon z r.1856 zhotoven byl ke cti P.Marie s obrazem sv.Václava.Tento zvon byl již dříve na věži, ale byl v r. 1856 na útraty V.Richtra přelit.Má nápis : " A fulgure
et tempestate 1856".

Nejmenší zvon je umíráček z r.1713,vážící 24 kg,s obrazem Jezulátka,který byl ulit v Kadani. Nápis zní : " Jezus
Nazarenus Rex Judaeorum ".

Za války v r.1916 byly všechny zvony až na prostřední z r. 1775 rekvirovány pro účely válečné.

Nové zvony: V r.1921 byly ulity a vysvěceny pro kostel nové 3 zvony a to : 1/ větší váží 218 kg , druhý 125 kg, které zakoupili a darovali manželé Františka a Oldřich Langrovi z Března u Ch.Zvony stály 22.000-Kč.
Třetí zvon vážící 40kg koupil z kostelních darů farář Jan Leitner za 3.000-Kč. / K.F.B./

Dokončení chrámu: Stavba chrámu trvala od 23.V.I739 do 8.V.I763, kdy byl kostel vysvěcen.Úplné dokončení kostela bylo I3.IX. I764, kdy byla nasazena na věž koule a kříž.Stavba byla přerušena za války slezské 1742-46 a ještě jednou po r.1756 za války v době Marie Terezie.Stavba chrámu stála 88.000 zlatých.80.000 dal hrabě z Martinic a 8.000 uhrazeno bylo z kostelních peněz. / K.F.B./

Fara : Od té doby co je v Březně farní kostel /1383/ byla zde také fara.Stará budova stála na témže místě co stojí dnešní fara,stavěná z jara r.1846.Stavba její stála 1073 zlaté a 13 a 3/4 krejcaru.

Faráři: K vydržování kaplana daroval farář Roth pozemek, k němuž v r.1742 odkázal kapitál 2.170 zlatých. Později byla tato podpora přeměněna v mešní podporu.Řada kaplanů končí r.1879.

Jména farářů do r.1576 nejsou nám známa.

Od r.1576-1588 a1598-1624 byli v Březně protestantští faráři. Od r.1628 jsou faráři opět katoličtí, jejichž jména uvádíme : ./.

Od r.1628 Mikuláš Wagner ,1632 Jakub Meyer , 1637 Jan Tannenberger, 1643 Jan Hug, 1646 Bedřich Scheller, 1647 Jan Jandera ,1650 František Paasek / Pásek/, 1651 František Fischer, 1651-53 Petr Steimann, 1654 Jan Frant.Wittig, 1656 Štěpán Cometa / Kometa/, 1656-9 Josef Maier, 1661 Krištof Frant.Wagner, 1664 Šalamoun Ignác Stephan / Štěpán/ ,1669 Wolfgang Arnošt Krines, 1705 Jan Ignác Egermann, 1706 Josef Friedrich , 1715 Jan Bernard Roth , 1746 Jan Bedřich Lorenz, 1771 Frant.Ant.Pohl , 1791 Jos.Klinger, 1810 Václav Schram, / Šrám/ , 1813 Karel Hanl - pozdější biskup - , 1821 Jos. Weiss, 1852 Ant.Glaser, 1880 Čeněk Tieze-okres.vikář + r. 1905 28./l. , 1905 administrátor Václav Macoun , 1905-8 Fr. Šrámek , 1908 administrátor K.Gross , 1909-11 Petr Flommes Feld , 1911 administrátor Ludvík Fröber , 1./3.1912 až dnes farář Jan Leitner.

Karel Hanl : Karel Hanl nar.4./9.1782 ve Vel.Krbici .Na kněze byl vysvěcen dne 8./9.1805. Farářem v Březně stal se v r.1813 a byl jím až do r.1821. 25./10.1831 jmenován byl císařem Františkem I. biskupem královéhradeckým. /K.F.B./ / viz fotografii na druhé straně ./ Velký olejový obraz je na faře v Březně u Ch. a v chomutovském museu německém.

Hřbitov : První hřbitov byl v místech kol starého farního kostela.R.1783 byl založen nový hřbitov u kaple Matky Boží.Pro zajímavost uvádíme,že dne 17./10.1783 byla na novém hřbitově pochována první mrtvola. Třetí hřbitov založen r.1890 na výšině vpravo při silnici vedoucí do Chomutova, as 500 m od města.

Fotografie olejového obrazu biskupa K.Hanla,

který je na faře v Březně u Chom.

/ Fotografoval:Jan Leitner,farář./

Statistiky: Výpis z matriky farního úřadu v Březně u Chomutova.

	R.	1910	1920	1929
Úmrtí :		31	20	14
Narození :		40	32	25
Sňatků :		7	10	14

Sochy a kříže:

Na náměstí proti faře stojí Mariánský sloup se 3 sochami. První je kamenná socha P.Marie z r.1698 ,druhá Jan Nepomucký z r.1735 a třetí sv.Josef z r.1739.

Kříže v polích neb u silnic:

- 1.U silnice do Brančíků je kamenný sloup s obrazem malé Ma-dony z r.1681.
- 2.U cesty do Droužkovic stojí socha sv.Josefa z r.1750.
- 3.U cesty do Chomutova je sv.Frant.Xaverský ,rok neznámý.
- 4.U Spielhüblu stojí z r.1555 kříž,na kterém je plechový Kristus od neznámého dárce.
- 5.V Březně proti domu p.V.Vomely stojí železný kříž na ka-menném podstavci z r.1833.
- 6.Ke Střezovu v polích stojí kamenná statue.Rok neznám.
Na vrcholku sloupu je miska ve které je dřevěná soška.
- 7.U Brančíků stojí kamenná statue s obrazem P.Marie.r.1712.
- 8.Na polní cestě do Droužkovic na hranicích obou katastrů je kamenný Kristus z r.1869.
- 9.Při silnici do Údlic vlevo u kostela pomník z r.1884 je demolován.

Procesí: Podle poznámk dřívějšího faráře Michaela Rotha bylo zase dne 13./6.1591 zavedeno procesí do Března. Procesí do Března konána již za starých dob/1669/ na velkou pouť na den Nanebevzetí Panny Marie,15./8.,ale zvyk že se asi před 35 lety zanikl. V obci konají se ještě procesí na den Těla vzkříšení a na Boží Tělo.

Pouti: Pouť slaví se v Březně ne na den sv.Petra a Pavla /kostel/, nýbrž na 15./8.,kdy za dávných časů konala se do Března velká pouťová procesí.-Májové pobožnosti konají se stále.

Doplněk: V bývalé hřbitovní kapli na starém hřbitově je umístěna na oltáři gotická socha " Pieta " / Bolestná matka Páně/ od neznámého sochaře a z neznámé doby. / K.F.B./

Lidovýchová.

světová komise pro Březno u Chomutova a okolí ustavena byla dne 23./1.1927 na členské schůzi NJS . Na návrh Jar.Ulče zvolení tito

Osvětová páni: Předsedou : Oldřich Kalhous, přednosta stanice v Březně,
komise : Jedenatelem :Jar.Ulč, spr.šk.v Březně , pokladníkem p.Jan Re-
zek, žel.zam.v Březně. Členi výboru: pp.Josef Konopásek, žel.zam.
z Brán, Ferd.Vojáček, hospod.dělník ze Střezova a Václ.Polívka,
stráž.trati z Holetic. V r.1928 byl dosavadní předseda pře-
ložen na jiné místo / do Střekova/ a proto dne 9./12.1928
zvolen novým předsedou p.K.Heller, přednosta stanice v Březně.
Ostatní složení osvět.kom.zůstává dodnes stejné.

Činnost osvět.kom.není velká,vlastně žádná,jeli-
kož dosavadní poměry nedovolují,by zasáhla tak,jak by chtěla
a má v programu.Kdyby vystoupila osv.kom.jako samostatná jed-
notka,trhala by se činnost všech,návštěva by byla slabá a ne-
bylo by nikde nic.

Činnost osvětovou provádějí proto vlastně spolky NJS a odbočka jednoty žel.zam.v Březně a členové O.K.bud podporují nebo se zúčastňují společné práce se jmenovanými spolkami. Osvět.kom.jaksi kontroluje práci a zaznamenává, popřípadě předkládá Čes.ok.osvět.sboru v Chomutově přehled činnosti osvětové spolků NJS a Odbočky / a školy / za uplynulý rok.

Schůze osvět.kom.konají se ročně 2-3, podle potřeby, jelikož není námětů.Překážkou řádné činnosti O.K. je, že nemáme náležité a vyhovující centrum, to je místnost, která by nám vyhovovala.Až doposud konají se všechny podněky v nádražní restauraci v Březně u Ch.Na velký sál do něm.hostince se nemůžeme rozhodnouti, jelikož jsme sami slabí a mohlo by se státi,že bychom zkrachovali finančně. / Čestnou výjimkou je český ples./Osvět.činnost viz v dalším odstavci " Divadlo " atd,jakož i v bodě " Škola ",slavnosti škol.a lout.divadla.

Různé podniky: 5./7.1926 večer pořádala NJS Husovu oslavu.

Hus:

Průvod s lampiony a hudbou vyšel od nádraží a šel přes náměstí až na místo určení před důl " Sirius", kde bylo vlastní místo oslavy.Na velké haldě rumu,vyvezeného z dolu,byla postavena vysoká hranice. Byla to první veřej.česká Husova oslava v Březně u Ch.O Husově životě přednášel jednatel NJS p.Jan Rybka.Po té zazpívali přítomní Čechové písni " Hranice vzplála ",škol.děti přednášely básně,na konec hrála hudba a přítomní zpívali stát.hymny. Oslava se velice vydařila a to ku prospěchu nás všech Čechů,jelikož jsme poprvé Němcům veřejně ukázali,že jsme zde doma.

Od r.1926 konána je Husova oslava každého roku s týmž programem.

Zahradní koncert: 5./9.1926 pořádán NJS a odbočkou zahradní koncert / na nádraží/, spojený se zájezdem pražské ochranitelky Jednoty žel.zam.Praha VII. Počasí, účast i zisk dobrý.

Mikulášská zábava je konána každým rokem a to od r.1925. Oba spolky.

Ples : Dne 7./1.1928 byl pořádán NJS a odbočkou v Březně I. český ples na sále p.K.Duckeho. Návštěva ohromná, rovněž morální a finanční zisk pěkný. Od té doby je konán český ples každým rokem - oba spolky dohromady./ II.ples r.1929, III.-1930, IV.-1931./

Sousedská zábava konána 18.2.1928 v nádražní restauraci-NJS a odbočka.

Otevření školy bylo dne 8./9.1929 jak popsáno v kapitole "Škola."

Hraničářský večírek konán 20./4.1930. NJS a odbočka.(Na místo Hraničářský večírek má správně být "Humoristický večírek.")

Májový věneček pořádal Republikánský dorost na chomutovsku dne 25.5.1930 na sále p.Duckeho.v Březně u Ch.

Razítko osvětové komise pro Březno u Chomutova a okolí:

Divadlo : Někteří členové NJS a odbočky v Březně u Ch. obětují se pro blaho menšiny a hrají několikrát v roce ochotnická divadla. Až do r.1926 nebyla činnost pravděpodobně žádná, vše bylo v začátcích , ale od 27./10.1926 ještě činnost dobrá , jak uvádí uvedený soupis: /Divadla pořádala vždy NJS a odbočka./ Hráno bylo vždy v nádražní restauraci.Jeviště si ochotníci vypůjčují od místních Němců.

27./10.1926 "Slavnostní večer" hráno "Poručík v civilu."
4./12.1926 "Kometa Hanzelínova ."
7./5.1927 "Staré hřichy ." 3 aktovka.
10./12.1927 "Pepi,mluv pravdu."
12./5. 1928 "Černé oči." drama lásky o 3 jednáních.
27./10.1928 "V červáncích Svobody." od Ferd.Olivy.
8./12. 1928 "Štěstí chodí po horách."
9. /3. 1929 "Opuštěná."
4. /5. 1929 "Žabec."
2. /11. 1929 "Na statku a v chaloupce."
7./12.1929 "Ich melde?" Rozvod za každou cenu."
8./3. 1930 "Zlaté srdce " od Aloise Jarého.3 jedn.
20./4. 1930 "Lepší se dát sežrat medvědem." / večírek./
8./11. 1930 "Lupička srdce." /oslava 28./10.1930./

Přednášky: Lidovýchovné přednášky konány samostatně nebyly,nýbrž vždy jen jako příležitostné proslovy a doplňky v rámci oslav 7./3 a 28./10. Přednášky konány rovněž v nádražní restauraci.

R.1923 : konány 3 přednášky vzdělávací,přednášel spr.školy p.Jaroslav Paur.
28./10.1924 na oslavu 28./10. přednášel p.Jar.Paur,spr.šk. a p.J.Křeček. 9./3.1925 konána dětská akademie,spojená s přednáškou pro dospělé.Přednášel p.Jar.Paur,špr.šk.na téma "Masarykovy názory politické." - 27./10.1926 oslava 28./10.,přednášel p.Jan Rybka. - V r.1927,28,29 a 30 ,byly konány vždy 2 přednášky a to na 7./3. a 28./10. Přednášel obyčejně jednatel nebo předseda NJS. / Hejda ,Koutecký./.

Česká knihovna : Razítka :

Ustavující schůze menšinové knihovní rady pro Březno u Chomutova a okolí konala se dne 23./1.1927 v nádraž.místnosti a to na schůzi NJS, z jejíhož členstva byla zvolena knihovní rada. Předsedou p.Oldřich Kalhous, jednatelem Jar.Ulč, pokladníkem Jan Rezek a člen knih.rady p.Jos.Konopásek.Knihovníkem Jar.Ulč.Zvolení volbu přijali a ihned byl sestaven program knih.rady.Razítka platila NJS a odbička.Podána Mšano žádost o podporu na knihovnu a také rozeslány žádosti o knihy. Žádány obce o vyplacení zákon.příspěvků,NJS a odbička o peněžitou podporu pro začátek a objednány potřebné tiskopisy.Tak byla knihovna uvedena v život.Agenda měla v r.1927 čj.104, potom v r.1928 - čj.73 a klesala až na 23, jelikož je nyní knihovna zařízena. Od r.1927 oděbírá je povinný časopis "Osvěta." Knihovní rada schází se ročně 1 - 3, podle potřeby.

V r.1927 bylo 29 nakladatelstvím zasláno
tolik prosobných dopisů, z nichž 13 naklad.zaslalo nám 139
knih,většinou nevázaných. Na vazbu knih dala NJS a odbička po
200-Kč .Také obce zaplatily.Na návrh p.Konopáska učiněna písemná výzvavšem Čechům v místě a okolí,kterou byli požádáni
o peněžitou podporu na čes.veř.knihovnu,jelikož jsou příspěvky malé.Akcí vybráno 358-Kč.Jak horečně bylo pracováno ve
prospěch knihovny je viděti z pokladní zprávy : Příjem v r.1927
činil 1272.60-Kč,vydej 962.83 Kč,zbytek činí 309.77-Kč.

Koncem r.1927 měli jsme již 216 knih, z toho bylo: naučných 91, zábavných 69, pro mládež 27, básní 8, časopisů 18, knih. příruční 3. Výpůjček bylo celkem 230 a čtenářů bylo 27.

R.1928.

Za odešlého předsedu O.Kalhouse zvolen p.K.

Heller. Mšano udělilo knihovně podporu 250-Kč a to v knihách /12./. Také ÚMŠ darovala nám dne 17./5.1928 z fondu „Rychtáříkova“ 21 knihu vázanou ./ Raise./

Na pamět 10 tého výročí trvání republiky věnovalo Mšano zdejší knihovně „Jubilejní dar 500-Kč“, na doplnění knihovny. Za to koupeno 20 knih. NJS darovala 150-Kč. V r.1928 bylo 419 výpůjček a 35 čtenářů,. Příjem 684-Kč, výdej 422-Kč, zbytek 262-Kč. Koncem roku bylo 311 knih, z toho zábav. 142, nauč. 102, mládež 32, časopis 18, básní 10, příruč. 7. V obci byla z Mostu putovní knihovna na výpomoc s 85 svazky.

R.1929.

V roce tom je knihovna dosti v pořádku a proto přibylo jen 7 knih, takže koncem r.1929 je tam 318 knih. Výpůjček bylo 439, z toho zábav. 411, nauč. 28, čtenářů bylo 47, z nichž 27 mužů a 20 žen. Podle povolání bylo: 19 želez.zam. 6 dělníků, 6 horníků, 5 řemeslníků, 3 rolníci, 3 učitelé, 3 úředníci a 2 živnostníci. V obci byla z Mostu knihovna na výpomoc s 80 svazky. Příjem 493-Kč, výdej 78-Kč, zbytek 415-Kč. Sestavení knihovny rady zůstalo stejné.

R.1930.

Zpráva o činnosti české veřejné menšinové knihovny v Březně u Chomutova a okolí, za rok 1930. Knihovna měla koncem r.1929... 318 knih, během roku 1930 přibylo 18, takže koncem roku má 336 knih. Oddělení knih zábavných

obsahuje 152 svazky, nauč. 114, pro mládež 32, časopisů 18 , básní 10, a příruční také 10. Počet osob, které si vypůjčovaly v r. 1930 knihy, bylo 53, z nich 30 mužů a 23 ženy. Podle povolání bylo 29 železničářů, 9 horníků, 6 dělníků, 3 učitelé, 2 četníci, 2 rolníci a 2 živnostníci. Půjčeno celkem 398 knih - z toho 367 zábav. a 31 nauč. - takže připadá na jednoho čtenáře průměrně 7.5 výpůjček. Tři nejčtenější spisovatelé a jejich knihy: R. Medek : "Mohutný sen" vypůjčeno 11 krát, R. L. Stevenson: "Zlatý ostrov" 10 x, Sokol-Tůma: Na šachtě: "9 krát. Pokladní příjem činí 609-Kč, výdej 626-Kč, schodek 17-Kč. Letos zakoupeno za 300-Kč nových knih a dány všechny zbývající nevázené knihy do vazby, takže knihovna je v úplném pořádku.

Čítárna:

Čítárna není zřízena, jelikož není potřebných místností. Knihovna je uložena v kabinetě české státní školy.

Časopisy

se pro čítárnu neodebírají, jelikož není veřejné čítárny.

Noviny :

Jelikož není zřízena čítárna, nejsou také noviny odebírány. NJS má "Hraničáře", který je vyložen členstvu k volnému nahlédnutí v nádr. restauraci. Ostatní čechové odebírají buď "Žatecký kraj" nebo ty politické časopisy, ke které politické straně se hlásí: Národní politika, České slovo, Nová doba, Český deník, "Unie", Venkov, Železničář, Lidový deník, Mladý venkov, Domovina, Česká selka a j.

Spolky lidových chovných, obranné a jiné :

N.J.S.

Dne 3./12.1922 o 1.hod. odpolední svolána byla svolavatelem p. Janem Mackem ustavující schůze NJS v Březně u Chomutova do Střezova, do hostince p.m. Willomitzerové a tam založen místní odbor NJS, za účasti 58 Čechů a hostů. První výbor :

N.J.S.

Předseda :Jan Macek ,traťmistr ,Březno č.152.

Místopředseda:E.Somol, přednosta stanice,Březno č.151.

Jednatel : Václav Pecák ,správce čes.školy,Březno č.79.

Požladník: Josef Brabec,vlakvedoucí,Březno č.164.

dále výbor: Vavřinec Vertán,topič ,Březno č.152.

Josef Majer, dělník ,Střezov č.1.

Marie Říhová , Střezov č.36.

náhradníci: Říha Josef ,horník, Střezov č.36.

Fr.Pernet st.žel.zříz.Březno č.144.

revis.účtů: Jan Kos a Václav Polívka.

V r.1923 byl příjem 630-Kč,vydej 499.10 ,zbývá 130.90-Kč.

V r.1923 měl odbor 85 členů ,v r.1930 již 138.

Lidovýchovná činnost je uveřejněna v-předu.Spolek pořádal od svého počátku dodnes 56 schůzí výborových a členských a 7 řádných a 1 mimořádnou valnou hromadu.

Při odboru je zřízen také zpěvácký kroužek mající 22 členů.

Odbočka Jednoty želez.zaměstnanců v Březně u Chomutova. První schůzka přípravná byla v srpnu 1925,kde provedena volba výboru.Zvolení:

Předseda :Frant.Šmíd, výbor :Fr.Pernet,

místopřed: V.Rejfíř , L.Havel.

jednatel :R.Lepeská, V.Rys,

výběrčí :T.Rožánek, J.Rezek,

pokladník:Jos.Brabec, J.Hlavín,

revis.účtů:Chlumecký, J.Fiala.

a J.Barborka.

Náhradníci :Kuchař,Kolomazník,Hájek, Ant.Brabec,Bergman a Bureš. Při založení bylo 41 členů ,dnes 44 .

Pokladní příjem v r.1925 : 1775-Kč, vydej 1375 , zbývá 400-
Lidovýchovná činnost je uvedena v předním odstavci. Spolek
měl od svého trvání až dodnes 47 schůzí členských a výbo-
rových a 5 valných hromad. Odbočka má také svou vlastní
knihovnu, která měla při počátku 106 svazků . Dnes čítá již
185 knih. Čtenářů má 30 , výpůjček 65 .

„ Domovina „ Dne 26./5.1927 byla zdejšími kolonisty zalo-
žena místní „ Domovina „ domkářů a malorolníků Březno-Stře-
zov u Chomutova. První výbor :

Důvěrník : Jos.Vondráček ,rolník,Střezov č.

Místodůvěrník: Jan Rezek, žel.zříz.Březno.

Pokladník : Vojt.Vomela,rolník,Březno.

Hospodář : Jaroslav Petrlík,rolník,Střezov.

Domovina měla při založení 14 členů a stav jejich je nezmě-
něn.

Sokol : Sokol byl v místě založen asi v r.1925, ale po krátké době
zanikl pro neporozumění v místě a v Chomutově. Sokol při
svém zániku odkázal celé své jmění 810-Kč, za které koupeny
učebné pomůcky a některé nářadí pro tělocvik.

Německé spolky v obci : r.1871 založen spolek dobrovolných hasičů.

Téhož roku založen Zpěvácký a hudební spolek.

R.1882 podpůrný a potřebný spolek .

Německý Turnverein-nacionální.

Německý Arbeiterverein - dělnický .

Německý sportovní klub. / kopaná./

Vysloužilí vojáci „ Veteráni „ něm.

Zpěvácký spolek „ Vorwerts „ dělnické strany.

Něm.spolek pro chov drůbeže a malého zvířectva v Březně.
Německý spolek " Kulturverband."
Bund der Deutschen. Spolek něm." Pietet."
Spolek něm.želez.zaměstnanců.- Něm.Burschenverein ".
Něm.živnostenský spolek. Společenstvo elektrických podniků.
Drusch-Genossenschaft =Společenstvo, mající mlátící stroje.
Spořitelná něm." Raiffeisenkassa."
Landwirtschaftverein .
Politické strany :Bund der Landwirte , Komunisté něm.
Němec.nacionál.sociálně dělnická strana,
Němec.sociálně demokratická dělnická strana.
Němec.strana křesťanských socialistů .

Německá veřej.knihovna :

Německá veřejná obecní knihovna v Březně u Chomutova byla založena dne 15./2.1921 . V tom roce měla 58 knih. Kolik měla čtenářů a výpůjček, není přesně známo, ale bylo přibližně asi 15 čtenářů a výpůjček bylo asi 150 - 200. Statistika z konce r.1930 uvádí, že má knihovna 405 knih , 71 čtenáře a výpůjček bylo 1.107 , takže připadá na jednoho čtenáře přes 14 knih.

Knihovna je uložena v učebně německé školy obecné v Březně. Knihovníkem je učitel p.Gustav B e r n d t .

Život v obci.

místě je poštovní úřad od r. 1869. Telegraf je zdoby pozdější. Telefon zařízen byl teprve v r. 1930. Poštovní a telegrafní úřad

Pošta : nemá vlastní budovy a je umístěn v najaté starší budově, kde má jen jednu malou, nevyhovující místnost. Úřad zaměstnává 2 listonoše / 1 Čech a 1 Němec/ a 1 poštmistra. /Češka sl. Antonie Grosová /. Před několika léty měl jěště jednu sílu pomocnou, na telegramy a j., která byla však zrušena z úsporných důvodů. K doručovacímu obvodu pošt. a tel. úřadu patří Březno, doručuje se dvakrát , - a obce : Střezov, Holetice, Stranná, Vičice, Nechranice, Brány a Brančíky, kde doručuje se jen jednou za den.

Dráha : Od r. 1870-71 je v místě dráha, dnes státní - dříve buštěhradská, která nás spojuje s nejbližšími městy : Chomutovem a Žatcem. Místní dráha vede též do Prunéřova . V r. 1871-78 byla ještě v provozu dráha Plzeň - Březno u Ch. / přes Žabokliky , Nechranice/. Stanici úřad má telegraf x

z dob dřívějších, telefon od r.1922. Počet zaměstnanců :dříve bylo ve stanici až 120 zaměstnanců , dnes je jich pouze 22. Úředníci jsou 4 / 1 Čech a 3 Němci/, Zaměstnanců 18 , z toho 8 Čechů a 10 Němců. Přednostů bylo od počátku dráhy dodnes 14 , z toho 8 N.a 6 Č. Češi jsou většinou zaměstnáni po převratě.

Neštěstí: r.1904 usmracen průvodčí vlaků Horák a za krátko vrhl se pod vlak Fr.Urban z Března.R.1908 zachycen a usmracen jiný zaměstnanec.R.1929 17./6.dal se odpoled.o 1/2 5 přejeti Jan Weber z Března ./ usmracen/. Hned na to 24./6.1929 dal se přejeti a byl usmracen p.Hönel z Vičic. / K.D.B./

Četnictvo : 23.srpna r.1850 byla v Žatci zřízena 7 mužová četnická stanice. Území Březenské přináleželo ke stanici do Žatce. Z jara r.1871 byla v Březně zřízena četnická stanice o 3 mužích. Přidělený obvod :Březno, Střezov, Holetice, Denětice, Hrušovany, Lažany, Stranná, Vičice, Spielhübl, Nechranice, Čermníky, Libouš, Brány, Brančíky, Naší, Račice a Německé Kralupy. R.1878 zřízena čet.stanice v Něm.Kralupech 1 mužovka a přiděleny jí obce Něm.Kralupy, Račice a Naší. Od r.1881-1906 nebyl počet mužů stejný , časem byli 2 , časem 3. V.r.1918 při převratě byli na stanici vrchní p. Ant.Marterer a náhr.čet.Karel Stieber,oba Němci.

Od 1./11.1918 má stanice 3 muže a patří jí obvod:Březno, Střezov, Holetice, Denětice, Stranná ,Vičice, Nechranice, Čermníky, Libouš, Brančíky a Brány. Od r.1921 1/4. jsou na stanici 4 muži. Od r.1928 zase 3 muži.

Četnická stanice měla od svého trvání až dodnes 16 velitelů stanice, z toho byli 3 Češi, a 56 četn.strážmistrů, z toho 15 Čechů, většinou po převratě. Velitelství okres.oddělení je Chomutov, zemské velitelství je v Praze . /K.č.B./

Elektrisace - Vodovod: Elektrisace města byla provedena r.1921-22.

Proud elektrický-střídavý-veden je z kadaňské elektrárny o napětí 220 voltů a užívá se jej výhradně k osvětlování bytů. Rolníci a živnostníci užívají elektr.proudu k pohonu různých strojů- v truhlářství, hospodářství a j.

Vodovod:

Přesto že otázka o nezbytnosti zavedení vodovodu je stále přetřásána, není tento nově vybudován, neboť mnozí obyvatelé se tomu vzpírají pro zvýšené poplatky.

Zdejší lidé opatřují si vodu hlavně ze starého vodovodu. Prameny z tak zvaného Studničního vrchu ,blízko nádraží, vedeny jsou železným potrubím / dříve dřevěným/ do města do reservioru-dřívějšího pivovaru. Protože náklad na vybudování nového vodovodu /má býti veden až z hor/ je veliký /asi 1,000.000-Kč jen pro Březno / a obec by tím rozpočet značně přetížila, lze však doufati, že do 3 let vodovod bude zřízen.

Otop :

Dříví je k nám dováženo z hor.Uhlí je v místě a blízkých Krbicích, lepší druhy uhlí se dovážejí z páne mostecké.

Zdravotnictví:

V Březně je od r.1870 městský lékař. R.1898 má obvodní lékař tento zdravotní obvod:Březno, Střezov, Holešice, Denětice, Vičice, Nechranice, Libouš, Brančíky a Brány., též Strannou. MuDr. Vilém Hiebler, působí v Březně již dlouhá léta. Veřej.okres.nemocnice je v Chomutově. Pro chudé je v Březně obecní dům- chudobinec.

Autobusové spojení: O spojení autobusové z Března do Chomutova, -vlastně Čachovice-Březno-Chomutov , žádala v r.1928 jistá společnost z Chomutova, ale koncese nebyla jí udělena, jelikož je v místě dráha a tu se předpokládalo, že by osobní doprava na dráze byla menší a ČSD by utrpěla škody.Za to povolena autobusová linka z Čachovic přes Brany ,Spořice do Chomutova.

Zřízení obce: R.1470 čteme o jakémisi rychtáři z Března, taktéž r.1592 o rychtáři a radním,z čehož možno usuzovati, že Březno bylo v dřívějších dobách dôsti samostatné.

Radnice -1592. 28./5.1592 povolil Jiří Popel z Lobkovic březenským měšťanům postaviti si vlastní radnici a dal jim soudní právo.Povolil též svobodnou hospodu,která byla umístěna v radnici č.1./ u Pragrů./

Městský soudcovský úřad : byl v Březně až do r.1794,při kterém bylo také civilní soudnictví,propůjčené jim panstvím ahníkovským až do určené doby.

Složení m.s.ú. Městský soudcovský úřad v Březně sestával se až do r.1794,jak vysvítá z nového radničního přehledu z r.1772 , z 1 primátora,/zároveň starosty/,3 purkmistrů, 4 radních přisedicích,/asesorů/, 4 obecních starších,2 městských soudců a 1 písáře.

Každá nově jmenovaná rada musela však být vždy potvrzena panstvím ahníkovským.

Snaha po samostatném soudním právu přivedla městskou obec k tomu,že r.1794 dne 20./3. prodala veřejně veškeré obecní pozemky s povolením vys.zems.úřadu proto, aby dosáhla jmění, potřebného k dosažení magistrátu./800 zlatých obec.obligace./

Tím založen fond, z něhož mohli býti placeni magistrátní úředníci. Dvorským dekretem z 18./8.1794 , č.4994 bylo žádostí a přání města Března vyhověno a povolen regulovaný magistrátní úřad. Podle téhož dekretu určeno, aby 1 purkmistr z obce zaměstnán byl bezplatně, 1 zkoušený radní a syndikus s platem ročně 300 zlatých, 2 radní od obce zdarma, 1 kancelářský písář s roč. platem 100 zl. a soudní sluhá s platem roč. 50 zlatých./ C.K.apelač.soud v Praze , ze dne 26/8.1794 č.4994. /

V r.1821 nařízena byla nová úprava platů. Protože tehdy nedostačovaly obecní renty nové úpravě, jednalo se o ztrátu soudní moci města Března, zvláště tehdy, když vyhořela stará radniční budova a vys.úřad nařídil stavbu nové radniční budovy.

Tehdejší purkmistr Frant.Richter správně uvážil, že nestaci-li jmění k udržení soudní moci, je nutna ihned jistá obět od měšťanů, kterou má býti pivovarní fond. Podnítil měšťany, by uhradili vybranou část z pivovarní pokladny, nechtějí-li se vzdáti vydobyté soudní moci. Měšťané byli svolni tímto opatřením a tím bylo dosaženo, že nařízením vys.gubern.ze dne 4./1.1827 č.67682 byla povolena nová úprava platů, čímž vlastní soudcovská moc udržena a zajištěna pro budoucnost.

Radnice : Po vymožené úpravě platů, bylo další starostí purkmistra Fr.Richtera vybudovati novou radnici. Protože však ve staré radnici /č.1./byla také zájezdní hospoda, byl úřad ve svém jednání a úřadování často rušen a proto hleděl purkmistr, by tomu při stavbě nové radnice bylo odpomoženo.

Richter určil pro budoucí radnici svůj dům č.97. Výdaje na novou radnici, stavěnou r.1833 činily 3.299 zlatých 45 míš. grošů. Stará radnice byla prodána r.1828 za 1.600 zlatých C.M. Nová radnice má věžičku.

Fotografie nové radnice z r.1833.

/ Fotografoval: Ulč./

Stará radnice č.1. měla na věži obec.hodiny, jichž se však od r.1832 neužívalo. Když byla stará radnice prodána, nepotřebovali jich a proto dali je za 80 zl. páni z dolu sv.Františka r.1845 opraviti a postaviti na kostelní věž. Patronátní úřad panství ahníkovského jim k tomu povolení udělil.

/ K.M.B., K.F.B./

Hrdelní soud:

V dřívějších dobách byl v Březně hrdelní soud, který podle mnohých, dosud zachovaných starých listin a rozsudků v originále, podává nám tyto zprávy:

1./ 26./8.1701 byl v Březně pověšen Jiří Bretschneider z Března a to pro časté krádeže " in puncto furti ". Byl to zasloužený trest a stalo se tak jako ohrašující příklad pro jiné. Exekuci provedl kat Jan Jiří Kneisler z Mostu.

2./ Zuzana Krausová z Prunéřova byla odkázána pro vraždu dítěte do vězení do Března. 5./3.1720 byla však vysok.apelačním soudem osvobozena pro nedostatek důkazů. Za to byla ale trestána mučením 3. tího stupně / skřipec a natahování / , které vykonal kat z Března.

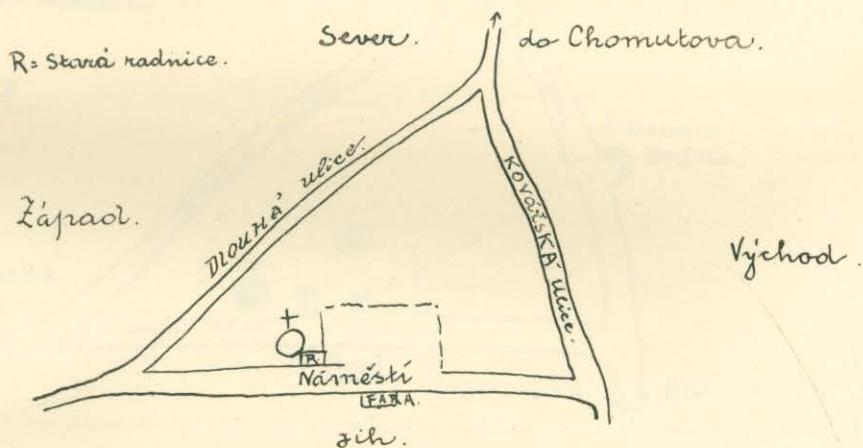
3. Podle rozhodnutí vysok.apelač.komory při pražském hradě, byl hrdelním soudem v Březně trestán Šalamoun Keimb, pro krádež provedenou v kapličce mezi Kralupy a Ahníkovem /26./3.1723/, pro krádež velké pečeti v Kralupské radnici a pro odcizení věcí vičickému myslivci a odsouzen dne 6./11.1724 k upálení za živa. Šalamoun Keimb podal k apel.soudu do Prahy žádost o milost, avšak nebylo jí vyhověno a on přikázán 9./4, 1725 do Března. Rozsudek ten byl přece vykonán s tím opatřením, že odsouzenec před zapálením hranice katem tak škrcen byl a než-li přišel k sobě / k vědomí / , byla hranice zapálena. Tak stalo se dne 6./6.1725.

4./ R.1758 byl k smrti provazem odsouzen a popraven Jan Kryštof Appelmann z Března, všeobecně známý podejměnem " mlynářský Honza " /Mühlhans/ a to pro zákeřné přepade-

ní Žofie Renikerové, které se stalo dne 4./7.1757.

Šibenice:

Podle z r.1755 22./3. sestaveného přehledu všech hrdelních soudů, nalézajících se v Žateckém kraji, byla v Březně sestavena šibenice ze 3 dřevěných sloupů. Také popraviště bylo po ruce. Pranýř byl v Březně na náměstí. Březno mělo podobu trojúhelníka, který byl tvořen ulicí Dlouhou, Kovářskou a náměstím.

Brány městské:

V dřívějších dobách mělo Březno 4 brány a to:

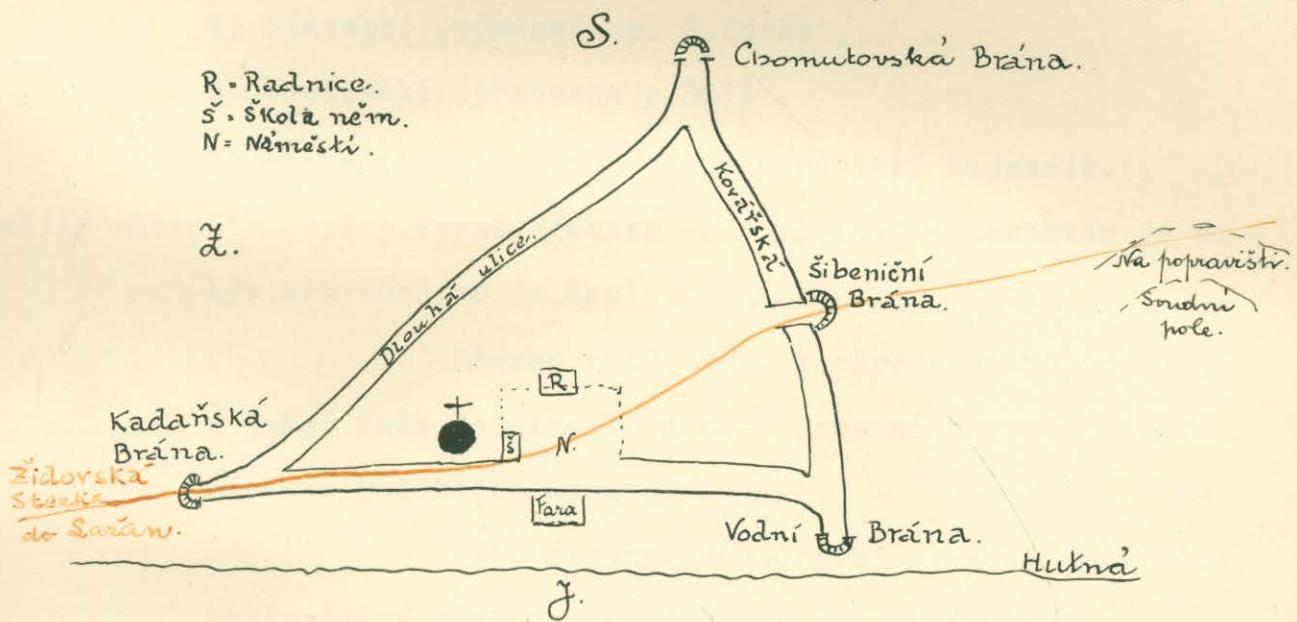
Kadaňská, chomutovská, šibenická a vodní.

Zbytky těchto bran byly as před 75-80 léty zničeny.

- 1./ Chomutovská brána stála u domů Thon-Rahm /č.50 -142./ a levý pilíř je ještě znatelný.
- 2./ Šibenická brána vedla do nynější pískové rokli mezi domy č.64-65 /Peinl-Langof /.
- 3./ Vodní brána byla u dolejšího mostu přes Hutnou.
- 4./ Kadaňská brána byla u domu č.14 / Fr.Klementa /.

Ještě dnes zachovala se jména, která nám připomínají místa, kde se popravovalo : Šibenická brána /Galgentor/, za ní - plošina výše položená, kam se ubíral průvod

s odsouzencem, nazývala se Šibenický vrch / kopec / , - / Kopfhügel / - " na popravišti " a přilehlé pole, na kterém se soudilo, jmenovalo se " soudní pole " / Gerichtsfeld. / Pravděpodobně vedla tudy také stará židovská stezka , vedoucí z Kadaně přes Březno na Lažany a dál do Mostu.

Zánik magistrátu: 31./1.1850 zanikla úřední činnost uděleného magistrátu města Března / 18./8.1794 /, která přešla 1./2. 1850 na exposituru okres.hejtmanství v Chomutově.

Zánik soudu: 7./3, 1850 bylo předání soudních aktů okres. hejtman. V Chomutově, 2./6.1850 přestala soudní moc v Březně a přešla na okres.soud v Chomutově, 11./6.1850 bylo předání soudních aktů a pozemkových knih okres.soudu v Chomutově.

Nové obce : 21./8.1850 byla ustavena místní obec Březno, ke které přistoupily obce : Čermníky, Brány a Brančíky a zároveň byla provedena volba obecního výboru, obec.rady a starosty. Čermníky, Brány a Brančíky byly s Březnem spojeny až do r.1867, kdy byly odloženy a tvoří od té doby samostatné obce . / K.M.B. , K.F.B. , H.1898./

Zřízení obce dnes : Záležitosti obecní obstarává 18 ti člené zastupitelstvo / 18 Němců a 2 Češi/ , které má 5 sekcí :

1. Policejní , předseda p.Findeis ,
2. Ekonomická , předseda p.Bretschneidr ,
3. Finanční , předseda p. Antonín Kopp ,
4. Stavební , předseda p. K.Ducke ,
5. Chudinská , předseda p.Šmíd .

V čele města stojí purkmistr a městský tajemník.

Zasloužilý starosta byl p.Frant.Richter - 23./1.1857 a pochován je na býv.hřbitově, co je kaple.

Okras : Březno patří nyní k okresu chomutovskému, v jehož čele je okresní úřad - okresní hejtman -/dříve okresní politická správa./.

Také okresní soud, berní správa, berní úřad, kontrolní a důchodkový úřad jsou v Chomutově.

Život před a za války: Život zdejších Čechů před válkou a za války nebyl záviděný. V Březně byli Češi, ale veřejně se nesměli hlásiti ke své národnosti. Čech, který zapřel češtvi a mluvil německy, byl Němci vítán, ale běda mu, jest-li že chtěl uplatnit svých práv. Byl bojkotován a pokud možno do nejdříve přeložen a vystěhován.

Za války se poměry ještě zhoršily. Nemluvilo se jinak než německy. Čech nesměl se ani slovem zmínil o válčících Slovanech proti Římanům. Nepokoju mezi Čechy a Němci nebylo, jelikož žádná strana neprovokovala.

Účast občanů v poli: Za války narukovalo z Března 256 vojínů , z nichž padlo ve válce 17, zemřelo 12 a 7 je nezvěstných. Asi v r.1926-27 byl jim odhalen pomník, stojící před německou školou.

Ze starých Čechů ve válce nikdo nebyl také nebylo legionářů. Češi -legionářé, kteří jsou nyní v Březně a okolí, jsou většinou stát.zaměstnanci, přišli sem po převratě. Dnes je zde 6 legionářů a to 3 ruští a 3 italští.

Převrat :

Dně 28.října 1918, když přišel do Března telegram, že je ČSR , byla to pro Němce zpráva překvapující a byla přijata s nedůvěrou a pochybnostmi. Češi byli však o prohlášení naší samostatnosti vyrozuměni českými průvodčími vlaků. Zelez.zaměstnanci chovali se klidně a složili slib ČSR. Při převratě škod na majetku ani poruch v dopravě nebylo. / K.D.B. /

Německé obyvatelstvo bylo zprvu v obci ohromeno, ale později protestovalo proti ČSR v Chomutově.

Archaeologia.

istorické nálezy. V mladších naplavených vrstvách nalezeny byly stopy po osídlení člověka a to u Března ,Stranné, Mechnanic a Čachovic./okres. Kadaň./, Droužkovic, Údlic a Přečaplu. Nalezené předměty : Kamenné sekery, mlaty, ruční mlýnské kameny ,bronzové ozdoby, zpracované jelení parohy a kosti. / H.1898, str.72. /

V chomutovském museu německém jsou tyto předměty : 1 škrabátko z pazourku z Hrušovan a 1 ze Stranné.

1 kostěnná lžička ze Stranné, 2 kladiva z parohu z Hrušovan, .

Kamenná doba : 1 džbán malý z Čermníků a 1 ze Stranné. 1 mísá ze Všehrd , a 4 jiné různé nádoby ze Všehrd. 1 silná kost zvířete, upravená jako saně /sanice ?/ asi 30 cm dlouhá.

Kamenná kladívka : 1 pěkně zachovalý kus z Čermníků a 1 menší kladívko z Bran. 1 kamenná nádoba ze Stranné a 1 kamenná lžička. Z Března je 1 kamenné kladívko.

Pálená keramika : Nález z hrobu u Stranné 2 popelnice , z nichž 1 menší a druhá velká , zdobená na obvodě šnůrkovou ozdobou.

Z Hrušovan bylo tam hodně zbytků a úlomků popelnic /pravděpodobně z hrobu / a 2 zpracované parohy.

Bronzová doba : 1 dláto z Nechranic.

Střední doba bronzová : 1 bronzový nůž z Čermníků .

- . -

Podle sdělení starosty z Holetic p. Alfreda Richtra , byly u Holetic na poli nalezeny peníze, popelnice, Paroh losa , což bylo odevzdáno něm.museu v Chomutově.

Podle sdělení D.P.p.Karla Seidla , faráře ze Stranné , byly na polích mezi Strannou a Vičicemi nalezeny podobné předměty, kosti a lebky.Také hrob skrčence s nádobami.

Popelnice ze Stranné.

Historia

vodem do dějin .

/Povšechná historie a kulturní obraz Chomutovska./ Po roce 805 je zmínka o našem kraji, osídleném Čechy – Lučany. Dějiny vypravují, že v r. 845 odebralo se ke králi Ludvíkovi Zbožnému /Ludvík Němec / z Čech do Řezna 14 českých pohanských lechů, kde se dali pokřtiti . Tak dostalo se naše území pod diecesi řezenskou a obdrželo německé biskupy jako církevní pastýře.

Náš kraj přináležel k samostatnému knížectví lučanskému. Když ale Vlastislav, poslední vévoda Lučanů , padl na Turském poli v boji proti pražskému vévodovi Neklanovi, nebyl již Žatec samostatným knížectvím.

Pokřtěním vévody Bořivoje a jeho manželky Ludmilý, rozšířovalo se křesťanství po Čechách. Žatec, sídlo kraje, povyšen byl na arcidekanát z církevním výsostným právem nad celým krajem. Od r. 975 nenáležel náš kraj k diecesi

řezenské na základě zřízení nového biskupství v Praze, neboť tím připadl k Praze. Také Kadaň obdržela později dekanát, ke kterému patřil nynější okres chomutovský, mimo Hrušovany a Denětice, které zůstaly pod Žatcem. Arcidekanát žatecký zahrnoval dekanáty : Žatec, Kadaň, Žlutice a J.K dekanátu kadaňskému patřily fary : Kadaň, Chomutov, Mašťov, Březno, Čachovice, Vilémov, Záhořany, Tušimice, Račice a j.

/ . /

Že kraj náš byl původně úplně český dokazují česká jména založených osad, jejich kruhové půdorysy a vykopávky ze slovanského pravěku. Ve XII.století vnikala k nám germanisace, která znova oživila ve XIII.století. Nejdřív byla poněmčována města, později vesnice a tu vznikají v Rudohoří nové německé osady. K nám dostala se germanisace z Chomutova, kde již roku 1262 působil řád německých rytířů. V XV.stol. vedla národnostní hranice přes Něm.Kralupy, Údlice a Ervěnice. Z r. 1597 jest v Bílencích ještě český náhrobní kámen, avšak koncem XVI.stol. došla germanisační vlna až do Března.

Třebaže byl náš kraj válkami husitskými zase silně počeštěn, přece jen s vládou Habsburků hrnou se k nám Němci a český lid, zvlášt po válce 30 ti leté, podléhá germanisaci v celém okresu. V té době nebylo farářů a proto bylo mnoho far spojeno. Tak k dekanátu chomutovskému patřily obce : mimo jiných - Hrušovany, Denětice, Vičice, Nechranice a Račice.

Dějiny města.

řezno je jméno původu slovanského, je odvozeno od podstatného jména bříza a je původu rostlinného. / V r. 1281 známo je již Březno, ale jak se psalo slovo Březno není nám známo. /

Jméno Březno vyskytuje se již ve starých dobách v těchto tvarech :

Registers decimal. papal. 68 uvádí Brziezno, lat. r. 1352.

Libri confirm. I. 2 70 de Brziezna, lat. 1365.

Kniha listin Žatec 125 je Brziezna, lat. r. 1380.

Kniha listin Žatec 327 je Brziezno r. 1409.

Březenské privilegium uvádí Brzezno, lat. r. 1469.

další chomutovské privileg. uvádí Prysen, něm. r. 1516.

V zemských deskách 141 K 17 je Bržezno ginak Pryzn, česky
r. 1623.

Berní role 276/ zems. listina/ Prysken, česky, r. 1654.

Dnešní úřední název je Březno.

Ve starých dobách byly u nás veliké lesy pomezní, listnaté,
/ bukové a březové / , které přecházely výše do hor v lesy
jehličnaté.

Dějiny :

Z celá oprávněně můžeme předpokládati, že Březno bylo již od svého vzniku, tak jako v době následující, významnou osadou, která v pozdějších dobách různými dary a příděly od vrchnosti a nejvyššího zemského knížete zvětšovala svůj majetek.

Březno bylo v nejstarších dobách samostatným statkem / zbožím / s několika chalupami. Koncem XIII. stol.

Tvrz :

bylo podle listin rytířským sídlem pánů z Března, jichž tvrz stála snad na nynějším místě panského dvora. R.1281 bylo Březno vesnicí a sídlem tří šlechticů : Lidéře, Bedřicha a Trojana a r.1365 až 1375 drželi je Bohuslav a Bedřich, bratři z Čachovic./Reg.II.530-531.Lib.conf. List přivázaný k ruk.bible pražské./ R.1375 patřilo Heřmanovi ze Šumburka a z Krymičova, po něm držel je od r.1401-9 Aleš z Kolovrat a po smrti tohoto dcera jeho Dorota r.1422.

Zámek:

Za časů Aeneáše Silvia /říšský kancléř něm.
cís.Bedřicha III. / stával zde úhledný zámek s panským dvorem. Aeneáš Silvius píše ve své české kronice, že již tehdy byl tento zámek jedním z nejpřednějších zámků .Podle jeho rozdělení byl to prý 16 tý zámek ,načež jich vypočítává ještě 240 . Ještě dnes možno pozorovati malé stopy bývalého zámku, ale kdo, kdy a jak byl vystavěn, jakým způsobem zase zanikl a se rozpadl, je pro nás záhadou. Nyní je to dům č.100, ve kterém bydlí p.Jan Willmitzer a kde dosud se říká u "zámeckého pána " / bei Schlossher. /

Plichta ze Žerotína, pán na Červeném Hrádku, prodal r. 1440 březenským za laciný roční poplatek a několik robot 28 Huben půdy / Huben = 64 strchy / v jedno městské právo jako dědičný majetek, aby oni a jejich dědicové mohli jím volně nakládati. Též přenechal jim užitek z potoka v té části, kudy protéká jim přenechaným územím.

Od r. 1443 bylo Březno v držení Mikuláše z Lobkovic. Jest-li stála tvrz za minulých pánů, není sice dosud doloženo, ale víře podobno, jistě je tu, když pak nabyl též vsi Mikuláš z Lobkovic a Hasištejna a na tvrzi, dvoru a vsi Březně Ofce, manželce své, věnoval ./ Rel. tab. II. 193. /

Povýšení na městečko:

Jan z Lobkovic zjednal dne 20./1. 1469 u krále Jiřího povýšení vsi B r z e z n a na městys a obyvatelům povoleno ještě vaření piva, prodej masa, pečení chleba a konání týdenních trhů. / R. 1480 byla tato privilegia králem Vladislavem potvrzena ./ Březno patřilo ke hradu Hasištejnu a zdá se, že tvrz byla od pánů opuštěna, protože se potom nepřipomíná. Vždy je řeč jen o městečku.

R. 1490 obdržel Březno a blízké vesnice Bohuslav z Lobkovic a Hasištejna. Když Bohuslav zemřel 11./11. 1510, dostaly se statky jeho bratu Janovi a synům Mikulášovým, kteří obdrželi Kralupy a Březno. R. 1518 dostal Březno Václav z Lobkovic, ale tento jsa nevalného zdraví, prodal svůj díl na Hasištejnu svému bratru Vilémovi.

Rod Lobkoviců držel Březno jako manství až do r. 1541, kdy jej Bohuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic prodal Šebestiánu z Veitmile. Ten potvrdil r. 1545 výsady

městečka, jež synové jeho Kříž a Václav prodali r.1550 Janu Körnerovi z Krbic.R.1551 potvrdil Jan Körner výsady městečka Března./Privilegia ta potvrzena i následujícím majitelům a to r.1556 králem Ferdinandem ,r.1570 císařem Maximiliánem II.,r.1579 Rudolfem II. a r.1784 Josefem II. / Téhož roku daroval březenské obci k jejímu zlepšení na vaření piva "pivovarskou pánev",solnici / truhlu / a mlýn se všemi právy, užitky a příslušenstvím,aby jím mohli svobodně a volně nakládati jako se svým majetkem. Obzvláště za mlýn neměli jemu ani jeho dědicům býti ničím zavázáni.Přece však ti,kteří mají své louky nad mlýnem,mohou k svému užitku bez překážek tyto zavodňovati a to vždy,kdy chtějí,k čemuž mají plnou moc.Jan Körner prodal obci též polovinu svých vinic . / Kde je důl " Sirius " ? /

Pro nepřijetí léna připadlo Březno zpět koruně české a připojeno arciknížetem Ferdinandem k panství chomutovskému.R.1571 koupil panství v Březně Bohuslav Felix z Lobkovic od arciknížete Ferdinanda.Jako horlivý lutérán texán povolal na své statky duchovní správce, z nichž někteří byli také ve Stranné.

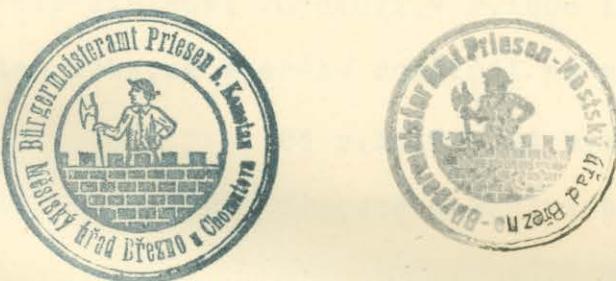
Kol r.1584 byl pánum na Březně Jan Valdemar z Lobkovic,pán na Líčkově.Když však převzal r.1588 panství Jiří Popel z Lobkovic,horlivý katolík,vyhnal protestantské kazatele ze svých usedlostí a všichni jeho poddaní museli se dáti na víru katolickou. Jiří Popel z Lobkovic,pán z Března,Libochovic,Líčkova a Chomutova ,zanechal v Březně po sobě trvalou památku tím,že obci r.1592 dne 28./5. po-

volil se vším právem a mocí postaviti si vlastní radnici
a dal jim soudní právo. Povolil jim též svobodnou hospodu .
/číslo 1.u Pragra./

R.1593 je Březno výslově jmenováno mezi těmi městečky , která mají podržeti svá stará privilegia, jako města sousední.

Znak :

V té době dostalo městečko Březno od císaře Ferdinanda I. městský znak: Na modrém štítě stříbrná hradba se stínkami a červenými stříškami, za níž stojí muž brněný, vrchní částí těla nad hradbu vynikající, an drží v pravici halapartnu.

Protestantismus:

Dne 15./11.1594 stěžoval si farář z Března,

/ řím.katol./, že město bylo před 3 roky přivedeno na víru katolickou a že by se všichni měšťané zpovídali podle kato- liekého způsobu. Teď však mnozí, vlivem predikanta ze Stran- né, přešli opět k luteránství a chodí denně do této obce.

Také své děti posílají tam do školy. Měšťané zdráhali se fa- ráři koupiti mešní roucho a pán Linhard ze Štampachu byl mu dlužen činži již po 3 léta. Současně stěžoval si na hejt- mana v Chomutově, který ho ponechal bez veškeré podpory. /

/ Archiv min. unnitra P.53. /

K těmto stížnostem faráře z Března zaujala rada města stanovisko, ve kterém ostrými slovy objasňovala, že nemůže měšťany nutiti k určitému náboženství. Své děti posílají proto do Stranné, protože farář v Březně žije s kantorem v neshodě.

Linhard ze Štampachu, který stal se r. 1606 pánum na Ahníkově, vyhnal na Květnou neděli katolického faráře z města Března, Tušimic a Krbic a dosadil na tato místa na velikonoční pondělí luteránské kazatele. /Schlenz: a.a.O.S.229./

Císař Rudolf II. prodal statek březenský, vzatý Jiříkovi Popelovi, v r. 1606 Linhartu Štampachovi ze Štampachu, za kterého rozšířil se znova protestantismus.

Od r. 1610 - 24 byli zde protestantští kazatelé. / 1611 ve Stranné a Račicích ./

Rok 1620 je přelomem v dalších dějinách. Když přišli jesuité do Chomutova, obdrželi do vlastnictví mnohé fary, mimo jiných, Březno, Strannou, Hrušovany. V úspěšné době protireformační obdrželo Březno r. 1628 za se katolického faráře.

Po bitvě bělohorské odsouzen byl Jan Linhard r. 1622 / viz dále konfiskace / všeho statku a jen z milosti měla se mu vydati třetina stržených peněz. Komora prodala r. 1623, 30. října, statky jemu pobrané Jaroslavu Bořitovi hraběti z Martinic, pánu na Smečně. / Za války švédské v r. 1633-35 leželi v Březně císařští vojáci ./

Židé : Trvalé roztržky a hádky mezi měšťany a židy pohnuly hraběte Maxmiliána z Martinic k tomu, že r.1671 vyhnal pro vždy židy ze svého panství a nedávno zbudovaný templ/modlitebnu/dal jim rozbořiti. Z jeho kamenů dal postaviti na Spielhüblu dům pro chudé, který tam stál jako "poustka" ještě r.1817. Nového přijetí dostalo se židům teprve r.1856. Toho roku byl v Březně žid ~~Israel-Ritter~~, nájemce --dvera--z-Droužkovic, Abraham Löwi z Údlic, který tu měl najatý krám č.7. R.1870 koupil dům ten žid Israel Ritter, nájemce dvora z Droužkovic.

Výpalné: 7./11.1762 / v době Marie Terezie za válek slezských / byli obyvatelé Března nuceni zaplatiti výpalné, ačkoliv již před tím v r.1742 dne~~v~~ 17./5. byli nuceni zaplatiti jiné výpalné.

Povýšení na město: R.1784 dne 21./7. potvrdil Josef II. březenskému měšťanstvu všechna, dílem od zemských knížat, dílem od vrchnosti dosažená privilegia a jmenoval městečko Březno městem. K tomuto pomohla jim nezlovná věrnost a oddanost, kterou projevovali od dávných dob zemským knížatům a ochráncům.

Když 30./11.1789 vymřeli mužští potomci Martiniců, dědily panství ženy tohoto rodu a konečně r.1840 přešel majetek na Karla Bedřicha hraběte z Wolkensteinu, jako na dědice.

Ruský car : Při tažení rakouských, ruských a pruských vojsk proti Napoleonovi r.1813, byl v Březně hlavní tábor. Polní maršálek Švarcenberk bydlel ve staré faře, kde ho navštívil a též přenocoval rus. car Alexandr.

O tom píše tehdejší farář Karel Hanl z Března/ pozdější biskup v Hradci Královém/ v Pamětní farní německé knize březenské na stránce 205-6: ” Skoro 20 let hrůzný Korzikán, který se prohlásil za císaře Francouzů, tyranisoval celou Evropu a potom téměř všechny monarchy tohoto světadíla dovedl pro svůj zájem upoutati. Těmito nejžalostnějšími zkušenostmi byli monarchové moudřejšími a rozhodli se v roce 1813 jednohlasně pro jeho zánik. Také Rakousko, které přesto, že bylo svazkem příbuzenským vázáno k němu/ Napoleonovi/ přičinilo se, že přece jen vstoupila tato koalice v život. A tu je význačnou událostí pro Březno, které snad vůbec od svého vzniku nevidělo a snad také do svého konce neuvidí. Dne 20./8.1813 vrchní velitel spojeneckých vojsk rakouských, ruských a pruských, polní maršálek, hrabě Švarcenberk rozbil zde svůj hlavní stan a zůstal tu se svým celým generálním štábem plné dva dni. Na první deň byl pan hrabě, který bydlel na faře, navštíven císařem, ruským Alexandrem a slavným francouzským generálem Moureau. Tu se můžeme oprávněně domnívat, že tito hrdinové zde projednali, rozhodli tažení a brzký útok na Drážďany. ”

Pro zajímavost: Farní pamětní kniha německá, má na titulním listě psaný rok 1748, ale hned na následujícím listě je Zpráva z r. 1669. Je tedy otázkou, kdy byla založena.

Prušáci :

V r. 1866 byli po nějaký čas skoro ve všech obcích zdejšího okolí ubytováni Prusáci, jimž byla sem zavlečena cholera, na kterou zemřelo mnoho vojínů, kteří byli

tajně pochováni. Po odchodu Prušáků zemřely na cholera v Březně 23 osoby. / Podle výpovědi majitele četnických kasáren Frant. Dittricha v Březně u Chomutova./

Přípřeže : válka r.1866. Dne 13./7.1866 vydal komandant Gyus von Rekowski proklamaci pro několik obcí / mezi nimiž byly : Březno, Brány, Naší a Račice /, že mají být dne 15./7 .roku 1866 ve 4 hodiny ráno na chomutovském náměstí se 36 přípřežemi a tolika povozy.

Poslední majetníci: Roku 1881 byly všechny statky prodány velkoprůmyslníku Preidlovi a po něm zdědil je r.1889 Emanuel Karsch , velkostatkář z Prunéřova.

R.1927 bylo celé panství parcelováno, jak známo z dřívějších kapitol.

Doplňky k dějinám :

Dle sdělení bývalého vikáře z Března Vincen-
Matriky farní: ce Tieze / 1880 - -28./1.1905 / vyjímáme zajímavá data:

Nejstarší matrika z Března je z r.1581 , která sahá až do r.1654 a byla založena r.1580,farářem Filipem Widmannem ze Schleisingu. Škoda však, že mnoho starých listů se ztratilo. Až do r.1633 je psána německy, 1633-39 latinsky a pak zase německy. Zaznamenává mezi jiným :

Tycho de Brahe: Na počátku XVII.století bydlel ve Střezově pan Tycho de Brahe,jak vysvítá ze zapsaného křestního listu : Pan Tycho de Brahe,otec,.Křtěnec : Magdalena .
Kmotr : Pan Bohuslav Fictum z Prunéřova, pan Šebestián Žďárský ,Steinbach z Minic, Jan Jindř. Steinbach na Viči - cích,Václav Žďárský z Denětic, Leonard Štampach z Ahníkova atd.

R.1618 byla " paní Tychonis Brahe - paní domu ,kmotrou.
Dne 22./5.1620 zemřela panu Tycho de Brahe služebná , a
dne 7./4.1621 byl kmotrem pan Tycho de Brahe kuchařce
Marianně.

Kupní kniha : Podle zápisů z "městské kupní knihy,koupil
Kryšťov Seifert ze Seifenau dne 19.10.1588 od svého bratra
Hausena ze Seifenau usedlost v Březně a rozmnožil ji růz-
nými příkupy. Dne 4./2.1620 prodala pozůstatost vdova
Seifertová ze Seifenau zase svou usedlost v Březně .

Epidemie : V r.1625 zahynulo na mor 120 lidí. Zhoubná
tato nemoc vyskytla se ještě v letech 1680 ,1813 a 1870.

Staré listiny : Během času bylo ztraceno a spáleno mnoho
psaných i tištěných památek,týkajících se minulosti oby-
vatelů naše města. / Některé listiny ,též privilegia, jsou
uschovány v německém museu v Chomutově ./

Boží muka: V Březně na rozcestí na silnici do Střezova
a pěšiny k nádraží, stojí pod velkou lípou boží muka .Je
to čtyřboký vysoký kamenný sloup,s ozdobnou hlavicí a
letopočtem L V 1555,jehož první pětka má více podobu troj-
ky.Na vrcholu hlavice je kříž.Čtyřstranná hlavice má jen
3 strany lemované pásem prostřední jest ozdobena plecho-
vým olejovým obrazem,dnes silně poškozeným.Asi v polovině
sloupu jsou vyčnívající baldachýny.Muka lze zařaditi do
slchu pozdní gotiky.

Kameny odpočinku ? : / Ruhstein . /

V okolí Března jsou takovéto kameny s označeným rokem.

První kámen je umístěn na křižovatce silnice do Čachovic a bývalé staré stezky Kralupy- Žatec. Do něho vryt je letopočet 1589 a 1583 a písmena A W V

Druhý kámen je na polní cestě vedoucí z Března do Tušimic , as čtvrt hodiny od obce - při trati-. Má rok 1589 a písmena A V W . Letopočty jsou dobře znatelné, ale písmena jsou poškozena.

Kameny mají a s i podobu kříže, jehož jedno rameno je v zemi. K čemu jich bylo užíváno a kdo jich tam dal, není známo. Německé označení těchto kamenů je " Ruhstein " . / Kameny byly čisté, ale asi před rokem kámen na silnici do Čachovic byl obílen vápnem a na to napsáno černou barvou Ruhstein. / Českého názvu neznáme a překlad z němčiny " kámen odpočinku " není dosti přiléhavý , protože se nám nezdá, aby již ve starých dobách pečovali lidé o pohodlí poutníků a stavěli jim tyto kameny .

Náhrobní kameny : U nynějšího kostela , před hlavním vchodem, stojí 3 spodní části od kamenných pomníků , na nichž jsou německé nápisy. První má letopočet z r. 1689 , druhý z r. 1704 a třetí není znatelný. Jsou při schůdkách vedoucí po svahu ke kováři.

Kámen odpočinku.

/ Leží na polní cestě z Března do Tušimic./

/ Foto : Ulč./

Březenská privilegia :

V "Unsere Heimat" příloze chomutovského časopisu "Deutsches Volksblatt" z r.1923, 1.roč.seš.5-6, str.5-8, uvedena jsou březenská privilegia od Dr.Rudolfa Wenische.

Privilegia ta uvedena jsou buď v plném znění, nezkráceně nebo zkráceně./ obsah/. Pro snazší přehled jsou listiny číslovány / panem Dr.R.Wenischem /, a my označení to zachováváme.

Úvod :

Městský archiv Března u Chomutova . / v chomutovském museu německém./ :

V museu / archivu/ města Chomutova jsou uloženy 24 původní listiny z měst.archivu březenského, které obsahují dalších 7 listin, takže je nám zachována z Března celkem 31 listina./ originál./ Z těchto pocházejí 4 listiny z 15.stol./ 1440,1469,1480,1480./ , 12 ze 16.století / 1545,1551,1556,1570,1571,1571,1573,1579,1584,1584,1592 a 1597./ , 8 z 17.století,/1602 - 5krát,1627,1653,1653. /, 6 z 18 století/1714,1717 ,1717,1732,1732 a 1784./, a 1 bez data. Veškeré listiny jsou privilegia nebo potvrzení, případně vidimace těchto potvrzení. V 7 případech jsou vystaveny od zemských pánů / Jiří,VladislavII.,Ferdinand I., Maximilián II.,Rudolf II. dvakrát,a Josef II./, ve 12 ti případech majiteli statku Března, v 10 ti případech purkmistrovským úřadem v Kadani a po 1 případě purkmistrovským úřadem v Chomutově a v Březně. Dle jazyka jsou 2 nejstarší listiny zems.pánů z r.1469 a 1480 latinské a další 34 z r. 1556,1570,¹⁵⁷¹,1579 jsou české.Ostatní německé.

Privilegia :

- 1./ 1440 IV 22. / v nejbližší pátek před sv.Jiřím. /
Plichta z Žerotína a na Červeném Hrádku, uděluje celé obci
březenské různá privilegia s ustanovením činže, ostatních
povinností a roboty. Březnu prodal též 28 Huben pozemků , po-
dle němec.práva činžovního. Listinu spolupodepsal a dal pe-
čeť bratr vystavovatelův rytíř Jaroslav z Žerotína, pan Al-
brecht Kolovrat z Bezděkova, Mikuláš Lobkovic zemský rychtář
na Hasištejně a jako purkmistr a radní města Chomutova.
Německý originál chybí ; obsaženo v čís. 9.
- 2./ 1469 I 21 Kutná Hora . Král Jiří povyšuje
na přímluvu Jana z Lobkovic a Hasištejna jeho ves Březno
/ villām nomine B r z e z n o / v žateckém kraji na měs-
tečko / oppidum / a povoluje týdenní trh na každou středu
a uděluje právo zřizovati pivovary a pivo vařiti,maso pro-
dávati, chleba péci a ostatní řemesla vykonávati jako v sou-
sedních městech a městečkách s výhradou, že kdyby povstaly
se sousedními městy spory,tyto sami urovnají. Orig. je per-
gamen 46/36 1/2 ,/ 9 1/2 /, latinsky. Pečeť je na hedvábné
šnůře , obsaženo v čís.3 a 30.
- 3./ 1480 III 9.Praha . Král Vladislav II.potvr-
zuje na přání Jana Z Lobkovic a Hasištejna privilegia krá-
le Jiřího /č.2./ v plném svém znění. Orig. na pergamenu
63/40 / +10/, latin., pečeť na žluté pletené hedvábné šnůře.
obsaž.v č.30 a 31.
- 4./ 1480 IX 3. / v neděli po sv.Gilgen./ Jan
a Mikuláš z Lobkovic,páni na Hasištejně, potvrzují také jmé-
nem svých bratrů Jaroslava a Bohuslava na prosbu poddaných

- a chudých lidí v Březně všechna Plichtou z Žerotína jim udělená práva./čís.1./ Orig.německý chybí, je obsaž.v č.9./
- 5./ 1545 IV 4 ./v sobotu před velikonocemi / Šebestián pán z Veitmile, na Chomutově a Červeném Hrádku , prodává svým poddaným v městečku Velké Březno /Gros.Prye-senn / pole,luka,užívání vody a zrušuje všechny roboty a naturální dávky za obnos 600 kop , který v hotovosti obdržel. Orig.pergamen 64/59, /+7/ němec. z 5 ti pečeti, zachovalá je jen Veitmilská, ostatní jsou jen ústřížky.
- 6./ 1551 IV 12 / neděle quasimodogeniti/ . Jan Körner z Velkých Krbic a na Březně potvrzuje na prosbu svých poddaných z městečka Gros Briezenn práva ,udělená jim Šebestiánem z Veitmile v r.1545 a doplňuje tato práva .Orig. pergam.69/58 1/2 ,/ 8/ němec. Pečeti chybí,3 ústřížky zachovány.
- České " 7./ 1556 V 7 ./ czwrtek po Swatem Sigismundu / Praha .Císař Ferdinand I. potvrzuje na přímluvu Jana z Weit-milla na Chomotowie jeho městečku B r z e z a u / Březnu / privilegia č.3,4 s 2,5 a 6 , ve všech bodech/a jsou pouze jmenována/ Originál na pergamenu 50/41 /13/ - č e s k ý , silně poškozený- pečeť na bílo-červené šnůře, obsaž.v č.18./
- české. 8./ 1570 IV 22. / sobotu po nedielni jubilate /. Praha. Císař Maximilián II.potvrzuje na žádost obyvatelstva městeczka B r z e z n a dřívější výsady se zvláštní připomínkou o č.7. Orig.český chybí, obsaž.v č.10 a 30.
- 9./ 1571 V 25. / v pátek po Nanebevstoupení Páně . Kadaň /?/. Purkmistr a radní král,města Kadaně potvrzuje, že zvláštními posli, rychtáři a radními městyse Března

jím předložená výsada č.4. doslově souhlasí s předloženým opisem. Orig. na pergam. 71/56 /+8/ , němec. Pečeť chybí, ústřížek zachován.

české : 10./ 1571 V 25 ./ w patek po rostaupeni Pana Gezyssie na Nebe ./ Kadaň . Purkmistr a rada král.města Kadaně potvrzují, že předložené privilegium č.8.doslově souhlasí s předloženým opisem. Originál český na pergamenu 53 1/2 / 39 /9/.Pečeť chybí.

11./ 1573 VI 1 Chomutov. Bohuslav Felix pán z Lobkovic a Hasištejně, na Líčkově a Chomutově potvrzuje na prosbu rychtáře ,rady a obyvatelstva městečka Března výsady uvedené v č.7. Orig.prgam. 6L/37 /8/ němec., pečeť chybí,ústřížek zachován.obsaž.v č.19.

české : 12./ 1579 III 22 / w patek po nedielni oculi / Praha . Císař Rudolf II. potvrzuje na žádost obyvatelstva městečka B r z e z n a dřívější privilegia se zvláštní zmínkou o č.7 a 8 . Origin. český ,hodně vybledlý na pergamenu 5L/37 .Pečeť chybí ,obsaženo v č.20 a 30.

13./ 1584 V 8 . Líčkov . Jan Valdemar z Lobkovic potvrzuje na žádost rychtáře,rady a obyvatelstva městečka Března dosavadní privilegia jak jsou obsažena v č.7. Orig.němec.chybí ,obsaženo v č.21.

14./ 1584 VI 16 .Jan Valdemar,pán z Lobkovic a Hasištejně na Líčkově a Mašťově,uděluje řemeslníkům :pekařům,řezníkům,bednářům,sládkům,obuvníkům,krejčím,koželu-hům,zámečníkům,kovářům,truhlářům,kolářům,provazníkům a hrnčířům v Březně na jejich prosbu společný řád cechovní se

17 články. Němec.orig.chybí ,obsaženo v č.16 a 27./zkráce-
no.

15./ 1592 V 20 .Praha. Jiří Popel pán z Lobkovic,
na Libochovicích, Chomutově, Líčkově a Mělníce, jakožto pán
městečka Března potvrzuje na žádost starosty a rady téhož
městečka dosavadní privilegia,která jsou uvedena v č.7. a
uděluje jim za jejich oddanou poslušnost nové právo vysta-
věti svobodnou radnici a ustanoviti v téže radnici soudní
stolici s tou podmínkou,aby žádného nekatolíka v městečku
netrpěli,zvláště nepřijali nekatolického faráře. Origin.
němec.chybí, neověřený opis je bez pečeti.

16./ 1597 XII 1. Praha.Císař Rudolf II.potvrzuje
na prosbu řemeslnických mistrů města Března jejich cehovní
řád./č.14./ Němec.orig.chybí,obsaž.v č.25 a 30.

17./ 1602 I 28 .Kadaň.Purkmistr a rada král.měs-
ta Kadaně potvrzují,že předložený opis souhlasí doslovně
s původním privilegiem č.3. Orig.na pergamenu 71/42 /8/ ,
německy, pečeť chybí.

18./ 1602 I 28 .Kadaň.Titíž potvrzují,že předlože-
ný opis doslovně souhlasí s původní listinou č.7. Orig.
pergam.55/39, /7 1/2 /, němec.,pečeť chybí.

19./ 1602 I 28 .Kadaň.Titíž potvrzují,že předlo-
žený opis doslovně souhlasí s původní listinou č.11. Orig.
pergam.55/33 ,/7/,němec.,pečeť chybí.

20./ 1602 I 28.Kadaň. Titíž potvrzují,že před-
ložený opis doslovně souhlasí s původní listinou č.12.
Origin.pergam.54 1/2 /35 ,/7/,němec.,pečeť chybí,ústři-
žek zachován.

- 21./ 1602 I 28. Kadaň. Titíž potvrzuje, že předložený opis doslově souhlasí s původní listinou č. 13. Originál pergamen. 55/33 , /5/, němec., pečeť chybí.
- 22./ 1627 VI 17. Malé Vičice. Florián Ditrich, svobodný pán ze Ždáru, pán na Ždáru, Malých Vičicích, Březně a Boleboři, hejtman slánského kraje, potvrzuje na žádost purkmistra, rady a obyvatelstva městečka Března, všechna dosavadní privilegia uvedená v č. 12, ale s podmínkou, že zůstanou věrni víře katolické. Orig. pergamen. 49/38 /8/, němec., pečeť v dřevěné schránce na bílemodré a červenofialověžluté šnůře, obsaž. v č. 23 a 28.
- 23./ 1653 VIII 4. Kadaň. Purkmistr a rada královského města Kadaně potvrzuji, že předložený opis předcházející v orig. listiny č. 22. doslově souhlasí. Orig. papír 57/43 , němec., vtlačená pečeť s papírovým obalem.
- 24./ 1653 IX 17. Kladno. František Adam Etisebius, hrabě ze Ždáru, pán na Kladně, Malých Vičicích, Březně a Boleboři, hejtman slánského kraje, potvrzuje na přání purkmistra, rady a obyvatelstva městečka Března privilegia, uvedená v č. 12 s podmínkou, že budou příslušeti víře katolické. Němec. orig. chybí, obsaž. v č. 29.
- 25./ 1714 IV 23 . Březno. Purkmistr a rada města Března potvrzuje, že předložený opis souhlasí doslově s původní listinou č. 16. Orig. pergamen. 58/36 1/2, němec., pečeť ve dřevěné schránce na modré šnůře.
- 26./ 1717 VIII 3 . Smečno. Adolf Bernard hrabě z Martinic, vladař domu Smečna, pán na Smečně, Slaném, Plánici,

Němčic, Prunéřově a městě Březně, potvrzuje na žádost purkmistra, rady a obyvatelstva města Března privilegia uvedená v č.12. Orig.pergam. 56/43 /6/, němec., pečeť ve dřevěné schránce na černožluté šnůře.

27./ 1717 VIII 4 .Smečno.Tentýž potvrzuje na přání starších mistrů města Března , r.1584 /č.14/ udělený jim a r.1597 /č.16/ jim potvrzený cechovní řád, v tráchu zkráceném opakování téhož řádu. Orig.pergam. 74/50 ,němec., Spodní část ustřížena, pečeť chybí.

28./ 1732 IV 2 .Kadaň. Kadaňský městský písar Ch.Zettlitzer potvrzuje, že předložený opis souhlasí doslově s orig.listinou č.22. Orig.na archu papíru,německý, s vtlačenou pečetí.

29./ 1732 IV 2.Kadaň.Kadaňský městský písar Ch.Zettlitzer potvrzuje, že předložený opis doslově souhlasí s původní listinou č.24. Orig.na archu papíru,německý , s vtlačenou pečetí.

30./ 1784 VII 21.Vídeň. Císař Josef II. potvrzuje na žádost celé obce městu Březnu dosavadní privilegia, z nichž jsou č.2,3,7,8 a 12 doslově v plném obsahu uvedena. Orig.pergam.v knižní formě,německý, pečeť v dřevěné schránce.

31./ Nedatovaná listina. Chomutovský městský písar Jan Schultesius potvrzuje, že předložený opis souhlaší doslově s orig.listiny č.3. Orig.na archu papíru ,latinsky a vtlačená pečeť.

Konfiskace : Jako doplněk historie města Března a okolí, nutno uvésti některé statě z Knihy : "Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618" od Tomáše V. Bílka. /kniha vydána roku 1882 v Praze ./ Doslovny opis str. 615-18 a 621-22.

Jan Jindřich Štampach

ryt. ze Štampachu, na Malých Bičicích/ Vičicích/, Göttersdorf / Boleboři a Březně, bratr Matyáše mladšího a Linharta, dle protokolu condemnatorum fol. 32 učinil se zpoury účastna tím, že při nařizování téhož pozdvižení v kollegi Karolin-ské byl direktorům psal, ohlašuje se v tom, že při nich radou i skutkem jako věrný patriota státi a pokudž by toho potřeba ukazovala, i hrdlo své chce nechat, vedle toho že také své poddané k mustrínsku rád vypravil, a když Fridrich falckrabě při Rýnu do král. Českého přijel, že jej na svůj zámek vzácně přijal a znamenitě traktiroval, z čehož se potom vychloubal a za veliké štěstí sobě to pkládal, že jest takového velikého potentata v svém příbytku častoval a potom od téhož Fridricha do soudu komorního dosazen byl. Pro tato provinění při komissi konfiskační dne 31. října léta 1622 odsouzen byl všeho jmění a statku, avšak podle jisté cís. resoluce učiněna mu ta milost, že mu polovice té sumy, zač by jeho statek v pokutě propadlý prodán byl a co by po zaplacení dluhů jeho zůstalo, z komory české vydáno býti mělo. Statky jeho ihned v této pokutě byly konfiskovány, totiž :

a./ statek fideikomissní /nápadní/ Mašťov
/ se všemi dvory, vesnicemi, pivovary atd./
b./ statek nápadní Mšec / okr.N.Strašecí / atd.
c./ Statek Vičice / Vítřice , Bičice Malé, kr.Ža-
tec/, totiž tvrz a ves Vičice s dvorem poplužním, městys Břez-
no / Prisen/ a vsi Střezov s dvorem popluž., Brančíky, Holeti-
ce, Stranná / Stráň/, Nechranice, Denětice a Čermníky; pak sta-
tek Boleboří /Göttersdorf/, totiž sídlo a ves Göttersdorf,
Vinařice, Gersdorf, Bernov a Verazín /Orasín/ s mlýny a pří-
slušenstvím. – Tyto statky odhadnuté za 70.947 kop 37 gr. i
s dobytkem, odhadnutým za 6.947 kop 59 gr., které od komory
české Jaroslav Bořita hrabě z Martinic zástavou k užívání
obdržel, koupil jeho zet Florián Jetřich Ždárský, svob. pán ze
Ždáru za 77.895 kop 36 gr. neb 123.632 zl.rýn. /C.215, S.33 –
Lib.conf . 2, f.77. – D.Z. 141, K.17 & 292, K.6./

/ Poznámka k tomu : Ves Bičice/ v níž 1 osedlý a
3 pusté dvory kmětcí/ s dvorem poplužním a ves Nechranice
koupil Linhart Štampach leta 1601 od Arnošta z Zettelberga
za 12.200kop míš. /D.Z.176, N.23/; pak dvůr dědičný v Bičicích
Malých s poustkovou v též vsi s dědinami koupil l. 1614
Jan Jindřich Štampach za 5.000 kop míš. od Viléma z Doupova,
/ D.Z.187, L.22./

Mimo dotčené statky propadl Štampach díl svůj
na statku Bystřickém/Kadaň/ a na domě Štampachovském. –

Štampach pak, jemuž i veškeré svršky i se šatstvem
byly konfiskovány, neobdržel na díl z milosti mu ponechaný,
kterýž mu z komory české vydaán býti měl, ještě l. 1628 niče-

ho a odebrav se t.r. pro náboženství ze země do Míšenska, žil tam v Mariabergu se svou manželkou a 9 dětmi v největší nouzi a bídě. Teprv na přímluvu kurfiřsta Saského vedle cís. poručení 26./9.1629 měla mu komora česká do 5,000 kop míš. na srážku jeho dílu vydati, avšak až l. 1631 dostalo se mu toliko 1000 kop míš. po rozdílných částkách menších. Zatou příčinou přijel Štampach při pádu saském léta 1631 s nepřitelem do země, ujal se mocně statků předešle mu nálezejících, zvláště Kornhausu, uvedl sobě lidí v poddanost a se správcem toho statku zle zacházel.

Protože při komissi konfis. Fridlanské dne 25./1.1634 opět odsouzen byl všeho jméní, zvláště všech pohledaností svých, kteréž měl za komorou českou, jakož i za knížetem z Lobkovic a za obcí Chomutovskou.

Marná byla přímluva i kurfiřsta Saského roku 1638 opětovaná, aby Štampachovi od komory české co do jeho pohledanosti zadost bylo učiněno. Po jeho smrti l. 1656 domáhali se jeho synové Jan Rudolf a Linhard Zdislav dílu, otci jejich při první konfiskaci z milosti zanechaného; byli však navždy odmrštěni vedle zdání král. prokuratora z dne 27./9.1660, protože jejich otec též při komisi Fridlanské všeho jméní byl odsouzen.

Taktéž marně se ucházel ještě l. 1677 Jan Rudolf, tehdáž jediný syn a dědic Štampachův, o věno matky své, Eleonory Barbory, rozené Fictum z Nového Šumburku, na statku Vičickém v 10.000 kop míš. pojistěné, z něhož jí léta 1628 při komissi revisionis toliko 5000kop bylo přisouzeno.

/ C.215 , C 1/7 , K.27 & S.33./

Konfiskace:

L i n h a r t Š t a m p a c h ryt.zv Štampachù na Hagen-

s dorfu / Ahníkově/, bratr Jana Jindřicha a Matyáše mladšího, provinil se / dle protok.condemmat.f.185/ v čas spoury tím, že sloužil ve vojsku stavovském za fendrycha pod Oldřichem Vchynským, táhl osobně do Rakous, kdež zemi hubiti pomáhal, tak že se dal potřebovat za inspektora nad krajem Žateckým a nad zámkem Mostským, též hranice k Míšenské zemi proti kurfiřtu Saskému osazoval.

Pro toto provinění vedle výpovědi kommisse konfiskační dne 3./11.1622 veškeré jmění své v pokutě propadl, avšak z císařské milosti měla mu třetina summy trhové za jeho statky propadené z komory české býti vydána. A tak všechny jeho statky od král komory hned ujaty byly, totiž :

a./ Panství Hagensdorf / Ahníkov, Kraj Žatec, okres Chomutov/ a Hasištejn - zámek a ves Hagensdorf s dvorem popluž., pustý hrad Hasištejn s dvorem popluž., městečko horní Plac / Město, Místo/, vsi Řečice, Naší, Brány s dvorem popluž., Blahuňov, Černovice, Krbice, Zásada / Sázava, Sosau /, Hochtan/ Hohentham/, Neudörfel pod zámkem Hasištejnem a Warta / Stráž/, s 217 poddanými osedlými, mezi nimi 57 s potaž, k tomu 2440 provazcům lesů k zámku Hasištejnu náležejících. / k tomu patří » Poznámka » uvedená ku konci /.

Toto panství, odhadnuté za 72.761 kopu míš. i se svršky za 3.848 kop míš. odhadnutými, pak dvůr popluž. ve Spořici za 3000 kop míš. odhadnutý, od komory zastaveno a vedle cís.resoluce z dne 24./10.1623 prodáno bylo za vyšší

summu 84.000 kop míš. /98.105 zl.rýn./ , kterou Jan Kafka
z Říčan za něj nabízel, Jaroslavovi Bořitovi hraběti z Marti-
nic, který však dvůr ve vsi Spořici manželce Štampachové Evě,
roz. Sekerkové, jíž vlastně náležel a bezprávně odňat byl, na
přímluvu Benigny Kateřiny z Lobkovic navrátil v summě 3000
kop míš. Štampachovi na jeho třetině poražených. / C.215 ,
C 1/3 & S.33. - Lib.conf.2,f.185 - D.Z.141 ,K.15 & 292,K.2./
b./ Jistiny 16.000 kop míš. z nichž 4000 kop za
za městem Chomutovem bylo pojištěno. / C.215,S.33./

/ "Poznámka " Zámek manský Hasištejn s dvorem
popluž., městečko Plac /Místo/, vsi Blahuňov, Hochtan, Neudörfəl,
Drahonive s mostem, clem a mlýnem, Krbice, dva poddaní z Pru-
neřova s 2440 provazců lesův; pak městečko Březno a vsi Bran-
čík, Bran s dvorem popluž., Černovice, Viset /Vysoká/, s platy a
clem, Glyden/Židěň/, Nokvic , /Nebovazy/; též vsi Tušmice, Pře-
zetice a Čirmík / Čermníky /, díl/, na onen čas do Míšně ke
klášteru Grünheimu náležející, tak jakž toho zámku Hasištej-
nu s příslušenstvím na onen čas Maximilián Has.z Lobkovic, též
městečka Března s vesnicemi Jiří z Lobkovic a potom král
český v držení a užívání byli, však bez hor zlatých, stříbrných
atd.k ruce krále vymíněných a bez podací kostelních kolleji
jesuitské v Chomutově náležejících./koupil r.1606 od krále
Rudolfa II. za 92.750 zl.rýn.za zputné dědictví Linhart
Štampach. /D.Z.133,B.7./ který též r.1581 vsi Řečice a Našov
/Našíž od Brikcí Šmohaře z Rochova za 3500 kop míš.koupil /
/D.Z.65.J.2./ - Díl zámku Hasištejna s dílem obory a dědi-
nami postoupen byl r.1609 za 1875 kop míš.od Krištofa Hasiš.
z Lobkovic Janu Reichartovi ze Štampachu, / D.Z.182,E.14./

Místní školní výbor v Březně u Ch.

z roku 1930.

Předseda : Jan Rezek z Března .

Jednatel : Jaroslav Ulč z Března .

Členové : Karel Knedlík z Března .

Antonín Roškot z Holetic .

Tomáš Rožánek ze Střezova .

Václav Rejvíř z Brančíků .

Náhradníci : Karel Heller z Března

František Zvonař z Března .

Razítko :

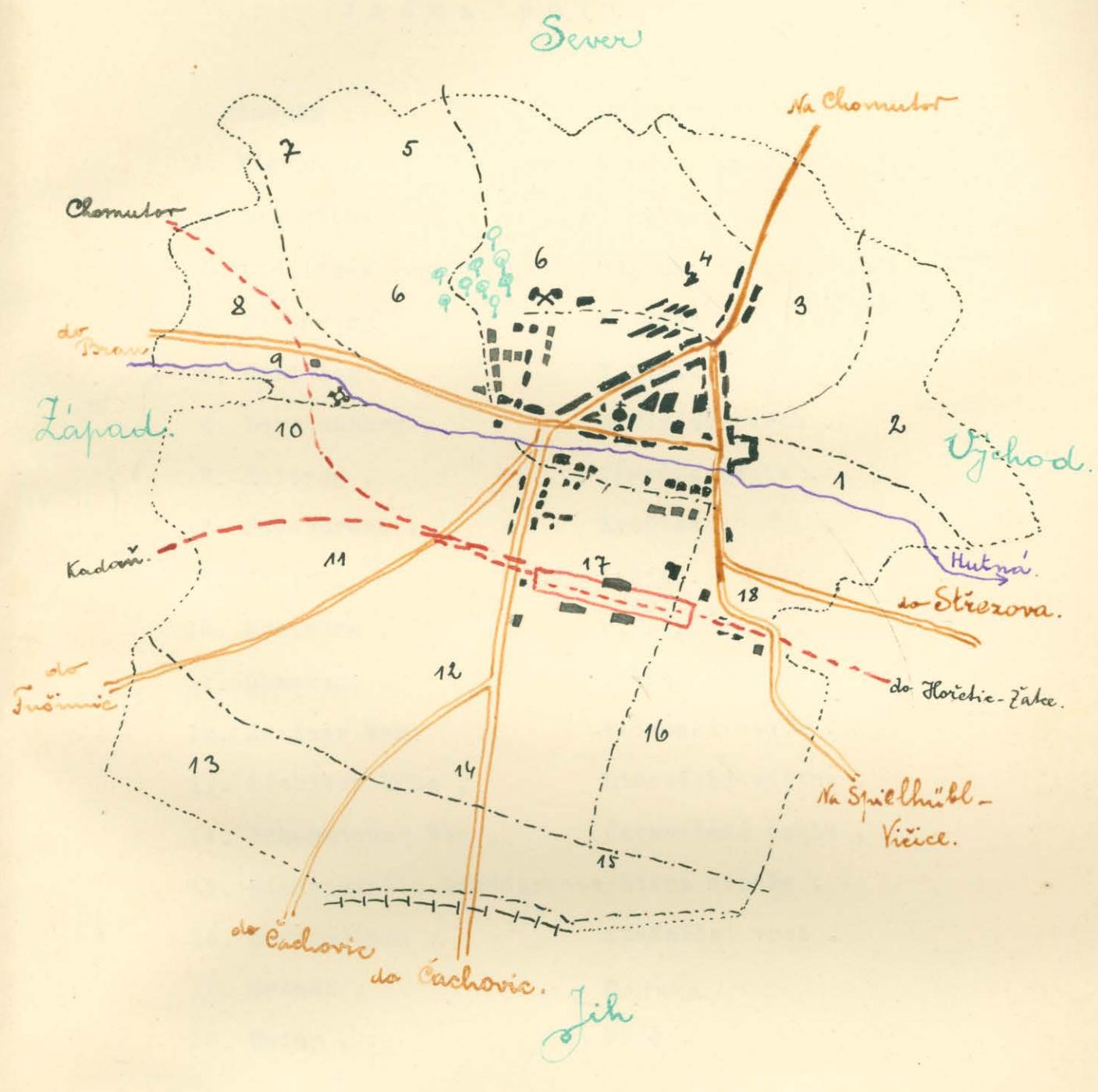

Razítka české státní školy :

STÁTNÍ ČESKÁ ŠKOLA OBECNÁ V BŘEZNĚ U CHOMUTOVÁ

Č.j. s.š. Dne 19

Katastrální plán Března.

J m é n a p o l í :

německy :	česky :
1. Wiesen ,	Louky .
2. Die Röthe ,	Červenka .
3. Eidlitzer Weg,	Údlická cesta .
4. Buschrang ,	Křoviny .
5. Höllriegl ,	V pekle .
6. Lerchenberg ,	Skřivánčí vrch .
7. Holzweg ,	Dřevěná cesta .
8. Sauerbrunn ,	Kyselka .
9. Anger ,	Pažit .
10. Mühlhöhe ,	Mlýnský vrch .
11. Grasweg ,	Travnatá cesta .
12. Kaadner Weg ,	Kadaňská cesta .
13. Liebisch Höhe ,	Liboušská výšina .
14. Tchermicher Weg ,	Čermničská cesta ,
15. Strasse/alte Landstrasse/Stará stezka :	
16. Brünnelberg ,	Studniční vrch .
17. Gründl ,	Dolinka.
18. Quier ,	Příč .

Příškolenné a okolní obce :

1. Střezov .
2. Holetice.
3. Hrušovany .
4. Stranná .
5. Vičice .
6. Nechranice .
7. Čermníky .
8. Libouš .
9. Račice a Naší.
10. Brany a Brančíky.

Střezov

třezov : Na jihovýchod od Března rozkládá se v nížině po obou stranách potoka Hutné ves Střezov. Po levé straně potoka vypíná se malý vršek, jež se jmenuje "Dvorský vrch."

Poloha místa: Je složen z čediče, z čedičového tufu a písku. Na straně pravé je mírné stoupání k jihu. Na sever leží romantická střezovská rokle / zvaná též březenská / , která dodává nejvíce písiku a hlinky. Geologické složení půdy je stejné jako v Březně.

Geologie:

Podnebí: Podnebí je mírné, suché, s málo větry. Teplota pohybuje se mezi $+30^{\circ}$ až -22° C. Průměrná roční teplota je 8° C. Srážek vědních je 500 mm. Počet mrazivých dnů v roce je až 77.

Spojovací prostředky: Doprava omezuje se na silnici Březno-Hořetice-Žatec, jinak je Střezov odkázán na Březno.

Potok: Střezovem protéká tentýž potok Hutná jako Březnem. Rybníků v obci není. V r. 1678 připomíná se jedna svobodná hospoda./ B.F.K./ Dosud je ve Střezově 1 hostinec. Ve východní části Střezova, směrem k Holeticům, je na potoce starý mlýn. V dřívějších dobách byl též tu malý důl uhelný.

Mlýn :

/B.F.K./ zaznamenává že v r.1678 bylo ve Střezově 18 usedlých rodin. R.1680 řádil tu mor, na který zahynulo 26 osob.

Statistiky: Na úpatí Dvorského vrchu stojí řada domů, jež se jmenují „Hradčany“. R.1898 měl Střezov 40 domů, v r.1930 již 46 .

Obyvatelstvo: V r.1898 bylo 220 obyvatelů .R.1921 zaznamenává 213 obyv., z nich je 34 Čechů. R.1930 všech obyvat. 246 z toho Čechů 72, t.j. 29,3 %. R.1900 bylo soukromě napočítáno 194 Němců a 30 Čechů ,t.j.14 % .

Zvířectvo: R.1900 napočítáno koní 16 kusů , hověz.dobytka 155 ,koz 28 , prasat 82 ,hus 200,slepic 709 , kachen 40 .

Výměra katastrální : celkem : 315 ha, 30 a , 62 m²
z toho připadá :

na půdu ornou	277	ha	36	a	35	m ²
louky	8	ha	60	a	68	"
zahrady	3	ha	99	a	86	"
pastviny	7	ha	72	a	38	"
lesy	-	ha	-	a	-	"
zastavěnou plochu	2	ha	47	a	54	"
mrtvou půdu	4	ha	34	a	76	"
nezdaněnou půdu	10	ha	79	a	5	"

Peněžních spolků není, jelikož někteří sedláci jsou členy něm.

Raifeisenky v Březně.

Poměry hospodářské : Obyvatelstvo se zaměstnává nejvíce rolnictvím.

Pěstuje se pšenice, žito, oves, ječmen, brambory, cukrovka i chmel. Velkostatek pěstuje též hráč, mák, Dobytkařství, zelenářství , drůbežnictví a včelařství je omezeno pouze na domácí spotřebu. Ovocných stromů je více pěstováno v zahradách , na volných místech a při silnicích. Poslední zimou však velké množství zahynulo. R.1678 bylo ve Střezově 18 usedlých rodin, 1 dvůr s ovčínem a panský celní ./K.F.B./ R.1896 z 9-10/9. byla velká voda, která nadělala mnoho škod na polích i budovách.

Březenská farní kronika zaznamenává, že r.1835 bylo obecním majetkem 10 jochů / 20 strychů/ půdy. - Ptactvo, zvířectvo a rostlinstvo je totéž, jako v Březně.

Průmyslu a obchodu mnoho není. Jediná cihelna, stojící po levé straně silnice vedoucí do Března, vyrábí cihly a tašky a dnes patří velkostatkáři p. Bedř. Kumermannovi. V místě je bílá hlinka, která se vyváží. Též červená hlinka na malování. Uhelných dolů nyní není, ty zanikly již dříve.

Živnosti : 1 krám, 1 hospoda, 1 kovář, 1 obuvník a 1 trafikant.

Sociál.a kultur.poměry : Místní velkostatek patřil až do r.1927 k panství ahníkovskému, kdy bylo toto parcelováno. / Majitelem byl Em. Karsch z Pruněřova. / Příděl obdrželi Češi i Němci. Čeští sedláci pp. Josef Vondráček a Jaroslav Petrlík obdrželi po 20 ha půdy a zbytkový statek asi 105 ha koupil p. Bedř. Kumermann. - Vystěhovalectví není. - R.1929 byl založen spolek hasičů. V místě je též obecní domek pro chudé.

Škola : Obec je přiškolena do Března a to děti české i německé.

Kostel : Kostela ani kaple v místě není. Již před dávnými časy /1440/ byl Střezov přifařen k Březnu u Chom. Hřbitov je společný s Březnem.

Statistika : úmrtí : roku 1910 ... 6 , r.1920... 7 , r.1929.... 5 .

narození : " 8 , " 3 , " 4 ,

sňatků : " 5 , " 3 , " 3 .

Uprostřed obce je obecní domek na kterém je zvon.

Kříže : Na vršku Dvorském mezi Střezovem a mlýnem stojí kamenná socha / kamenný fundament o 4 stěnách z r.1694 / , kde před tím nalezeny byly kostry, které připomínají místo, kde se dříve pravděpodobně pohřbívalo.

Na silnici ze Střezova do Spielhüblu je kamenná soška sv.
Josefa z r.1748.

Lidovýchova: Německá osvětová komise je založena, ale ne-
ní v činnosti. Češi zúčastňují se českých podniků v Březně.
Veřej.němec.knihovna obecní má asi 20 knih, čítárny není.
Češi si vypůjčují knihy z čes.veř.knih. menš.v Březně u Ch.

Život v obci: Pošta, dráha, četnictvo a lékař jsou v Březně.
Telefon má zaveden od r.1930 p.B.Kumermann. Elektrisace není
dosud provedena, ač hlavní elektrické vedení není daleko.
Ve Střezově bylo by třeba vyrovnat a zvýšit náves, bytato
nebyla zaplavována vodou. Delší čas mluví se též o vystavě-
ní mostu a o úpravě návsi. Uhli se dováží buď z Března ne-
bo Krbic u Chomutova. Autobusového spojení není, jelikož
je v Březně nádraží, kamž mají obyvatelé ze Střezova asi
12 minut. Střezov je dnes obcí samostatnou / ač před tím
byl spojen s Březnem a později do r.1891 s Holeticemi./

Historie : Staré tvary jména Střezov zachovaly se :

Březenské privilegium "Strezawer" němec. z roku 1440.
Religiae tab.terrae II 443 v Střezově r.1490.
Kadaňská kniha dopisní 63 uf Stresa něm. r.1558.
Zemské desky 141 K 17 Stroza česky, r.1623.
Český úřední název : Střezov, něm. Strössau.

Vznik jména : Ležela-li ves na stezce z Kralup do Žatce, pak může být
S třežo v od slovesa střežiti, stráž.

Jiný tvar a to S třezov možno odvoditi od podst.jmé-
na "střez" / střezy, kýbl, kbelík ze dřeva / , které snad
v dávných dobách dělali osadníci Střezova pro výměnný obchod.

Ves Střezov byla původně panským dvorem .Tehdejším majitelem dvora byl Ondřej Peško / Pešek ?, který odkázal celé své jmění březenskému farnímu kostelu.Kdy tak bylo ,není známo. V roce 1440 je připomínán jakýsi Jan ze Střezova ,podle něhož byla ves pojmenována. Statek získal koupí. Po něm přešel statek na Plichtu ze Žerotína.

Za Lobkoviců byl vtělen Střezov k hradnímu obvodu Hasištejnскému. Později při dělení mezi syny majetníkovými přešel na Jana z Lobkovic . V letech 1499 -1571-1605 je v majetku Satanera z Drahovic .

Když přišel r.1605 do Března Leonard ze Štampachу, byl jím současně koupen Střezov od Satanera. Jeho syn Jan přebral jako dědic r.1610 pak celý majetek.

Tycho de Brahe: / Zajímavé je ,že r.1615 "urozený " a stečný Tycho de Brahe držel zde nějaké pozemky .Více viz v Březně v této knize na str.138./

Během české revoluce připojil se Jan Jindřich ze Štampachu k hraběti Bedřichovi,který právě přijel do Čech. Za to byl dne 31.října 1622 konfiskační komisi odsouzen k ztrátě veškerého majetku,avšak ^z rozhodnutí a milosti císařské byla mu přidělena na penězích polovina hodnoty z jeho konfiskovaných statků, která mu byla vyplacena z české komory po zaplacení dluhů. Vedle mnohých statků ztratil též Vičice,městečko Březno,ves S t ř e z o v , Brančíky,Holetice, Nechranice,Čermníky,Strannou a Denětice, v odhadní ceně 70947 kop 37 míš.grošů .

Také jeho bratr Leonard přidal se na stranu povstání a byl 3.listopadu 1622 odsouzen ke ztrátě majetku.

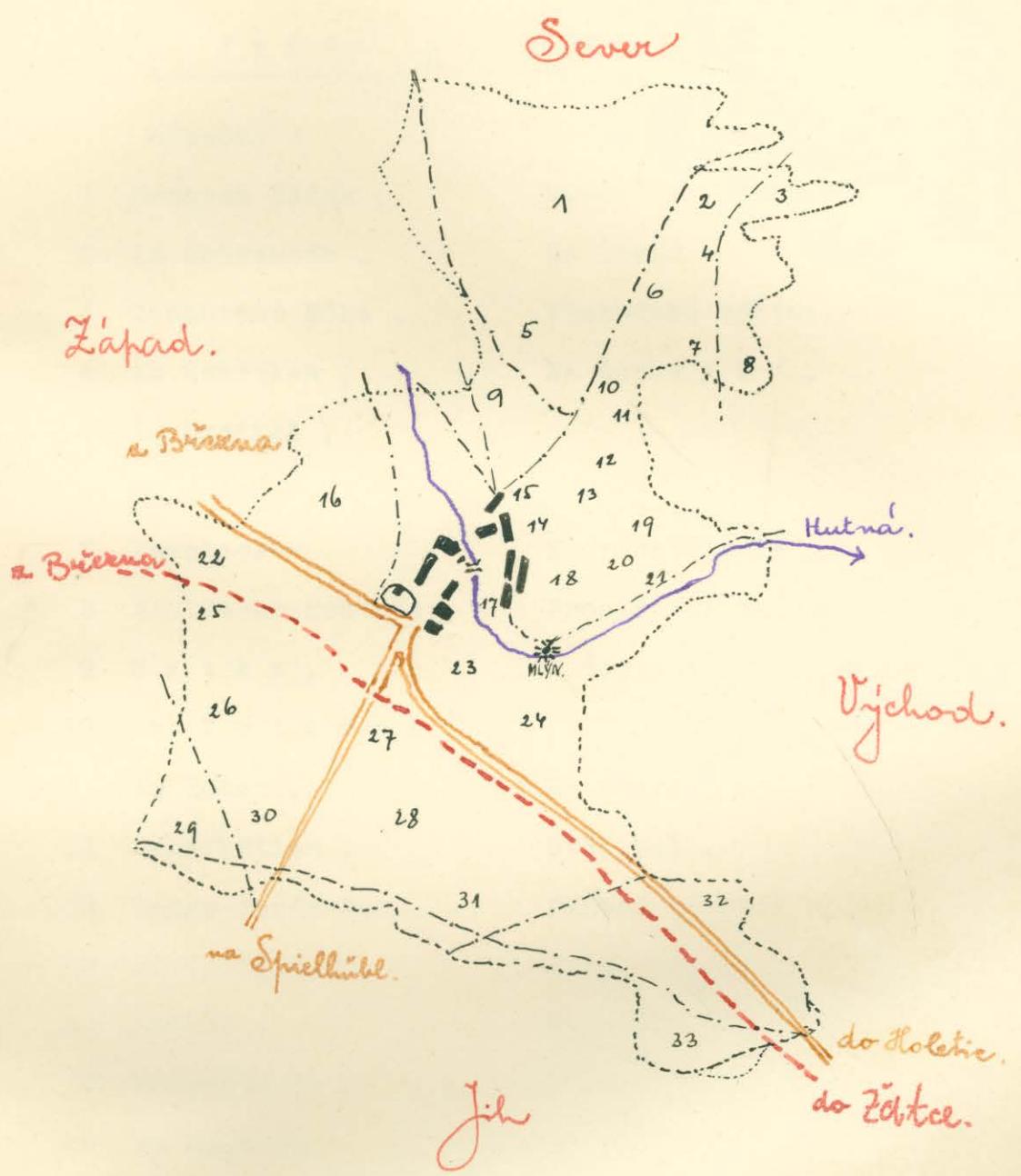
Přeče však zůstala mu z milosti císařské 1/3 jeho někdejšího majetku. Ztratil mimo jiných statků :Ahníkov,Račice, Naší,Brany, vše v ceně 72.761 kopa míš.grošů. – Poslední koupil hrabě Bořita z Martinic za 84.090 kop; prvé jmenované statky koupil r.1623 Florián Dittrich / Jetřich ?/ Žďárský,svobod.pán ze Žďáru.Roku 1671 přešel Střezov se zbylými statky na hrabata pány z Martinic a tím k panství ahníkovskému. R.1678 bylo ve Střezově 18 usedlíků,soukromý mlýn,svobodný výčep piva,vrchnostenský velkostatek s ovčincem a vrchnostenským celním místem.

Když r.1789 dne 30./11. vymřeli mužští potomci Martiniců ,dědily to ženy tohoto rodu a konečně r.1840 přešel majetek na dědice Karla Bedřicha hraběte z Wolkenštěinu .Roku 1881 byly všechny statky prodány velkoprůmyslníku Preidlovi a po něm zdědil je velkostatkář p.Emanuel Karsch z Prunéřova . R.1927 bylo však panství parcelováno.

Nemoci :

Roku 1680 řádil ve Střezově mor , který byl sem ze Spořic zavlečen obecním pasákem. Tehda zahynulo 23 osob.

Roku 1830 byla ve Střezově cholera ,která v něm řádila nejvíce z celého okresu.

Plán obce Štězová.

J m é n a p o l í :

německy :	česky :
1 Grosses Stück ,	Velký kus .
2 Am Schwarzen ,	Na Černé .
3 Tscherner Höhe ,	Všechnská výšina.
4 Am Schinken ,	Na Šunce / ? / .
5 Am Donikel ,	
6 Dörrnich ,	
7 Buschacker ,	Křovinaté pole .
8 Mittlerer Schinder,	Prostřední ras .
9 Ha i ka ,	Hájek .
10 Am Triessch ,	
11 Am Roten ,	Na červené ,
12 Schafhütten ,	Ovčí hutě .
13 Lange Sandacker ,	Dlouhé pískové pole.
14 Hüttenfelder ,	Hutní pole .
15 Rothen ,	Červená .
16 Scheuerfeld ,	Stodolové pole .
17 Am Steinig ,	Na kamenině .
18 Trober ,	
19 Lerchenberg ,	Skřivánčí vrch .
20 Terenzel ,	
21 Neben grossen Bach ,	Vedle velkého potoka.
22 Sechsanwanden ,	
23 Hofberg ,	Dvorský vrch .
24 Auf der Leite ,	Na stráni .
25 Die Quier ,	Příč .
26 Am See ,	Na jezeře .
27 Hintern Ochsenstall ,	Zadní volská stáj.
28 Mühlweg ,	Mlýnská cesta.
29 Auf der Raute ,	Na routě.
30 Am Langen ,	Na Dlouhém.
31 Spielhübel ,	Spielhübel.
32 Viereckl ,	
33 Breitacker .	

Holetice.

oletice jsou vzdáleny od Března 3.2 km směrem jihovýchodním a rozprostírají se po obou stranách potoka Hutné, zvětší části

Poloha : jsou pak po jeho pravé straně. Na sever vypíná se Holetický vrch, na jih ke Stranné je zase Dlouhá rokle, vysoká 320m. Holetice leží na okresní silnici Březno-Hořetice-Žatec , stavené r.1881 , v blízkosti dráhy.

Geologie je táž jako v Březně a Střezově , bez čedičového tufu.

Teplota: Podnebí stejné jako ve Střezově. Průměrná teplota je 8.0 C, průměr ročních srážek 500 mm, počet mrazivých dnů 77.

Vodstvo: Tekoucí vodou je potok Hutná, přitékající od Střezova a plynucí dále směrem jihovýchodním do Denětic a Hořetic . Studny jsou u každého hospodářství. Nejlepší vodu má obecní studna u strážního domku č.97 , jejíž odtok napájí malý obecní rybník. Samot, mysliven, mlýnů není a snad také ani nebylo. Hostinec byl jeden ,/ je dosud/ .

Uhli : V roce 1920-21 byl v místě otevřen důl „ Kučera „ na hnědé uhli , ale pro špatnou jakost uhli byl zavřen r.1922.

Statistika: Roku 1898 bylo tu 31 domů, r.1930....32 .

V roce 1898 bylo 160 obyvatel, roku 1900 úředně počítáno:
bylo 139 Němců a 9 Čechů ,/ soukromě 28 Čechů, 19 %./

Roku 1921 bylo 174 osob, z toho 26 Čechů.

Roku 1930 - 154 - - 24 - - 45 156 %

K.O.H. zaznamenává, že bylo v r.1910 při očkování 102 muži
a 94 ženy., celkem 196 lidí. R.1913 ... 91 muž a 83 ženy, celkem
kem 174 osoby./ děti v to počítaje./

Výměra: Celková výměra je 355 ha, 57 a, 55 m², z toho
připadá na půdu ornou . . . 316 ha 7 a 91 m²
louky 13 ha 83 a 54 m²
zahrady 1 ha 38 a 85 m²
pastviny 10 ha 79 a 38 m²
zastavěnou plochu 2 ha 80 a 85 m²
mršvou půdu 2 ha 57 a 8 m²
nezdaněnou půdu 8 ha 9 a 94 m²

Rozpočet : K.O.H. zaznamenává rozpočet z r.1835 : příjem 33 zlatých
12 krejcarů, vydej 29 zlatých 2 krejcarey.

Roku 1929..je příjem 18.054 Kč, vydání..14.772 Kč.

Zvířectvo: Roku 1898 bylo v obci 15 koní, 100 hověz.dobytka,
150 ovcí, 60 prasat a 20 koz.

Roku 1900 bylo 15 koní, 109 hověz.dobytka, 151
ovce, 64 prasata a 19 koz. / H.1898./

Roku 1930 bylo 17 koní, 120 kusů hověz.dobytka,
90 ovcí, 75 prasat, 23 kozy, 230 slepic, 62 husy a 17 ka-
chen.

Zaměstnání: V místě je 1 kovář, 1 obuvník, 1 hospoda, 1
krám a byla též 1 cihelna./ dnes již není./ Obyvatelstvo za-
městnává se hlavně rolnictvím a ovocnářstvím.Pěstuje též
obilí, řepu a chmel.

V místě jsou 4 velcí sedláci a p.Klimpl, statkář, mající dvůr „ Adelheid-hof ” - česky „ Adélin dvůr ” / Adéla, žens.jméno.

V Holeticích byl český statek, který povstal zakoupením několika měnších dílů. Do r.1900 patřil Čechu p.Jos.Šmídovi , který jej prodal Čechu p.Bartlovi.R.1908 měl jej profesor p.Mráček z Hradce Králové a po něm p.Lonský. Od r.1923 je majitelem p.Kimpl.

Sklizeň : Pole urodí podle H.1898 350 hl žita, 450 hl pšenice, 600 hl ječmene, 300 hl ovsy, 3.000 q jetel a sena, 1.000 hl bramborů, 4.000 q řepy, 15- 20 q chmele a 350 hl pomocných plodin.

Pohromy živelní : V noci na 9- 10 září r.1896 byla velká povodeň, jež učinila mnoho škod na budovách i polích.

Obchod: Obchod a průmysl není žádný, rovněž dovoz ani vývoz. Vyváží se jedině ovoce a cukrovka. Dováží se za to hospodářské stroje a j. Trhy žádné nebyly a lidé kupují většinou v Chomutově. Doprava vedena je po okresní silnici. Dráha vede těsně kolem, ale zastávky není. Stanice je v Březně u Chomutova. V dávných dobách vedla tudy snad také stezka.

V obci je obecní dům . Ve válce padli 3 vojíni.

Škola : Obec je přiškolena do Stranné, německé jednotřídní školy, děti české navštěvují českou školu dvoutřídu v Březně u Chom.

Kostel: Kostel ani kaplička není v místě. Obec je přifařena do Strané.

Lidovýchova : Osvětová komise německá není v činnosti. Obecní němec. veřej. knihovna má 54 knihy. Češi vypůjčují si knihy z čes. veřej. knihovny v Březně u Chomutova .

Život v obci: Pošta ,četnictvo a lékař jsou v Březně.Telefon má p.Klimpl od r.1930. V roce 1922 byla provedena elektrisace a stála 95.352 Kč. Jinak v obci není mnoho ruchu a života. V místě jsou též 2 spolky a to Bund der Landwirte a Bund der Deutschen .

Archeologie: Při orání nalezeny peníze, popelnice a paroh losa ,vše to je v německém měst.museu chomutovském. Byly též nalezeny lidské kosti,ale ty ponechány na poli. Stalo se před několika léty. / podle sdělení p.Alfreda Richtra,starosty v Holeticích./

Historie : Jméno Holetice je původu slovanského a vzniklo asi z osob-

Jméno : ního jména Holata / Holech,Holec,Holaš,- Palacký,Radhost I.s.120 /. nebo od příd.jména holý - holota ,lidé chudí, nesvobodní. Různé tvary jména ve starých dokladech: Erben-Emler Reg./II.1228/ je v r.1281 název Hodevitz,což se vztahuje na Holetice.

Codex iuris boh.II 238 , Holetice , lat. ,r.1400.

Registra / zems.arch / H o l e t i c z e ,česky koncem 16.stol.

Zemské desky 141 k 17 H o l e t i c z y ,česky r.1623.

Berní role 278 / zems.arch./ Holleticze , česky,r.1654.

Historie vsi: Holetice / strč. Vlhostice,Úhostice / ves v okr.Chomut. bezpochyby táž, v níž daroval král Václav nějaké staky klášteru Valdsaskému /1290/. Později vyskytuje se Holetice v držení kláštera Grünhainského z části, z části jako přísluš.statku Vintířovského / 1447 / a potom Hasištejnských z Lobkovic.Část duchovní postoupil Beneš z Veitmile zase klášteru / 1479 /, ale král Ferdinand je zastavil léta 1537 zase Albrechtovi Šlikovi. Roku 1552 dostala se ves

Bohuslavu Felixovi z Lobkovic, od něhož ji koupil Linhard ze Štampachu. Tomuto r. 1608 dědičně prodána a připojena k Ahníkovu, k němuž již před tím druhá část náležela.

Nemoci : R. 1832 žádila v obci cholera .

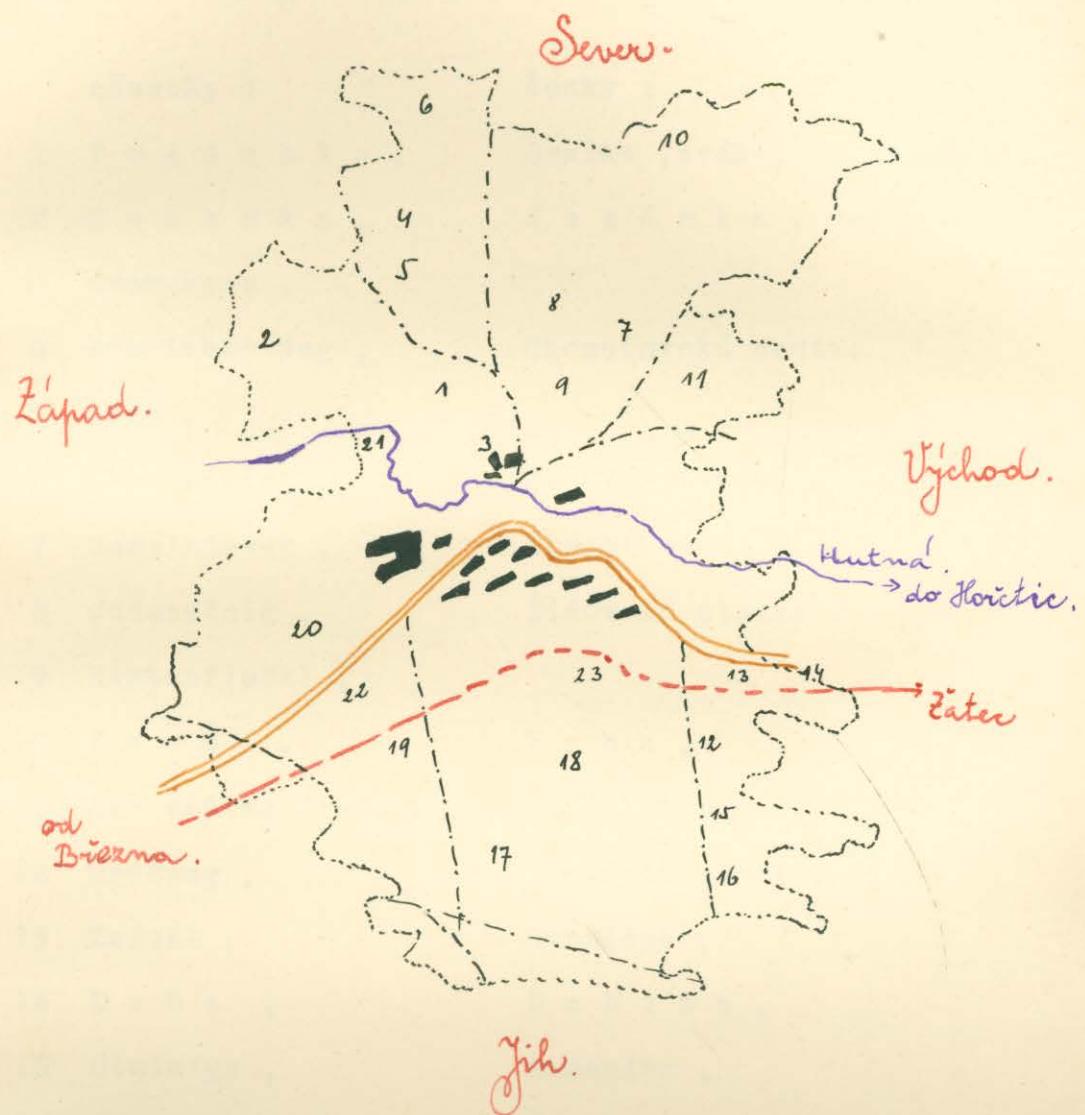
Roku 1835 založena stará německá kronika, která je dnes uložena na obecním úřadě v Holeticích.

Letopočty : Nad vchodem do dvora nynějšího starosty Alfreda Richtra je letopočet 1645 a písmena G.R. / toho roku byl dům stavěn Georgem / Jiřím / Richtrem.

Vedle je rok 1879 a písmena K.R. , což značí, že toho roku převzal statek Karel Richter . Dnes je v majetku Alfreda Richtra.

Oheň : Roku 1913 byl v obci oheň, při kterém vyhořela kovárna a dům p. Denka.

Vodovod : Roku 1910 stavěn obecní vodovod od dráhy a stál 3.000 Kč.

Katastrální plán Holice.

J m é n a p o l í v H o l e t i c í c h :

německy :	česky :
1 Traschka ,	Dražka , dráha , na drahách .
2 Geserk a ,	Jezérka , jezero.
3 Hachtkorb ,	
4 Komotauer Weg ,	Chomutovská cesta .
5 Rofe ,	
6 Lerchenberg ,	Skřivánčí vrch .
7 Gemeindeweg ,	Obecní cesta .
8 Judensteig ,	Židovská stezka .
9 Hirtenfleckl ,	
10 Farbe ,	Vrb a ,
11 Der weisse Stein ,	Bílý kámen .
12 Grasweg ,	Travnatá cesta .
13 Teichl ,	Rybniček ,
14 Duba ,	Dubina ,
15 Steinige ,	Kamenina ,
16 Breiter Rain ,	Široká mez .
17 Strahner Weg ,	Stránská cesta .
18 Die Raine ,	Mez .
19 überm Dorf ,	Nad vsí .
20 Mühlweg ,	Mlýnská cesta .
21 Birnbaum ,	Hruška .
22 Barbara ,	Barbora .
23 Schinderhengst .	

Hrušovany.

rušovany . Sedláček XIV, str.322 píše :
Ves Hrušovany připomíná se od 13.stol.dostí
často, ale nikdy se nečiní zmínka o nějaké tvr-
zi. Ještě v 16.stol. patřily k Žatci, Posto-

Dějiny : loprtům a naposled k Duchcovu. Adam Havel z Lobkovic pro-
dal roku 1602 ves Hrušovany Jiříkovi Hochauzárovi z Hochazu
/ D.Z. 131 G 18 ./ Teprve od těch dob se tu vyskytuje tvrz.

Léta 1623 byl statek zabrán , ale v roce 1623
až 1652 byl v držení Ždárských ze Ždáru . Roku 1652 dostal
se darováním Tomáši Mikuláši Nigrovi z Rýznpachu. / DZ.141
K 17 ./

Jméno : Friedrich Codex dipl.II 390. 30 Thirsch de Grussowan r.1209.
Erben - Emler Reg.II.531 - Hrußowan , lat. r.1266.
Tadra , Soudní akta II, 294 Hrußowan , lat., 1403 .
Lažanská gruntovní kniha - Ruschewaner felder , něm. 1568.
Zemské desky 141 K 17 Hrußowany , česky, r.1623 .
Berní role 541 / zems.arch./ Hrußowany , česky , r.1654.

Stranná .

tranná leží na mírném svahu sklánějícím se k jihu a to na levém břehu řeky Ohře. Vrcholní planina tohoto svahu jmeneuje se „Dlouhá rokle“ a je vysoká 320 m.n.v.

Na severní straně je ves chráněna proti větrům, na jihu je

Doprava : otevřena. Doprava omezuje se na silnici vedoucí z Vičic a

Března nebo do Nechranic. V místě je také obecní převoz .

Březno, ve kterém je nádraží, je vzdáleno asi 1 hodinu.

Podnebí : Stranná má nejméně srážek v Čechách / 440 mm./ Nadmořská výška je 228 m. Průměrná roční teplota je 8.0 C, počet mrazivých dnů 77. Před mnoha léty dolovalo se v místě uhlí , ale pro malou sílu a špatnou jakost bylo dolování zastaveno.

Statistiky: Roku 1921 byl napočítán 21 dům, v roce 1930 ,...26 domů.

Obyvatelů bylo napočteno v r.1900.101 a žádný Čech. Soukromě však napočítání 2 Češi. Roku 1921 bylo všech obyvatel 105 a žádný Čech. V r.1930 bylo všech obyvatel z toho 1 Čech.

Zvířectvo: Roku 1898 bylo v obci 11 koní, 80 hověz. dobytka, 10 koz, 40 prasat, 300 kachen a Včelařstvím zabývalo se 60 lidí.

Roku 1929 bylo 16 koní, 60 kusů hověz. dobytka, 15 koz, 65 prasat, asi 240 slepic a 180 kachen.

Výměra katastrální : 239 ha 23 a 35 ⅓, z toho je

půdy orné	190 ha	56 a 31 m ²
luk	-	4 a 42 "
zahrad	7 ha	59 a 71 "
pastviny	19 ha	7 a 77 "
plocha zastavě..	1 hab	85 a 50 ♂
mrtvá půda.	14 ha	41 a 8 "
nezdaněná půda	5 ha	68 a 56 ♂

Zaměstnání : Obyvatelstvo zaměstnává se hlavně hospodářstvím, pěstuje obilí, řepu, chmel, ovoce a částečně i rybářství v řece Ohři.

Rozpočet : Obecní příjmy v r. 1929 činily 8.141 Kč, vydání 6.210 Kč.

Pohromy : V roce 1928 v zimě zahynulo přes 300 ovocných stromů. Téhož roku byla veliká voda a ledy; jelikož bylo nebezpečí, že se voda rozleje kolem, bylo povoláno vojsko z Chomutova, které ledy střílelo dynamitem.

V r. 1820 byla velká pohroma - sesutí velké části vesnice.

Ve vrchu je voda, která je odváděna potrubím do řeky Ohře.

Voda tato byla příčinou stálého sesouvání půdy a proto systematickým odváděním jejím má být zabráněno dalšímu sesouvání. Zemský výbor poskytl r. 1898 na tuto práci 6000 K.

O zániku Staré Stranné viz dále v bodě "Historie".

Včelařství: Včelařství je hojně rozšířeno, čemuž napomáhá teplé podnebí a hojnost včelí potravy, která se nalézá na stráni. Také rybářství se provozuje v blízké Ohři. Před několika léty bylo pěstováno i vinařství, ale hyní zaniká.

Průmysl a obchod není vůbec žádný. Pivovar, cukrovar, lihovar a j.továrna v místě není a vůbec nebyla. V obci je 1 obchodník a 1 hostinec. Obyvatelé Stranné dojíždějí nakupovati do Chomutova. Severně od Stranné, po Dlouhé rokli vedla stará stezka - dosud užívaná jako polní cesta. / Viz plánek vpředu./
~~(Parcelace velkostatku byla provedena v r.1927 a velkostatek koupil p.JUD Alois Holub.)~~ - Hasičský spolek byl založen r.1892.

Škola :

Ve Stranné byla již ve starých dobách německá škola a to při faře. Na příjmy byla bohatá a vydržovala i jiné školy. V r.1862 převzal ji stát.

V r.1585 koupil ves Strannou Leonard ze Štampachu a že už v tehdejších dobách byla ve Stranné škola ; o tom podává důkaz kámen z r.1597, vytažený z trosek starého kostela /1820/, jež byl později v roce 1888 vsazen do hřbitovní zdi - svým nápisem, : že jakási učitelka leží zde pochována se svými 7 mi dětmi.

Stará škola stála v nynější Staré Stranné na rovině uprostřed vesnice s kostelem a hřbitovem. Dnes neví po ní ani památky.

V roce 1823 dala vystavěti v Nové Stranné novou budovu němec. školy hraběnka Firmiánová , kterážto budova byla v r.1894 přeměněna na byty pro učitele. V r.1891 byla stavěna nynější nová němec. škol. budova. Byla dvojtřídní, dnes je však jen jednotřídní. České školy v místě není.

Kostel, fara, hřbitov : Kostel s farou je již připomínán před rokem 1361 / plebánie/. Podle zachované listiny, odváděla fara ve Stranné papežskou daň 15 grošů do Říma, taktéž před r.1361.

Prof. V. Lhotka píše v " Kraji Lučanů " věstníku českého mu-sea v Žatci, roč. IV. seš. 6. str. 71 : Klášter waldsaský běře papež ve svoji ochranu a jeho statky, mezi tím v Čechách Prevlac / Přívylaky/, Dudelice, Rozdel, Pennerit, Prin./ Frie-drich / CDB I., 276 k r. 1185 / ztotožňuje Rozdel s Rozptyly, Pennerit s Vinařemi a Prin s Březnem. - Uvádí sice Březno u Žatce, ale spíše dlužno mysliti na Březno u Chomutova. Přívylaky jsou někdy/ Friedrich, Die hist. Geographie, str. 191 / ztotožnovány se vsí Pröhl u Kadaně. Tentýž autor však Prevlac / Erben I., č. 430 k r. 1196 / klade opět k Přívylakům. - Klášter waldsaský, jak se zdá, je vůbec potom jedním z kolonisátorů Žatecka. Drží v něm Vinaře, Přeskaky, Rozptyly, Přívylaky, Břežany, N. Sedlo, Stoupeč a Blšany. - "

Mohla by tedy býti v tom jistá souvislost, jelikož je na předcházející stránce uvedeno, že Stranná platiла papeži do Říma daň 15 grošů, což bylo před r. 1361.

Roku 1384 je připomínána fara a kostel Nejsvětější Trojice. Později nemá Stranná samostatnou faru, nýbrž je filiálkou fary březenské. R. 1590 je znám Gregorius Knorr, farář ve Stranné.

R. 1627 byl ve Stranné poslední farář protestantský. V roce 1662 obdržela obec Stranná opět samostatnou faru za hraběte Ždárského ze Ždáru. Až do r. 1734 patřilo k faře do Stranné Nové Sědlo, dor. 1797 Hrušovany a do r. 1807 Denětice. Kostel Nejsvětější Trojice vystavěný r. 1711 byl však r. 1819 zavřen, jelikož byly na něm pozorovány nebezpečné trhliny. Taktéž stalo se s farou nově vystavěnou v roce 1721. Dne 21./3. 1820 nastalo sesutí a zboření Stranné.

Škola, fara, kostel a kaple / postavená na místo porouchaného kostela/ zmizely. Na zříceninách kostela bylo možno pozorovati točivý pohyb . Na hřbitově byly rakve vyzdviženy ze země na povrch . Celé toto území bývalé Stranné posunulo se skoro o 100 m k Ohři a základy zbořeného kostela jsou prý při malé vodě ještě dnes viděti v Ohři.

Starý kostel: Starý kostel byl stavěn v baroku a měl 7 oltářů. Aby mohly býti konány bohoslužby / po katastrofě/, byly

v blízkých Vičicích v zámku zřízen 1 pokoj jako kaple, kde konány bohoslužby až do r.1824 / od 1820./ Od r.1824 -42 konaly se již v kapličce ve Stranné. Roku 1842 byl položen

Nový kostel: základní kámen ke stavbě nového kostela, který byl v r.1843 vysvěcen. Stavěn je ve slohu italském, a má 3 oltáře. Varhany jsou z r.1850-60 a mají cínové píšťaly.

Křtitelnice : Křtitelnice je ze starého kostela a její spodní část je cínová z r.1698. Vrchní část je z r.1718 a víko z r.1740. Spodní část / 1 noha / byla původně pískovcová , při sesutí starého kostela se ztratila a dána místo ní dřevěná.

Sochy : Pod kůrem je socha sv.Prokopa z topolového dřeva a sv.Rocha. / I ostatní sochy jsou z topol.dřeva./ Lustr je z broušeného skla.

Fara : Po roce 1662 skládalo se duchovní obročí / prebenda / z polí a to 14 ha,44 a,36 m². Přitom bylo ještě jmění 17.129 K./?/ Rokem 1680 začíná matrika. Historická kniha farní je z r.1719 , druhá kniha je z r.1850. Od října r.1917 je farářem v obci p.Karel Seidl a před ním byl P.Fr.Kozák.

Statistiky: Roku 1911 umřelo 10 osob, narodilo se 16 osob a sňatky byly 4. Roku 1921 bylo 13 úmrtí, 33 narození, 6 sňatků.

Statistika ta je ze Stranné a přifařených osad.

Procesí: Každého roku v měsíci červenci konají lidé ze Stranné procesí do Kvinova, kde je staré místo poutní s kaplí.

Život v obci: Pošta, četnictvo, dráha a lékař jsou v Březně. Telefon, ani elektrisace není zavedena. Německá veřej. knihovna není zřízena. Činnost osvětová není žádná.

Archeologie: Ve Stranné byly nalezeny předměty z doby kamenné a bronzové a jsou uloženy v německém museu v Chomutově. Jsou to: 1 pazourkové škrabátko, 1 kostěná lžička; žárová keramika z hrobu u Stranné: 2 popelnice. První je malá, zdobená v horní třetině šnůrkovou ozdobou. Druhá je velká, zdobená na největším obvodu 2 ma pásy / šnůrkou /, na které směřují kolmo od hrdla 3 - 4 jiné kratší šnůrky. Z doby kamenné je v museu ještě 1 menší džbán, 1 kamenná nádoba a 1 kamenná lžička.

Podle H.1898 nalezeno z doby bronzové velké množství bronzových předmětů a také úlomek bronz. nože.

Historie: Jméno: Staré tvary jména Stranná zachovány jsou v dokladech: Registra decimal.papal.71 - Strana, lat.r.1352.

Kniha listin Žatec 350, Strana, lat., r.1411.

Zemské desky 141 K 17 Stran, česky, r.1623.

Berní role 279 / zem.arch./ Strahn, česky, r.1654.

Jméno vzniklo od podstatného jména stráň, že ležela stráň, nebo 2/ strana, že leží po straně řeky.

Historie obce: První osídlení sáhá do nejstarších dob .

Na jih a jihozápad od Stranné jsou četná náleziště předhistorická z mladší doby kamenné a bronzové.

/ Na polích mezi Vičicemi a Strannou nalezeny různé předměty, kosti a lebky. Na polích těch je černá zem, ve které byl prý nalezen také hrob skrčence.-Dle sdělení D.P.Seidla,faráře ve Stranné.- Stalo se tak již dříve./

O vzniku Stranné není mnoho známo. Až do roku 1361 náležela k probožství Vyšehradskému. R.1385-95 drželi ji páni z Koldice ,r.1407 Klára,ovdovělá Knotková z Rakovníka a do r.1415 Prokop z Jenče ,měšťan pražský. Roku 1585 přešla ves koupí na Leonarda ze Štampachu.

/ Kámen, který je v západní části hřbitova ve zdi, zdá se být víkem rodinné hrobky někdejší hraběcí rodiny ze Štampachu. Je to výborná práce kamennická. Obraz představuje Nejsvětější Trojici vytesanou u rodinného erbu. Z dvojřádkového nadpisu viditelná je pouze číslice 1572 a datum 30./2. /

Po českém povstání přecházel majetek na různé pány až jej dostal říšský hrabě Babutin z Martinic, pán na Ahníkově.

Zánik vesnice Stranné / Staré /.:

Stará ves ležela v pozadí dnešní vsi / severně/ na stráni, která se vyzdvihovala v jakousi rovinu ve výši 70-80 m pod 45° . Uprostřed byla vesnice se školou, kostelem a hřbitovem. Ze zpráv tehdejšího duchovního správce vymáme: Sesouvání a sesedávání půdy poškozovalo často již

tehdy jednotlivé budovy. Tak dům č.22, v němž bydlel obecní rychtář , zhroutil se r.1818,. Kostel vystavěný v roce 1711 ukazoval brzy potom tak nebezpečné trhliny, že bylo nařízeno krajskou komisi uzavření této budovy. / 10./3.1819 ./ Taktéž stalo se s nově od základů vystavěnou farou v letech 1721 a 72. Ale teprve dne 20./3. 1820 k večeru nastal ohromný sesun půdy. Ant.Fischer z čísla 20 musil se vystěhovati pro úplné pošinutí postranní stěny svého domu. / Stalo se v pondělí./

21./3.úterý: V úterý ráno / 21./3./ nastala všeobecná pohroma.Všichni lidé se museli vystěhovati, jelikož sesouvání půdy neustávalo a budova za budovou se hroutila.

22./3.středa: Ve středu /22./3./ byla ves Stranná pouhou hromadou kamení,až na domy ,ležící na protější straně. / čís.2,3,4,5,6,7,21,23./ Také kaple zmizela. Terén asi 50 strychů byl zpustošen.Tvořily se sáhodlouhé trhliny a dřívější rokle se zaplnily. Celé toto území se posunulo skoro o 100 m k Ohři. Stromy byly tak převráceny,že koruny jejich byly v zemi a kořeny vyčnívaly. Na zříceninách kostela bylo možno pozorovati točivý pohyb.Na hřbitově byly rakve vyzdviženy ze země na povrch. Bída a pohroma byla strašlivá.

As v 10 hodin v noci ze dne 21. na 22./3. přenesl farář, provázený ještě 2 muži, nejsvětější svátost oltářní a j.věci z nouzové kaple do domu č.21,který zpustošení unikl. Při všem neštěstí nepřišel však nikdo o život.

A že podobné katastrofy se ještě později opakovaly,ukazují léta 1872,80,82,92 a nejvíce 1898.

Sesutá půda zaujímá dnes plochu 100 strychů, takže tvoří dvojitý výměr z roku 1820. Jak již napsáno, byl v blízkých Vičicích zařízen jeden pokoj v zámku jako kaple, kde byly konány bohoslužby od r. 1820 - 1824. Na to v letech 1824 až 1842 konány v kapličce ve Stranné. Dnešní kostel vystavěn byl v letech 1842-43, ve kterém byly zvony z r. 1820. Za války však byly vzaty. V roce 1930 dány zase nové. V roce 1926 praskl starý zvon z r. 1614 a je uložen v německém muzeu v Chomutově.

Dne 8./9.1590 dal Leonard ze Štampachu, zakladatel kostela, velký zvon, jež byl ulit na útraty obce zvonařem Janem Wieldt - em z Jáchymova.

Statue : O statui, která stojí ve Stranné naproti fáře se dovídáme, že je to kříž, který byl zachráněn při sesutí Stranné.

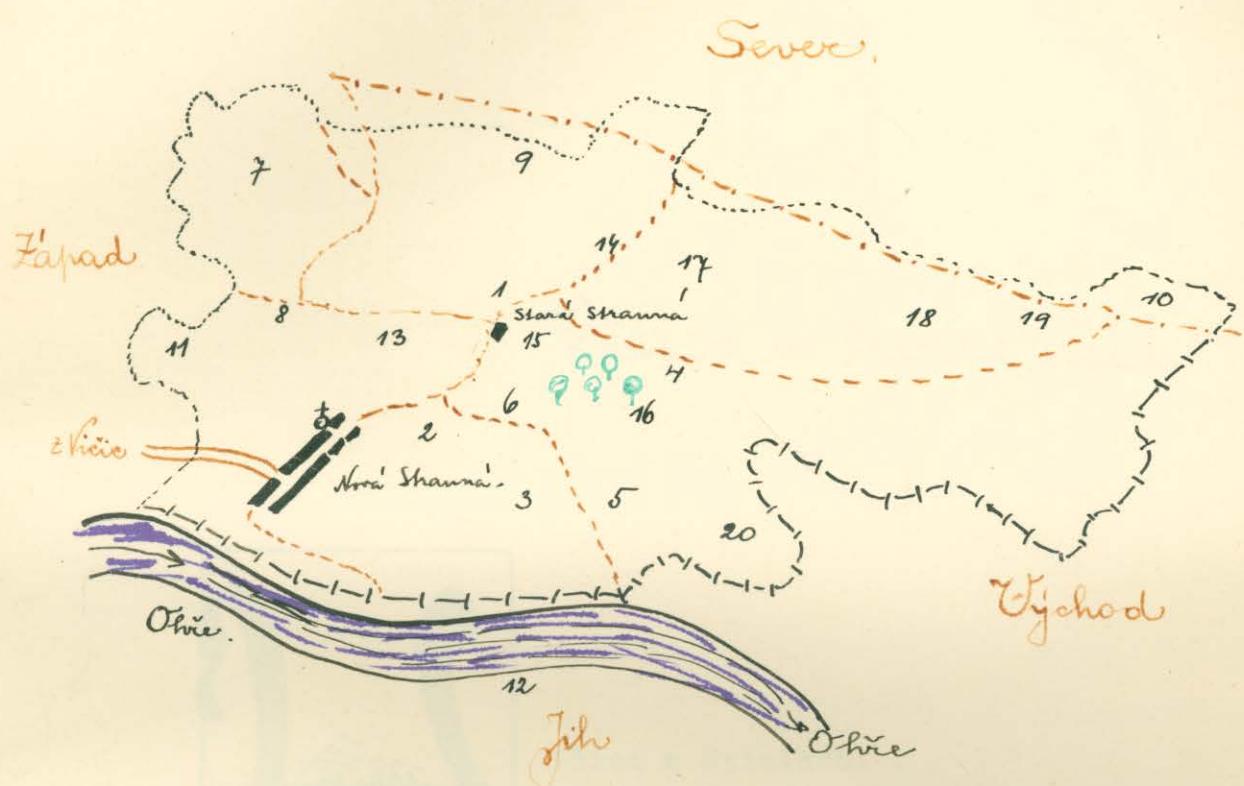
Založení Nové Stranné:

Nová Stranná založena byla nikoliv na místě Staré Stranné, nýbrž v rovině při Ohři. Stranná byla brzy vybudována. Náves je podlouhlá, obdélníkovitá a připomíná nám Václavské náměstí z Prahy. Plán, kterak má být vybudována - nová vesnice, vyhotovil prý pražský inženýr.

Dodnes zůstal ze Staré Stranné jen jeden domek, který je výše položen a zůstal při zkáze ušetřen.

J m é n a p o l í v e S t r a n n é :

německy :	česky :
1 Altstrahn ,	Stará Stranná .
2 Hintern Dorf ,	Zadní ves .
3 Kühkammer ,	Kravská komora.
4 Langgraben ,	Dlouhá rokle .
5 Leite ,	Stráň .
6 Eingefallenes ,	Propadlina .
7 Raute ,	Routa ,
8 Steinbruch ,	Kamenný lom .
9 Die Strasse ,	Cesta .
10 Die Teige ,	
11 Viertel ,	Čtvrt /?/.
12 Die Eger ,	Ohře.
13 Buchriegel,	
14 Grasweg,	Travnatá cesta.
15 Zaunweg,	Plotní cesta.
16 Klietschbusch,	K l u č í .
17 Die Harfe ,	Harfa .
18 Breiter Rain,	Široká mez.
19 Grosser Stein ,	Velký kámen.
20 Lausanger,	Všívý pažit /?/. houž?

Katastrální plán Stránné.

Vičice a Spielhübl.

ičice a Spielhübl .

Asi 15 minut od Stranné proti proudu řeky Ohře se rozkládá ves Vičice. Leží v nížině.

Na severu zdvívá se dosti příkrý svah, kte-

Poloha : rý se jmenuje u samoty Spielhüblu Vrch Studniční, vys. 313m .

Půda ta se však sesouvá. Více jak před 140 léty byl celý svah pokryt lesem. Dnes již tak není. Asi před 70 léty bylo za počato se zalesňováním i půdy neplodné. / U dubového lesíka pod Spielhüblem. / Z Března vede okresní silnice na Spielhübl, kde se dělí a jedna vede do Vičic, druhá do Nechranic. Z Vičic vede též pokračování do Stranné.

Teplota : Mírné podnebí je příčinou brzkého rozkvětu a zrání. Teplota pohybuje se od + 35° C až do - 20° C, průměr ročních srážek je 450 mm, počet mrazivých dnů v roce až 77 .

Vodstvo: Potoků ani rybníků ves nemá. Za to teče těsně podél vsi řeka Ohře. Stav vody byl na jaře a na podzim vhodný pro plavení dřeva a projíždělo tudy denně až 10 vorů. / Bylo as tak před 70 léty . H. 1898. /

Voda z Ohře je čerpána pomocí žentouru do věže, kde ve výši 10 m je nádrž na 100 hl vody. Odtud vedená je potrubím do hydrantu na náves. V místě je též obecní převoz, pronajatý obcí převozníkovi za roční poplatek 800-Kč.

Dříve dolovalo se i hnědé uhlí, ale pro malou sílu / asi 1.50 m/ se dolování nevyplácelo a provoz byl zastaven.

Statistika: V roce 1921 bylo v obci 24 domů . V r. 1900

Bylo napočteno 171 obyvatelů, z toho 2 Češi. Roku 1921 bylo všech 178 , z toho 8 Čechů. R.1930 bylo všech¹²⁹ z toho²¹ Čechů.

Zvířectvo: Roku 1930 bylo v obci 14 koní, 180 hověz.kusů dobytka, 12 koz, 18 vepřů, 350 slepic, 72 husy a 16 kachen.

Rozpočet : Obecní rozpočet pro rok 1929 byl:Příjem 11.060-Kč, výdej 12000-Kč
Schodek byl hrazen přirážkou.

Výměra katastrální: Je 275 ha 18 a 24 m² z toho je :

orné půdy	223 ha	75 a	64 M ² .
zahrad	8 ha	53 a	80 "
pastvin	11 ha	12 a	79 "
lesů	10 ha	97 a	13 "
zastavěné ploch	2 ha	16 a	42 "
mrtvé půdy	- ha	15 a	3 "
nezdaněné "	18 ha	47 a	43 "

Hospodářské poměry: Obyvatelstvo zaměstnává se zemědělstvím. Na polích pěstuje se řepa, obilí, chmel, ovocné stromy, i víno / velkostatek/. Jakost úrody podmíněna jest dostatečnou vláhou. / Chmele se urodí až 375 žoků.

Ovocné stromy:	zůstalo zdravých:	zahynulo:	vysázeno+
	všech	všech	všech
třešně	2		
švestky	42		
ořechy	2	1.564	42
slívy	4		
merunky	1		
hrušeky	126		

Průmyslu ani obchodu není.Uhelné doly již dříve zanikly.V obci ještě 1 obchodník a 1 hostinec. Spielhüblem vedla stará stezka, / směrem západním na Čachovickou silnici/ která je dodnes užívána co cesta úvozová. Velkostatek byl v roce 1927 parcelován a koupil jej pan JUC Alois Holub. - V roce 1892 byl založen v obci spolek dobrovolných hasičů.

Škola : Děti německé navštěvují jednotřídní školu ve Stranné. Děti české,dvojtřídní českou školu v Březně u Chomutova.

Kostel : Obec je přifařena do Stranné.

Lidovýchova : Německá knihovna má 7 knih,tudíž činnost není veliká.Češi vypůjčují si knihy z české veřej.knih.v Březně u Chomutova.

Život v obci: Pošta,četnictvo,dráha i lékař jsou v Březně u Ch. Telefon,telegraf a elektrika v obci není.

Před několika desítkami let vedla kol Spielhüblu dráha Plzeň- Březno /1872/ ,ale terénové potíže, sesouvání půdy,jakož i malá výnosnost byly příčinou brzkého zastavení provozu /1878 /. Trať ještě dnes znatelná podle náspů,záhybů a strážních domků / u Střezova ./

Historie: Berní role 280 /zems.arch/ zaznamenává tvar Winčzicze ,česky r.1654. Vičice / německy Witschitz/ lze odvoditi od jména / osoby/ Vít - Vítek . Vitčice byla snad čeleď Vítka.

Historie osady: O vzniku není nic známo .

Celé dějiny souvisí se zámkem,který byl původně 2 patrovým klášterem cisterciáckým ./ dle sdělení D.P.K.Seidla,faráře ze Stranné./ Dle sdělení p.starosty jsou prý pod zemí na dvoře velkostatku chodby a sklepy.

Protože již r.1565 čteme o jakýchsi privilegiích, udělených obyvatelům z Vičic Felixem z Lobkovic a Hasištejna , můžeme předpokládati, že zajisté již tehdy byl tento majetníkem této vsi. Jest-li r.1570 náležela tato ves pánům z Ahníkova , Vítu Hertenbergerovi, není jistó. Roku 1615-20 patřila ves Janu Jindřichu ze Štampachu , zvaného též pán z Vičic. Po něm jsou Vičice v majetku Martiniců , dále velkoprůmyslník Preidl a jeho dědic p.Em.Karsch z Prunéřova. Ve zdejším zámku měli býti císař Josef II.a František I.

Kaple byla vystavěna r. 1888. Věžní zámecké hodiny byly vzaty z kostela ve Staré Stranné.

Jako odznak dřívější moci soudcovské má být na obecním úřadě uschována železná ruka s dřevěným držadlem.
/ Vyňato z H.1898./

Dr.Sedláček píše na str.140.: V Bytčicích /Vidčicích nad Ohří jižně od Března vzniklo sídlo teprve po r.1609, když Jan Jindřich ze Štampachu ves tu s Boleboří a Březnem za svůj díl obdržel. Tento prostý dům , který také tvrzí jmenovaný, propadl léta 1623 konfiskaci a připadl r.1670 k Ahníkovu.

Spielhübl :

Spielhübl je samota na / staré strázi/ staré stezce se zájezdí hospodou. Jméno Spielhübl vzniklo snad z latinského /Spiel / specula, což znamená Warta nebo vyvýšenina./ Hospoda skutečně na vyvýšenině je./

Spielhübl je malá osada / 4 domy/, mající 14 obyvatel , z toho 1 Čech, podle sčítání z r.1921. Patří k obci vičické. Leží na Studničním vrchu na staré stezce, vedoucí ze Žatce do Kralup, které se dosud užívá jako cesty úvozové.

Spielhübl má starý zájezd **mí** hostinec se starými sklepy.

Jméno Spielhübl má prý původ/ německý / v níže uvedené pověsti : Dřívější majitel panství daroval svému nejvěrhějšímu sluhovi podle jeho přání takový kus půdy, jaky obejde, než zahraje jeden kousek na housle. -

Ze Spielhüblu je krásný pohled do okolí .

Užitkovou a pitnou vodu dodává jediná studna 40 m hluboká.

Při jejím hloubení bylo nutno proraziti čedičové vrstvy .

Vypravuje se, že Vičice byly asi tak před 90 -100 léty výletním místem. O to měl největší zásluhu hostinec, požívající velice dobré pověsti. Tato budova však vyhořela r.1879 až na místo ní byla vystavěna přízemní kamenná budova .

Na štíťe tohoto domu snad byl nouzový poplašný zvon, který byl opatřen v tutéž dobu jako ve Vičicích, protože v dobách dřívějších byl hostinec často přepadáván a pleněn.

Socha :

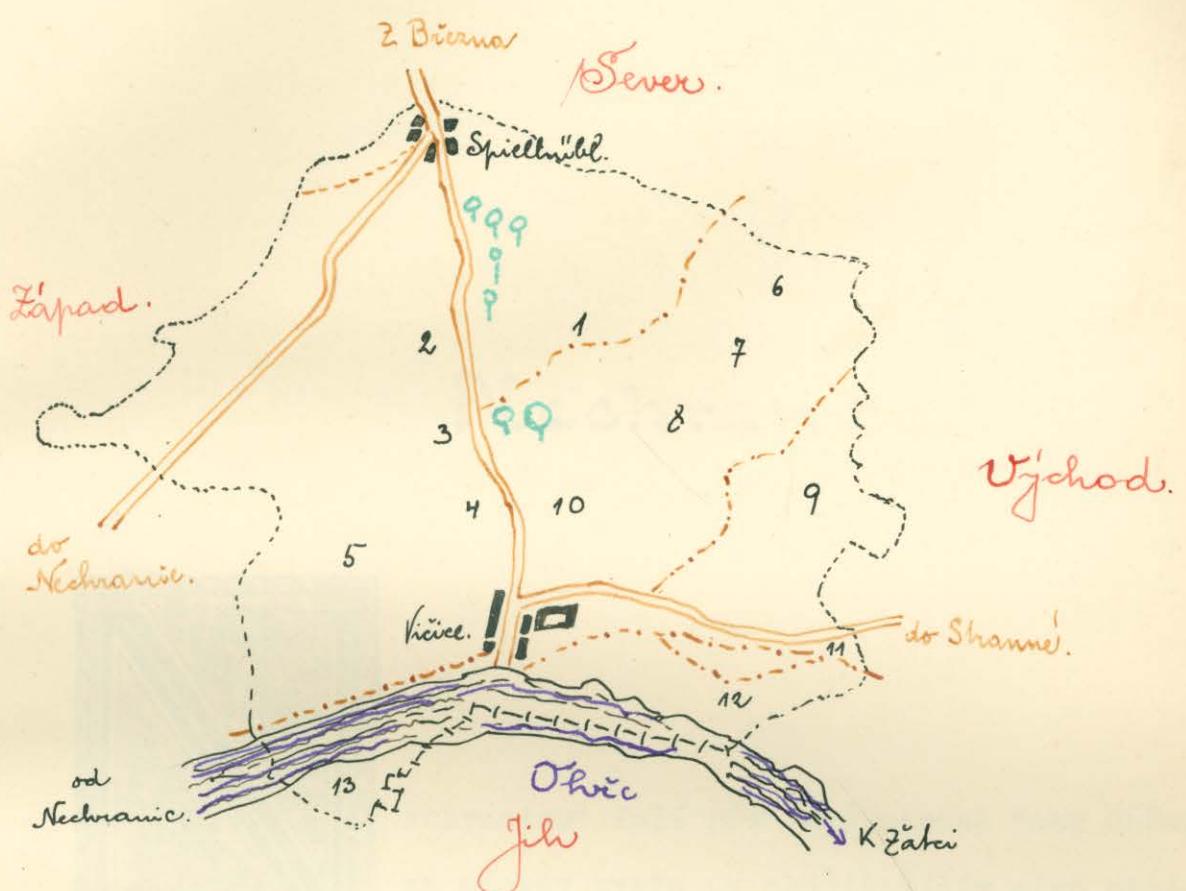
Na počátku polní cesty ze Spielhüblu do Střezova stojí kamenná socha sv.Donáta, která má erb hraběte z Martinic a letopočet 1721. Opravena byla v r.1898 p.Em. Karschem.

Kronika :

Stará kronika obce vičické byla zničena požárem v roce 1857.

J m é n a p o l í v e V i č i c í c h :

německy :	česky :
1 Gründl ,	V dolině.
2 Lindenfeld ,	Lipové pole .
3 Klietschfeld ,	
4 Kreuzfeld ,	Křížové pole.
5 Leithe ,	Stráň .
6 Die Quer ,	Příč .
7 Schinderhengst ,	
8 Buschfelder ,	Křovinatá pole.
9 Busch ,	Křoví .
10 Rauta ,	Routa . (Horný.)
11 Hintern Schloss,	Za zámkem.
12 Staudenfeld ,	
13 über der Eger ,	Za Ohří .
14 Kirschleite,	Třešňová stráň.

Katastrální plán Vičic - 191

Nechranice.

echranice leží při levé straně řeky Ohře, na mírném svahu, v nejjižnějším cípu okresu chomutovského. Je to celkem malá, spořá-

Poloha: daná obec, jíž vévodí několik velkých selských statků.

S Březnem, kamž je 1 hodinu daleko, spojena je obec pěknou okresní silnicí. -

Teplota : Podnebí je velice teplé, jaro brzy začíná.

Průměrná roční teplota je 8° C, počet mrazivých dnů v roce je 77. Průměr ročních srážek je 500 mm.

Domy : V roce 1898 bylo v obci 22 domů. Roku 1930... bylo 25 domů. - Obyvatelstva bylo napočteno v r. 1898.... 140. Roku 1900 jen 119. R. 1921 .. 126. Roku 1930 bylo všech z toho Čechů.

Zvířectvo : Roku 1930 bylo v obci 20 koní, 120 kusů hověz. dobytka, 20 koz, 85 ovcí, 68 prasat, 230 slepic, 140 hus, 35 ka-chen.

Výměra katastr.obce: je 343 ha 79 a 13 m², z toho připadá na :

půdu ornou	247 ha	44 a 39 m ²
louky	9 ha	41 a 60 "
zahrady	31 ha	9 a 26 "
pastviny	29 ha	59 a 39 "
lesy	3 ha	42 a 95 "
zastavěnou ploch.	1 ha	98 a 75 "
půdu mrtvou	1 ha	78 a 53 "
nezdaněnou půdu	19 ha	4 a 22 "

Hospodářské poměry : Lidé zaměstnávají se polní prací. Pěstuje se hlavně chmel, / Bylo i víno./ a všechny druhy obilí. - Roku 1890 byla velká povodeň, při níž odplaval dřevěný most, vedoucí přes Ohři.

Obchod a průmysl není vůbec žádný. V obci je 1 obuvník, 1 hostinec, 1 kupec a 1 trafikant. Velkostatek v místě není. - V letech 1882-83 byl založen spolek hasičů.

Škola - kostel: Obec je přiškolena a přifařena do Soběsuk.

Činnost osvětová není žádná, rovněž není veřej.knihovny.

Život v obci : Pošta, četnickство, dráha a lékař jsou v Březně. Asi před 58 léty vedla tudy dráha /1872/ z Plzně do Března u Chomutova přes Žabokliky, Soběsuky, Nechranice, Spielhübl, ale pro časté sesouvání půdy a pro malý výtěžek byl provoz roku 1878 zastaven. Po bývalé dráze zůstal v Nechranicích velký násep a pilíře v řece, na kterých byl položen most. Dnes již tam mostu není. Několik metrů níže, vede přes řeku malý dřevěný most a v nynější době mluví se o nutnosti postavit na místo mostu dřevěného velký most betonový.

O most vyjednává i obec Vičice , ale jelikož je špatný terén- se Spielhüblu velký vrch do Vičic a točená silnice - který by vyžadoval velké úpravy a nákladu, bude pravděpodobně most stavěn v Nechranicích.

Archeologie:

V Nechranicích bylo nalezeno 1 dláto z doby

bronzové, které je uloženo v německém museu chomutovském.

Dle H.1898 str.76, bylo v Nechranicích nalezeno lité bronzové náčiní a ozdoby, jež jsou uloženy ve vídeňském museu.

Historie :jméno : Původ jména vesnice Nechranice lze těžko určiti, jelikož se vyskytuje 3 názory :

1./ Nechranice ,/ osobní jméno/, značí osídlení lidmi osoby Nechran-~~a~~ /.

2./ Značí snad místo nechráněné - od strany jihovýchodní /?/ od vody ?/.

3./ Negranice - Nechranice ., značí vesnici vzniklou na hranici / Kraje ? okresu ? /, tedy nahranici, nehranici, nehranice. Německý název je Negranitz . g = h .?

Staré zachované tvary jsou :

Erben-Emler Reg.III.1968. Nechranicz ,lat ., r.1332 .

Privileg.král.měst.venkov.II. 427 Nechranycz, lat.r.1367.

Reliqu.tab.terrae II 379 v Nechranicích ,r. 1479 .

Kadaňská kniha listin 211 a 6 , Nechranitz ,něm.,1558.

Zemské desky 141 k 17 Negkraniczy ,čes. r.1623 .

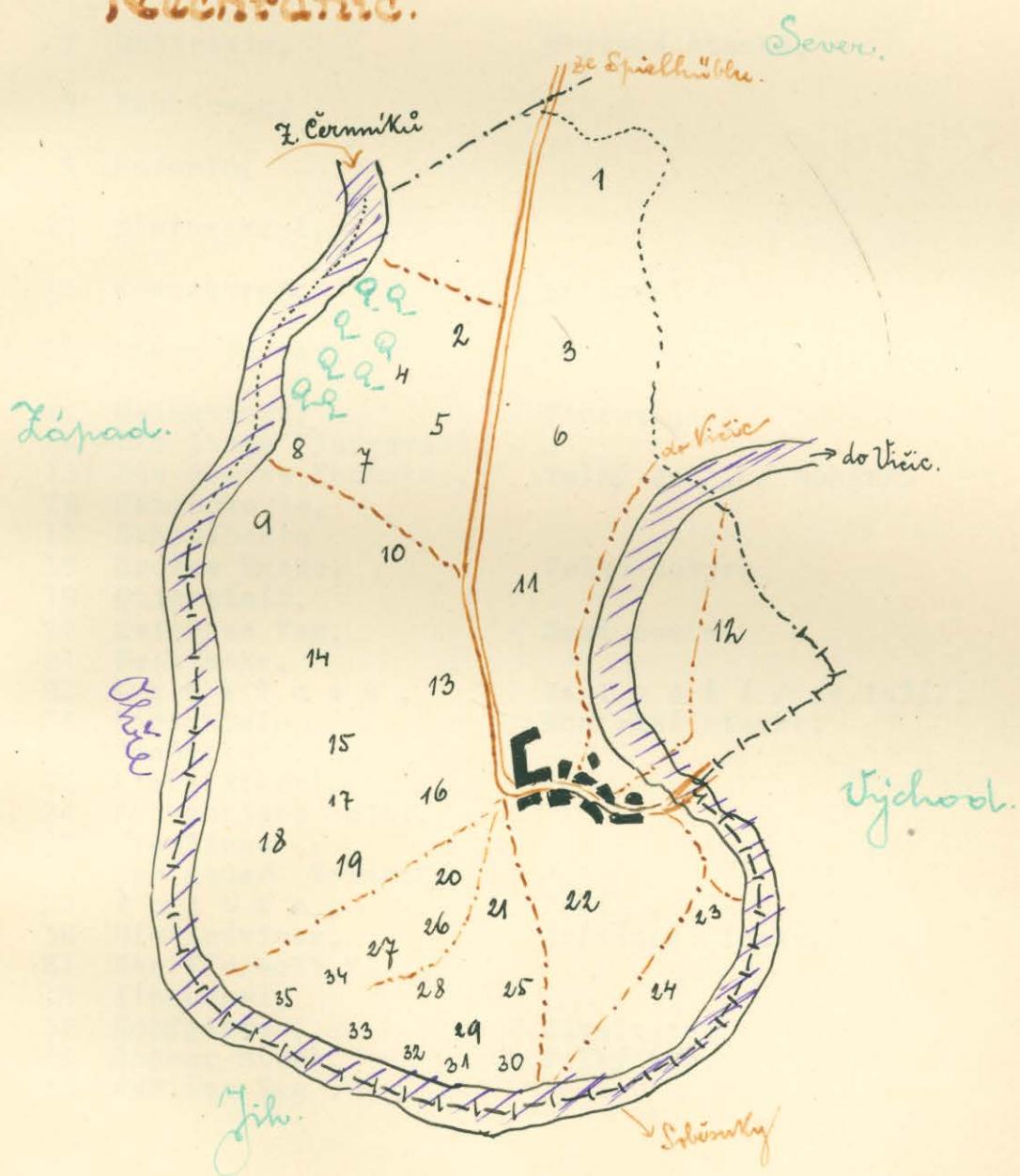
Berní role 280 /z.ar./ Nechranicze , čes.1654 /.

Historie osady: V roce 1332 náležela ves Bedřichu z Pětipsů, také Fricku z Egerberku zvaném/. Později měl ji v držení klášter grünheimský a od r.1436 byly v zápisném držení. V r.1466 byla jakási neznámá změna..R.1554 měl ves Niklas Schirntinger ze Schirntingu . V 16.stol.Patřily Šlikům a později připadly k Ahníkovu.

Obecní pečet má 2 obilné klasy na štítě, pravděpodobně proto, že obyvatelsvo se zabývalo zemědělstvím.

Podle privilegia, které udělil Karel IV. městu Kadani, náležela ves Nechranice 1/2 k Naší a 2 sedláci v Tušimicích jako poplatníci do Kadaně.

Katastrální plán obce Nechranice.

J m é n a p o l í v N e c h r a n i c í c h :

německy :	česky :
1 Spielhübel ,	Spielhübel,
2 Trab /Treibe/,	Klus .
3 Kohlrachel,	Uhelná rokle.
4 Mühlweg,	Mlýnská cesta .
5 Das Dreigewendige,	
6 Beim Mäuerle,	
7 Mühlsteig,	Mlýnská stezka,
8 Fuchsrang,	
9 Hoferln,	
10 Kleinackerl,	
11 Kreuzenweg,	Křížovatka.
12 übern Wasser,	Za vodou .
13 Weingarten,	Vinice.
14 Das lange Fünfgewend,	
15 Die grosse Tscheka ,	Velký sek , / sekan/.
16 Gänseckerle,	
17 Schockbeete	
18 Grosse Hacke,	Velká sekyra.
19 Quierstein,	
20 Zwischen Weg,	Mezi cesta.
21 Weihinska,	
22 S c h a l u s a ,	Za l o u ž í / za luží/.
23 Kirchsteig,	Kostelní stezka.
24 Sandacker ,	
25 Viertläckerl,	
26 Das vordere Leitl,	
27 Die Wiene ,	
28 Der neue ^{er} Triesch,	Dolík ,
29 T o l t z a ,	Štěpánská louka,
30 Stefanswiese,	
31 Das Viereckl,	
32 Ilmackerl,	
33 Hopfgarten,	Chmelnice.
34 Grosses Stück,	Velký kus.
35 Auf der Eng .	

Čermníky —

ermníky .Jdeme-li silnicí z Března u Ch.
do Čachovic a ještě před lázeňským hote-
lem zahneme silnicí doleva, přijdeme po

Poloha: 10 ti minutách do vsi Čermníků, která leží po levé straně
řeky Ohře. Vsí protéká potok Lužice, přitékající z Čachovic.
Na severozápadě je kopeček čedičový a také lom na štěrk.

Čermníky jsou spojeny pěknou silnicí s
Březnem, Čachovicemi a Kadaní.

Teplota : Podnebí je mírné, teplé a teplota pohybuje
se mezi + 35° až - 20° C. Průměr roční teploty je 8° C, průměr
ročních srážek 500mm, počet mrazivých dnů v roce 77.

V obci je válcový mlýn a pekárna / za války
to byla vojenská/. Dříve byly v obci také doly na kamenec .

Statistika: Roku 1898 bylo v obci 30 domů. Roku 1930 ... 33. Roku 1898
měla obec 160 obyvatelů, roku 1900. 160 lidí, z toho 2 Češi.
Roku 1921 napočteno 161 lidí z nichž bylo 13 Čechů a roku
1930 bylo všech z toho Čechů.

Katastrální výměra je 388 ha 76 a 77 m²a z toho připadá na :

půdu ornou	273 ha	18 a 31 m ²
louky	8 ha	76 a 81 "
zahrady	15 ha	20 a 37 "
pastviny	39 ha	87 a 56 "
zastavěnou plochu	2 ha	50 a -
mrtvou půdu	13 ha	86 a 89 "
nezdaněnou půdu	35 ha	36 a 83 "

Hospodářské poměry : Lid zaměstnává se polním hospodářstvím a pěstuje hlavně obilí, řepu a chmel. - Velká živelná pohroma postihla obec r. 1871 v masopustě, kdy utonulo následkem rozvodnění Ohře asi 100 ovcí a několik vepřů.

Obchod a průmysl je slabý. V místě je lom na kámen a štěrk silniční, válcový mlýn a pekárna. 1 hospoda, 1 krám, 1 obuvník a 1 tráfikant.

Škola - kostel: Obec je přiškolena a přifařena do Čachovic. V místě je pouze kaplička.

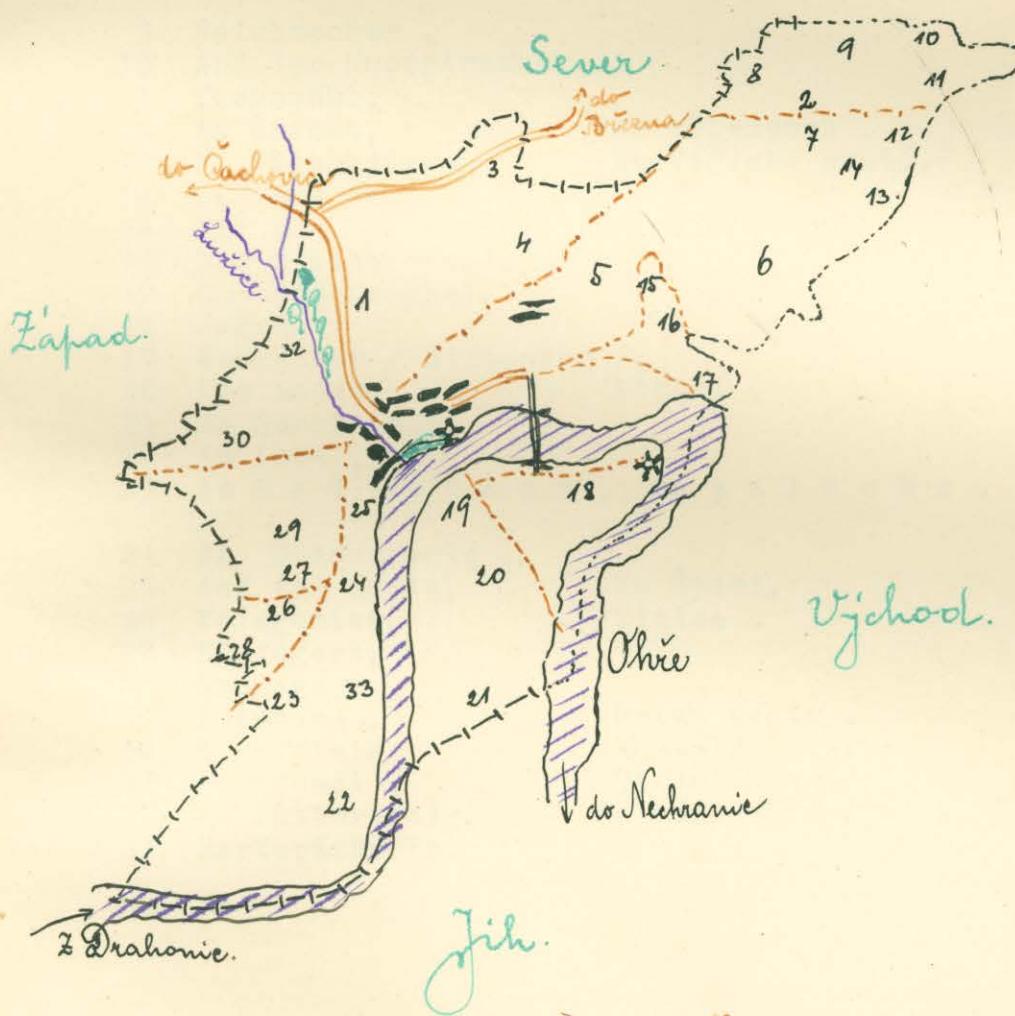
Život v obci : není velký. Pošta, a lékař je v Čachovicích, okres Kadaň. Dráha a četnictvo je v Březně.

Archeologie: V německém museu v Chomutově jsou : 1 nůž, 1 džbán, 1 kus pěkně zachovalého kladívka, též 1 nádoba nalezená v Čachovicích.

Historie jména: Má vznik / ?/ od Čirmík, t.j. výr / něm. Strudel / , nebo že se tam řeka točí, táhne ?. Jiný výklad je: Čermníky, německy Tschermich, dříve Čermíky, je červený, - Čermník je osoba s červenou pletí ? nebo je to vesnice pána Čermík s čeledí Čermíky ? Zde je původ těžký. Staré tvary zachovaly se : Reliquiae tab. terrae II 379 v Čermíku, česky, roku 1479. Kadaňská soudní kniha, Schyrmick, něm. r. 1566. Zemské desky 141 K 17 Czermík, česky, r. 1623.

Berní role 280 / zems.arch./ Čzirmík, česky, p. 1654.

Tomáš V. Bílek píše v knize : Dějiny konfiskací v Čechách po r.1618 na str.56 : » Arnošt/ Ondřej/ Cettelberger / Zettelberger / z Cettelberku a v Černíku na obeslání kommisie transactdonis ze dne 5./2.1629 nepostavil se k složení pokuty za udělení perdonu ,neboť dle zprávy posla komorního 17./2. 1630 prodal roku 1628 statek svůj Černík / Čermíky,ok.Chomutov/ měšťanu Kadaňskému Matyáši Troberovi a odešel pro háboženství ze země. / C.215 . C. 1/4./

Katastrální plán Čermíků.

Jména polí v Černníkách :

německy :	česky :
1 Am Berg ,	Na vrchu .
2 Auf der Bleiweis ,	
3 Ratschka ,	<i>Rudka</i>
4 Sauerbrunn,	Kyselka .
6 Buschacker ,	
5 Am Rötberg,	Na červeném vrchu.
7 Am Sand ,	Na písku .
8 Quierln,	
9 Reichmacher ,	
10 Auf der Hochstrasse ,	
11 Fuchshübl ,	
12 Am Graben,	Na příkopech .
13 Am Witschitzweg,	Na Vičické cestě.
14 Auf der Weid	
15 Auf der Kohlenrachel, Na uhelné rokli.	
16 Die Bittnerrachl ,	
17 Die Buschrachel ,	
18 Sagel ,	
19 Wehracker / Wirnacker / ,	
20 Die Lange.	Dlouhá .
21 Am Quarkstein ,	
22 Am Lust ,	
23 Am Ballauken ,	Na palouku .
24 Am Gänsackerle ,	
25 Auf der Spitz ,	Na Špici ,
26 Weingarten ,	Vinice .
27 Kleingern ,	
28 Grossgern ,	
29 Totenweg ,	Mrtvá cesta .
30 Kirchsteig ,	Kostelní stezka .
31 Am Gründl ,	Na dolince ,
32 Am Buttersteig ,	Na máslové cestě .
33 Marteräckerle .	

Libouš.

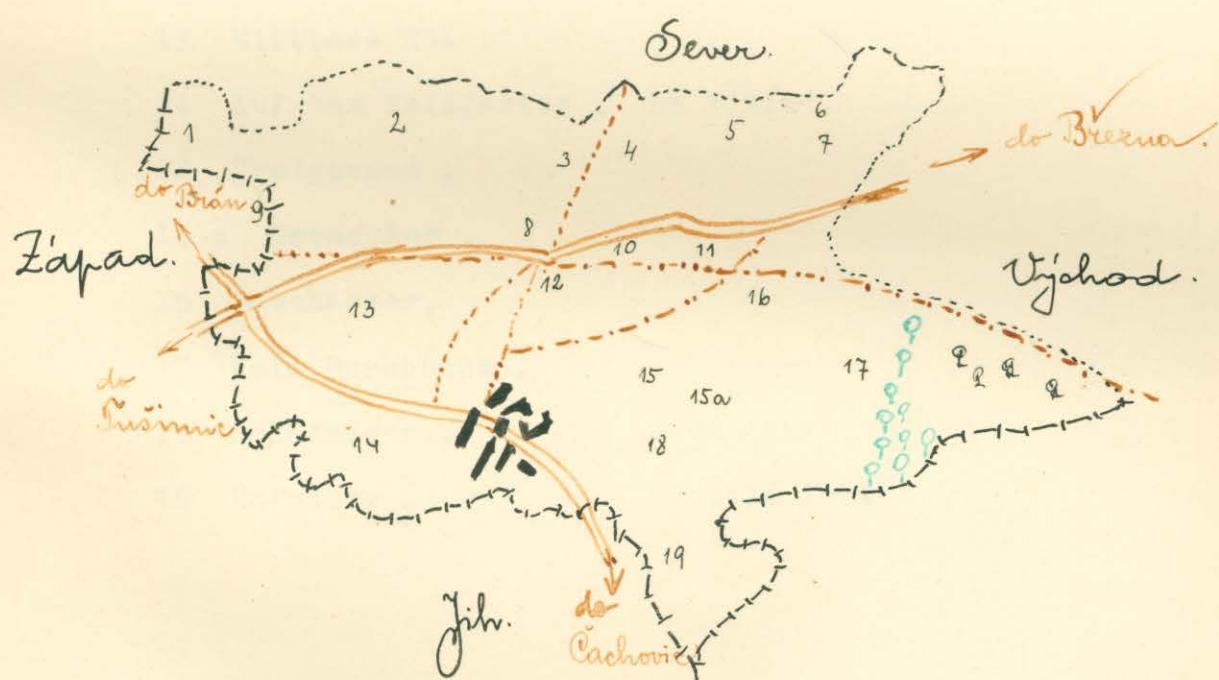

ibouš je vesnice ležící na západ mezi Branami a Čachovicemi. Jméno Libouš snad vzniklo od jména Libuše. Proto by se mělo ukazovati ta Libouš a ne ten Libouš.

Dějiny : Ve vsi Libouši na východ od Kadaně byla tvrz, o níž jen málo víme. Roku 1387 seděl tu Litolt z Porten ./ Arch. Drážďan./ . Roku 1485 patřila Václavovi Baštínovi z Libouše, místopisáři, jemuž před tím Mikuláš Šlik ves Libouš vypálil a lidí zjímal a v kládu v sázel./ DD.19, str.494./ Statek ten Karel z Doubravy vyženil s dcerou Baštínovou a prodal pak Libouš okolo r.1501 Felixovi z Fictum./ Arch. Třeboňský , DD.25 F 256/. Hanuš z Fictum prodal pak Libouš / r.1528 / Volfovi ze Štampachu./ D Z.46.A 17./ Volf, jenž Libouši tvrz vyzdvihl, zemřel roku 1553 a pohřben v Kralupech. Přečkali jej synové Linhart a Matyáš , z nichž onen Libouš ujal a tak dobře hospodařil, že se stal bohatým člověkem. / Paprotský o st. ryt./ . Když se léta 1609 synové jeho dělili, dostal Jan Rejhart na díl

Poláky a k tomu též statek Libouš. Oboje prodal jeho syn Zdeslav r. 1629 Hendrichovi hraběti Šlikovi z Holiče /ZD. 143.P 6./ Později, když již tvrz byla zpustlá, připojena Libouš k Ahníkovskému panství. / Píše Dr. Sedláček XIV, str. 140./

H. 1898 píše : Libouš byl dříve samostatné panství, které mělo mnohé pány. R. 1735 byla majitelkou hraběnka Marie Anna Zeil-ová. Tato určila za dědičku slečnu Karolínu z Weppenbergu. Od té koupil ji hrabě Josef z Martinic r. 1738. / panství ahníkovské ./ Později držel obec tu hrabě z Westphalen, potom / až dodnes / hraběnka Hoias-ová. Roku 1929 byl velkostatek částečně parcelován a přiděl asi 25 ha půdy obdržel p. Rus.

Katastrální plán Libouše.

J m é n a p o l í v L i b o u š i :

německy :

česky :

1	Gemeinackerl,	
2	Stepper,	Step,
3	Aufn Prahner,	
4	Rasigen Weg,	
5	Ploscher,	Plocha ./ na ploše ./
6	Aufn kleinen Priesner.	
7	Leiten,	Stráň.
8	Berg,	Vrch,
9	Aufn Viertl,	
10	Schwarzacker,	
11	Beim Fuchsloch	U liščí díry.
12	Lehmgrube,	
13	Mittlere Röt.	
14	Auf dem Weingarten,	Na vinici.
15	Dreigewend,	
15.a	Gernacker,	
16	Buschacker,	
17	Beim Buschbaum,	
18	Schafwiese,	Ovčí louka.
19	Hofwiese,	Dvorská louka.

Račice —

ačice, za starodávna jmenované Řečice, leží na potoce Hutné na jih od Krbic. Dle vsi Řečice psal se r.1281 Chotěbor z Řečice. V době předhusitské / 1384 / byl v místě farní kostel / později filiální / sv.Vavřince , který r.1736 lehl popelem. Později byl nově zbudován. / B.X./

Staré doklady uvádějí staré tvary :

Erben-Emler Reg.II. 1228 a 1229 - Retschitz, lat.rl.281.

Codex iuris Bohem.III.3, 237 , Ř e č i c e , lat.r.1400.

Reliquiae tab. terrae II 444 rybník u Řečic , 1490.

Berní role 90 / Zems.arch./ Rečicze , česky,r.1654.

Dnešní úřední název : Račice , německy Retschitz.

Původu je slovanského, ale odvození se různí.

1. / od osobního jména Radek - Rád, je Radčice,Ratčice,Račice.

2./ ve 14s tol.Řečice ,místní jméno ,řeka,říčka zdrobnělé , na řečka,říčka,Řečice ?. ves leží na potoce Hutná.

3./ Račice, vznik od podstat.jm. rak ?.

Historie: První zmínka je již v r.1281, kdy Ratibor z Račic daroval svůj majetek v Křímově řádu němec. rytířů v Chomutově . V 15.stol. nalézá se račický majetek v rukou Lobkoviců z Hasištejna. Při dělení v r.1510 obdržel Račice a část Naší Mikuláš z Lobkovic, který je r.1528 prodal kadaňskému měšťanu Václavu Doršovi. / Kolem r.1528 začíná pamětní kniha obce/. Roku 1538 drží Rěčice pán z Wildpachu na Kralupech, od kterého je koupil Šebestián z Veitmile. Roku 1550 má je Briksí Šmohař a po něm jeho synové Jaroslav a Felix Šmohař. Roku 1575 koupil je Leonard Štampach a po jeho smrti připadají r.1608 Leonardu II. Štampachovi.

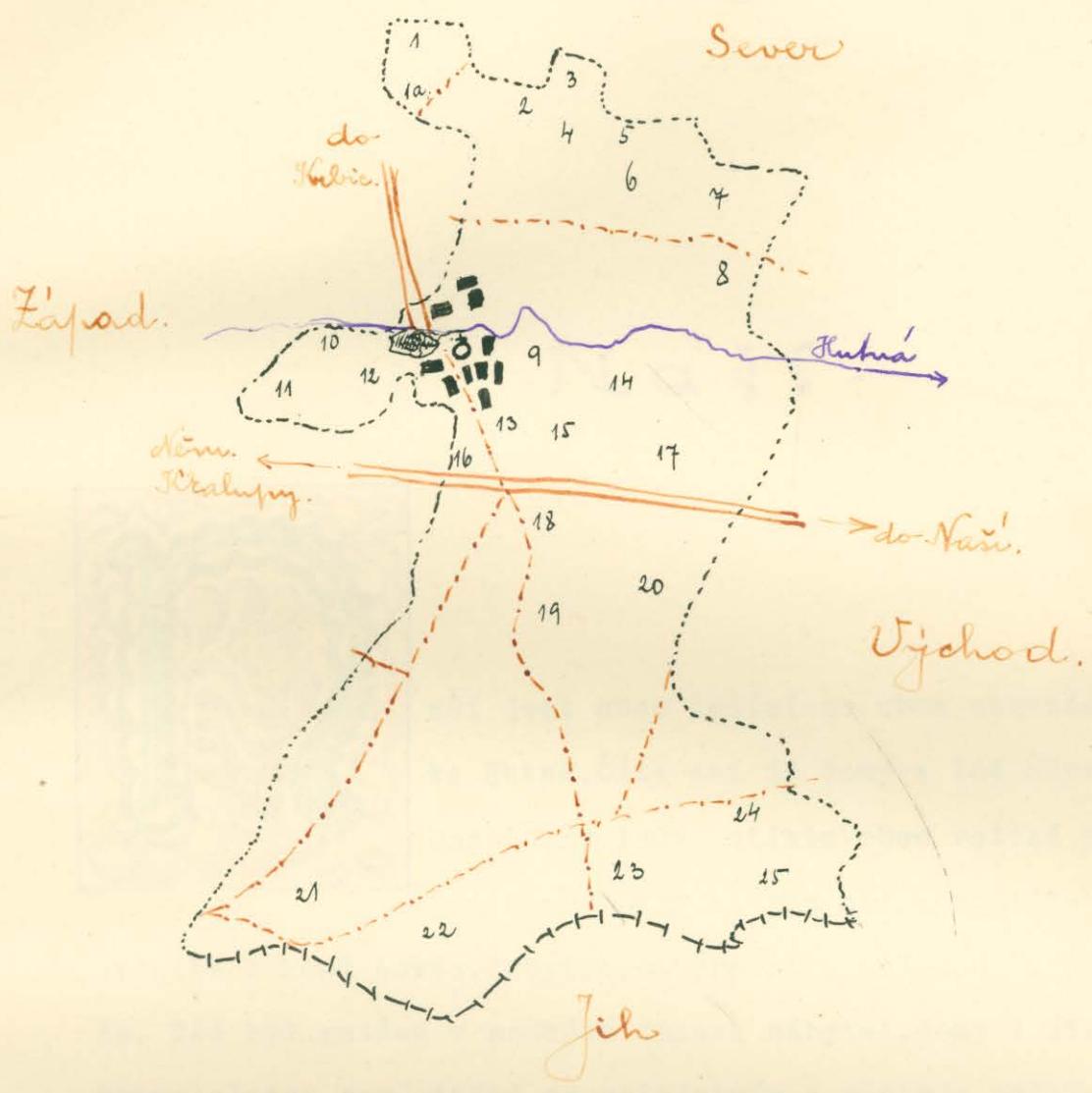
Jako protestanta stihla ho r.1620 pohroma. 2/3 majetku byly mu zkonfiskovány , mezi ním r.1623 Račice, které koupil Jaroslav Bořita z Martinic. Roku 1683 jsou v držení pánu z Ahníkova a po nich je obdržel různými sňatky rodinnými hrabě Volkenštein.

Od jeho potomků koupil je velkoprůmyslník František Preidl a po něm dědil je velkostatkář p.Emanuel Karsch z Prunéřova.

Jména polí v Račici :

německy :

- 1 Halbe Huben ,
- 1 a Auf dem Schweren ,
- 2 Brünnelacker ,
- 3 Viereckl ,
- 4 Neue Acker ,
- 5 Bei den Wiesen , U luk .
- 6 Wusten ,
- 7 Das kleine Ackerle ,
- 8 Die Naschauer ȝ
- 9 Grasswiese ,
- 10 Beim Brückel ,
- 11 Die lange Ober ,
- 12 Beim Teich ,
- 13 Auf dem untern Acker ,
- 14 Beim Birnbaum ,
- 15 Das halbe Viertl ,
- 16 Bei der Marter ,
- 17 Saazer Weg ,
- 18 a 19 Die Breite ,
- 20 Das lange Hahnbälkel ,
- 21 Im Grund ,
- 22 Die Höhe ,
- 23 Kleiner Lienberg ,
- 24 Im See ,
- 25 Fleischbeil .

Katastrální plán Ročice.

Naší —

aší jest obec ležící po obou stranách potoka Hutné. Čítá asi 32 domy a 164 obyvatele. Dne 10./9.1896 stihla obec veliká povodeň, při které bylo až 2 m nad normál. Tehda se utopilo 9 kusů hověz. dobytka, 45 prásat a asi 100 kusů drůbeže. Též byl zničen v mnohých domech nábytek, domy i stodoly. Obyvatelstvo zaměstnává se rolnictvím a pěstuje obilí, řepu a chmel. Roku 1892 byl založen spolek hasičů. Roku 1877 byl obcí stavěn chudobinec. Obec je přiškolena i přifařena do obce Račice. Pošta, dráha a četnickство je v Něm Kralupech. Od roku 1850 - 1892 byly obec Naší spojena s obcí Račice.

Historie :

Za starých časů patřila malá část při levém břehu potoka k území Hasištejnskému. Bedřich ze Schönburgu jako dědic svolil, dne 10./11.1361, aby tato část byla přidělena k nově zřízené faře v Krbicích. Roku 1418 drží Naší pán z Lobkovic. R. 1490 držel Bohuslav z Lobkovic Naší, Krbice a Řečice. V r. 1510 dědil je Mikuláš IV. z Lobkovic.

Roku 1528 měl díl mNaší stejné pány jako Račice a to kadaňského měšťana Dorše .Po 10 ti létech náleží pánům Z Wildbachu na Kralupech ,po té Šebestiánu z Veitmile,1550 Brikcímu Šmohařovi a po jeho smrti jeho synům. R.1575 je koupil Leonard ze Štampachu a r.1577 byly připojeny k Libouši.

Druhý díl na pravém břehu byl v r.1367 v rukou kadaňských měšťanů. R.1615 koupil je Leonard II.ze Štampachu,který že po svém otcu zdědil menší část vsi a spojil obě části dohromady. V r.1622 je jako protestant ztratil a přešly na hraběte z Martinic. R.1660 koupil je hrabě Maximilián Valentin z Martinic. Od r.1683 připojena byla Naší k panství prunéřovskému a tam zůstala až do r.1782 ,kdy vymřela linie Martiniců. Po té panství obdrželo a přešlo k Ahníkovu. Až do r.1848 měla stejné pány jako Račice.

V roce 1634 vypukl v obci velký oheň, při kterém shořela stará obecní kronika. / H.1898./

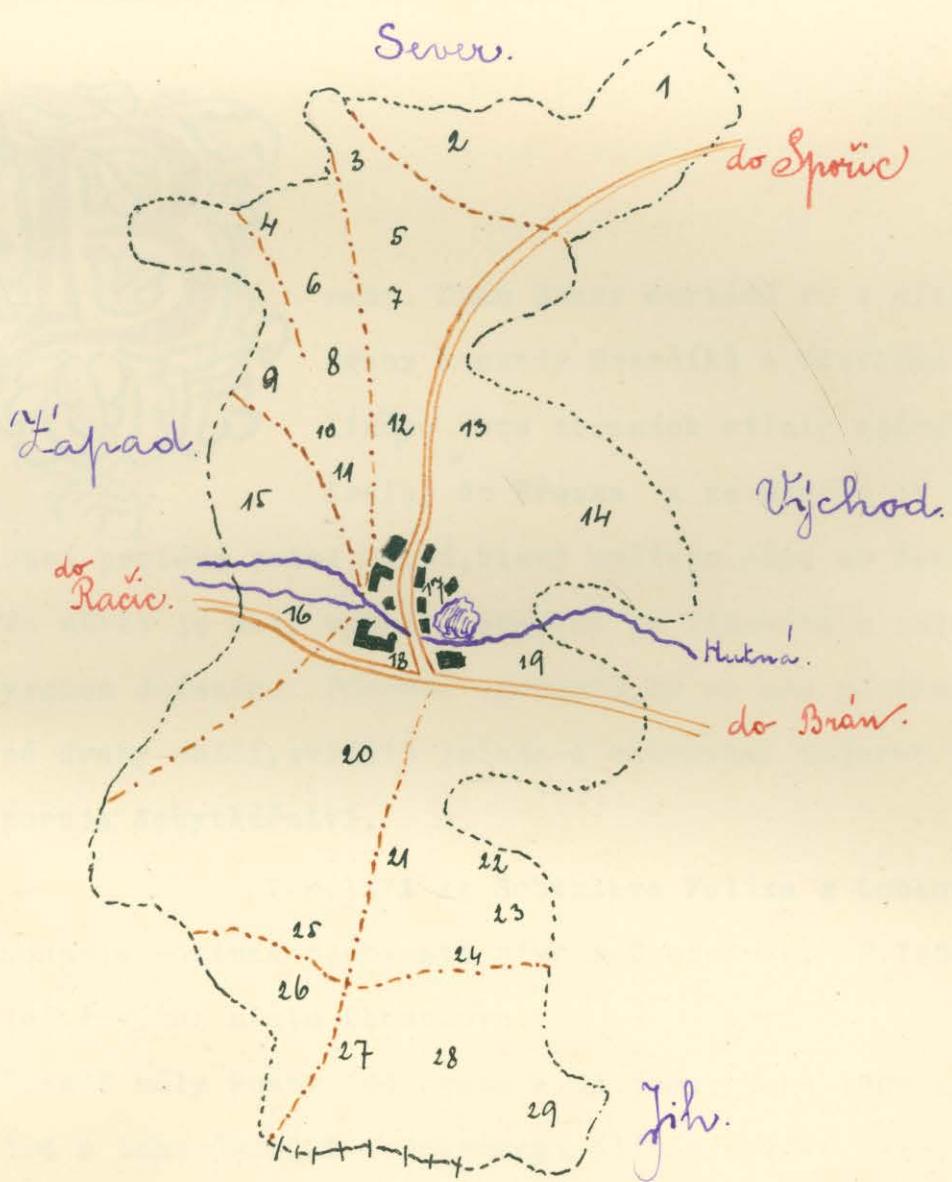
Konfiskace:

T.V.Bílek píše v Dějinách konfiskací v Čechách po r.1618,na str.607 : Jobst Šmohař / Šmuhař / z Rochova ,při komissi konfiskační vedle král.výpovědi ze dne 28./1.1623 odsouzen třetiny jmění ,kteréž za tou příčinou všechno od král.komory bylo ujato , totiž : a/ Statek Kralupy/ Kraj Žatec,Okr.Chomutov/,městys a tvrz Kralupy s mlýnem, podacím kostelním,dvorem poplužním,/ při městysi,/ pak dvůr Henikelhof řečený , vsi Račice s podacím kostelním, N e y š a / Naší/, Sosa / Zásada/ díl, jak to r.1548 Brykci Šmuhař z Rochova od Šebestiána z Veitmile za 3.000 kop gr. českých koupil / D.Z. 47. J. 10./ ,odhadnutý za 36.693 kop míš.

Jména polí v Naší :

německy :	česky :
1 Teich ,	
2 Obern Holzweg ,	
3 Gern ,	
4 Auf den Hund ,	Na psu .
5 Zwei Lüstel ,	
6 Im Gängel ,	
7 Spitzacker ,	
8 Bei der Marter ,	
9 Sauerbrunnacker ,	
10 Auf der Breiten ,	Na širokém .
11 Bei der Gasse ,	
12 Bergwiese ,	
13 Schafwiese ,	Ovčí louka .
14 Auf dem Berg ,	Na vrchu .
15 Leiten ,	Stráň .
16 Kirchsteig ,	Kostelní stezka.
17 Anger ,	
18 Beim Mäuerle ,	
19 Bachwiesel ,	
20 Kirchsteig ,	Kostelní stezka.
21 Dreissig Beet ,	
22 Birnackerl ,	
23 Gründlackerl ,	
24 Neue Garten ,	
25 Bei der Rachel ,	
26 Quer ,	
27 Dreigewend ,	
28 Untern Dreigewenden ,	
29 Trieschacker .	

b./ Statek Hořenice / kraj Žatec, ok. Kadaň, dom. Poláky /, tvrz a ves, za 5.441 kop míš. odhadnutý. Tyto statky koupil r. 1623 od komory české Jaroslav Bořita z Martinic, na Smečně, za sumy odhadní 42.134 kopy míš.

Katastrální plán Naší —

Brany a Brančíky.

rany. Obec Brany sestává se z vlastní obce Brany a osady Brančíků a rozkládá se v kotlině po obou stranách silnic vedoucích z Něm.

Kralup do Března a ze Spořic do Libouše.

Položa: Obcí protéká potok Hutná, který směřuje dále do Brančíků.

Obilí: Na návsi je malý rybník. Krajina je vlnovitá s nejvyšším vrchem Jelením. Podnebí dovoluje, aby se zde pěstovaly různé druhy obilí, zvláště ječmen a cukrovka. Hojnost luk podporuje dobytkářství.

Hospoda: V r. 1571 za Bohuslava Felixe z Lobkovic byla hospoda povinna odebírat pivo z Chomutova. R. 1606 zůstal ještě výčep městu Chomutovu.

Obyvatelstvo: R. 1898 měly Brany 283 osoby a 33 domy. Roku 1900 bylo všech 324 z toho Čechů -0-. Soukromým sčítáním však bylo zjištěno 20 Čechů. R. 1921 bylo všech lidí 372, z toho 46 Čechů. Roku 1930 bylo napočteno všech lidí 431, z toho 57 Čechů. Domů bylo 52.

Výměra katastrální : 558 ha 36 a 18 m² , z toho připadá na :

půdu ornou	503 ha	99 a 22 m ²
louky	16 ha	68 a 77 "
zahrady	2 ha	39 a 88 "
pastviny	16 ha	37 a 46 "
močály a ryb.	1 ha	28 a 24 "
zastavěné plochy	4 ha	78 a 40 "
mrtvou půdu	- ha	21 a 1/"
nezdaněnou půdu	12 ha	63 a 20 /"

Živelní pohromy: R.1881 8./3. byla velká průtrž mračen a povodeň, již předcházelo náhlé oteplení. Voda stoupla až do výše 1 1/2 m nad normál, ve které utonulo mnoho menšího zvířectva.

Rok 1896 z 9.-10./9. je zapsán v obecní kronice jako černý den. Strhla se veliká bouře, průtrž mračen a krupobití, které postihlo celou krajинu. Utonulo 36 kusů hověz. dobytka a 1 kůň. Povodeň způsobila mnoho škod na polích i budovách.

Velkostatek: Velkostatek patřil k panství Ahníkov-Prunéřov / Em.Karsch / a má 214 ha půdy. V r.1927 byl parcelován a pronajat na dobu 6 ti let 2 nájemcům a to Čechu p.Antonínu Junkovi a Němci p.Carmine-ovi.

Škola-kostel: Obec je přifařena a přiškolena do Račic. Německé děti navštěvují němec. školu v Račicích, české českou v Březně u Ch.

Pošta, četnictvo, dráha a lékař jsou v Březně. V Chomutově v měst.němec.museu je jedno menší kamenné kládívko, jež bylo v Bránech nalezeno. V okolí jsou předhistorická pohřebiště.

Historie-jméno: Český úřední název byl před převratem: Brány, po něm Brany. Německy : Prahn.

Jméno Brány je slovanského původu a povstalo snad od slova brána / Landestor na pokraji lesa u Kralup ?, braň ě brání cestu .Brana / ta/ , později Brany / u brány / ty Brány./ Erben-Emler Reg.II. 1228 Bran , lat., r.1281 .

Erben -Emler Reg.III.311 Brana , lat. r.1316.

Chomutovský urbář von Bronn , r.1560 .

Zemské desky 179 h 24 ,Bran ,česky ,r.1606.

Berní role 264 Pran ,česky , r.1654.

Historie vsi : Brány byly již v roce 1239 vladycím sídlem.

V nejstarší době tvořily statek. V r.1281 přišel Čáslav z Bran / Schatzlabe de Bran /.Kdy a jak se dostaly do majetku Lobkoviců je neznámo.Zcela jistě byly snad současně Brány s Krbicemi v rukou pánu z Veitmile. V r.1571 obdržel je Bohuslav Felix z Lobkovic,který je ,jako jiné obce, připojil k Chomutovu,odkud byly povinny vesnice odebírat pivo.

1583 přešly Brány na mladšího syna Bohuslava Jáchyma a rok později 1584 má je Jiří Popel z Lobkovic, jemuž byly konfiskovány r.1594 s ostatním majetkem.

Roku 1584 začíná pozemková kniha.

V r.1592 určil majitel-~~vesi~~ Jiří Popel z Lobkovic ze vsi Brány pozemkovou daň a to 54 kopy,20 grošů ,1 fenig ,chomutovskému Jezuit. Kollegiu ,u kterých pod jménem " Stříbrná daň" zůstala až do zrušení.

Roku 1592 byl jakýsi tulák,který v Bránech žebral,lidem ubližoval a je tloukl ,po porušení zemského kli-
du v Chomutově popraven mečem.

Koruna česká držela ves Brany do r.1606,kdy byla prodána Linhartu ze Štampachu. Výčep piva zůstal,ale

ještě městu Chomutovu. Od toho roku sdílí osudy spolu s Račicemi. Vr.1683 byly Brány při dělení přiřčeny pánum z Pruňéřova.

B r a n č í k y : Osada Brančíky , patřící do Brán, leží po levém břehu Hutné. Leží též na míšrném svahu při silnici vedoucí z Něm.Kralup do Března.V místě je mlýn, který však není v provozu. Pošta,četnictvo,dráha a lékař jsou v Březně.
Statistika: Osada je přiškolena a přifařena do Března.

Úmrtí v r.1910 bylo : 1 případ,r.1920..4, roku 1929 ...1. Počet narození v r.1910...8,r.1920....4, v r.19293.Počet sňatků. Od roku 1908 - 1919 ani jeden, roku 1920...2 ,a od té doby zase nic.

Domy,obyvatelstvo: Roku 1898 bylo v obci 14 domů a 100 obyvatelů. Roku 1900 napočítáno jen 87 lidí, z toho 2 Češi.Roku 1921 bylo napočteno všech 96 , z toho 2 Češi. Roku 1930 měla obec 18 domů a všech obyvatelů bylo z toho Čechů .

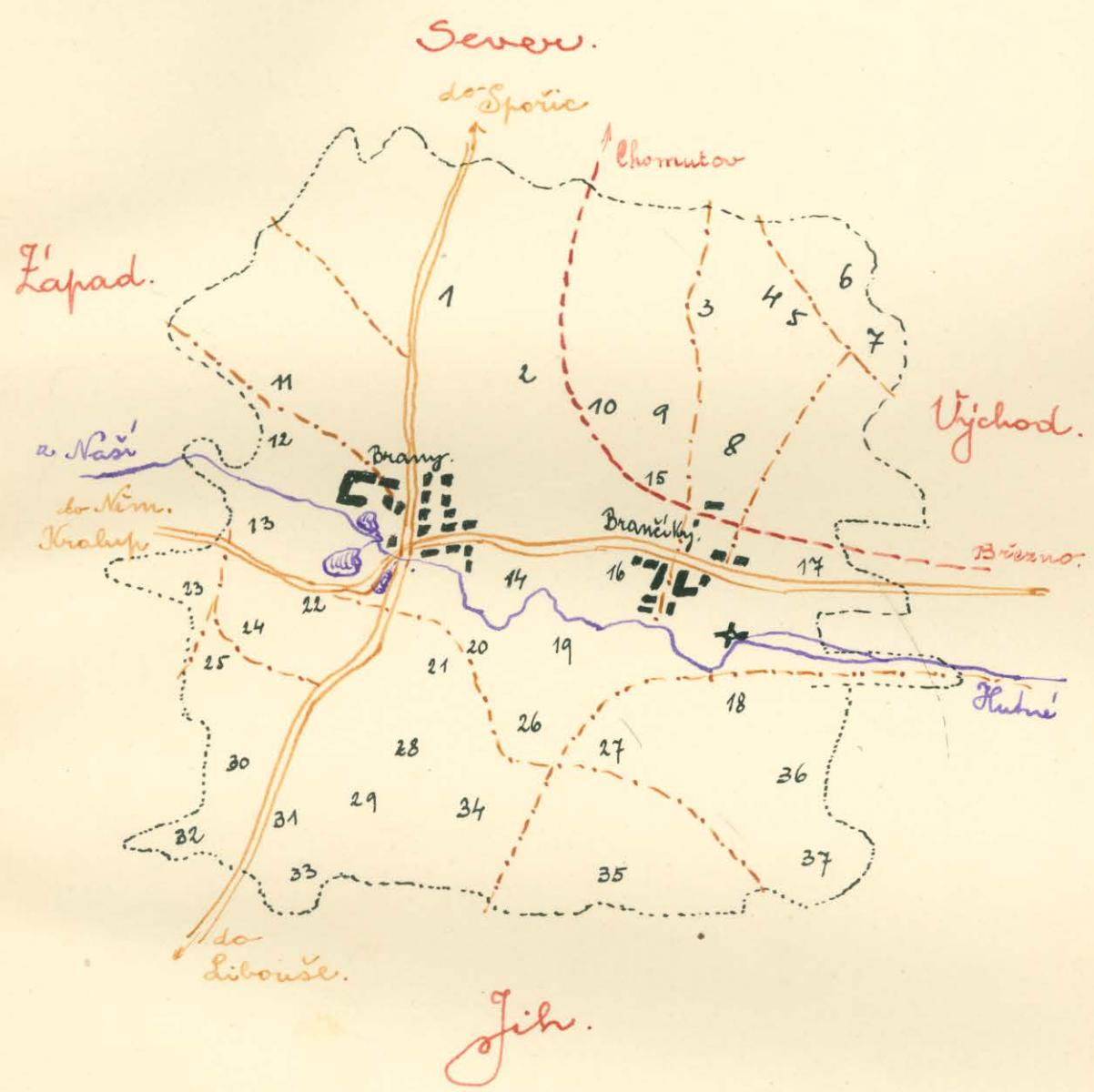
Historie jména: Před převratem psalo se : Brančíky,po něm píše se : Brančíky,takže rozdíl je jen v i a í .Jméno je slovanského původu a značí snad malá brána= branka, jest to před bránou,předbrana,/ obrana /zdrobnělá brána je bran-ka. Obyv.vesnice jsou Brančici / ?/. Úřední český název je Brančíky,německý Prenzig . Staré tvary jména : Březenské privilegium ..Branzler , němec./??/, r.1440. Kadaňská závětní kniha ...Brancik , němec./??/, r.1546 . Zemské desky 141 K 17 ,Branizik ginak Prenizik,čes.1623 . Berní role 262 / zems.arch. / Brenčig , čes. r. 1654.

Historie obce: Brančíky patřily v nejstarších dobách klášteru Grünhaimeskému v Míšni , možná že již ve 14.století . Po zrušení tohoto kláštera přešla ves na Fictuma z Egerberku a potom sňatky na Bohuslava Felixe z Lobkovic a Hasištejna, ale r.1563 - 65 byly po nějakou dobu s Čermníky Vítu / Veit / z Hertenbergu na Ahníkově zastaveny. Tak přešly na Popela z Lobkovic , který té vsi " stříbrnou daň " přikázal a na císaře Rudolfa II. , který je v r.1606 prodal Leonardu ze Štampachu . Roku 1626 přešly na Žďár , r. 1671 na Martinice , kde od r.1683 náležely pánum z Ahníkova. V roce 1678 bylo zde 7 usedlíků . Později patřily k panství Ahníkov - Prunéřov , r.1927 byl veleknostatek parcelován a pronajat na 6 let.

Archeologie : V blízkosti Brančíků byly nalezeny pohanské hroby , v nichž byly zbytky kostér , uren, popele a bronzové předměty . / Podle H.1898./

Brany a Brančíky - j m é n a p o l í :

Německy :	česky :
1 Rachelacker ,	
2 Rachel ,	Rokle .
3 Höllriegel ,	
4 Holzweg ,	Dřevěná cesta.
5 Alter Acker ,	
6 Viehtrab ,	
7 Rachelfeld ,	
8 Weingärten ,	Vinice ,
9 Judensteig ,	Židovská stezka ,
10 Hirtenberg ,	Pastýřský vrch ,
11 Naschauer Wiesl ,	
12 Hintere Loh ,	
13 Kirchensteig ,	
14 Kretschem ,	
15 Die Frahner ,	
16 Orsried ,	
17 Saazer Weg ,	Žatecká cesta ,
18 Das Viertel ,	
19 Rosengarten ,	Růžová zahrada ,
20 Viereckel ,	
21 Auf der Gassen,	
22 Bei der Marter ,	
23 Neue Garten ,	
24 Auf der Hut ,	
25 Kleine Steinmauer ,	
26 Dörner ,	
27 Dreigwänd ,	
28 Mühläckerl ,	
29 Grosse Stück ,	
30 Auf der Hiel ,	
31 Grünert ,	
32 Stopper ,	
33 Mühläckerl ,	
34 Rasenweg ,	
35 Hahnbalken , /lange, schmale Felder/, Hanbalky ???.	
36 Mulder ,	
37 Kretschem ,	
38	

Katastrální plán Bran a
 — Brančíků. —